

JUGOSLOVENSKI PREGLED

*INFORMATIVNO DOKUMENTARNI
PRIRUČNIK O JUGOSLAVIJI*

MAJ 1958

5

JUGOSLOVENSKI PREGLED

GODINA II
MAJ 1958

Urednički odbor

Predsjednik NIKOLA MINČEV. *Članovi*: BOŽIDAR ĐUROVIĆ, dr PAVLE KOVAČ, dr HERBERT KRAUS, SMILJA MESARIĆ, ANTE NOVAK, JAKŠA PETRIĆ, JOVAN POPOVIĆ, MILADA RAJTER, VOJO RAKIĆ, NIKOLA ROT, ALEKSANDAR ŠOKORAC, STANA TOMAŠEVIĆ, dr TONE VRATUŠA.

Glavni urednik BOŽIDAR ĐUROVIĆ

Izdavač

PUBLICISTIČKO-IZDAVAČKI ZAVOD »JUGOSLAVIJA«, BEOGRAD, Terazije 31

SADRŽAJ

DRUŠTVENO I DRŽAVNO UREĐENJE

Mesni odbori	191—192
Narodna milicija	193—194
Savezno izvršno veće	195—196
Republičke narodne skupštine	196
Stalna konferencija gradova	197—198
Sastav republičkih narodnih skupština	199—208

POLITIČKE I DRUŠTVENE ORGANIZACIJE

Drugi kongres pravnika Jugoslavije	209
Redovna skupština Saveza udruženja pravnika Jugoslavije	209
Treći kongres ekonomista Jugoslavije	210
Treći kongres inženjera šumarstva i drvne industrije Jugoslavije	210

PRIVREDA

Prehrambena industrija	211—213
Železnički transport	214—218
Trgovina u 1957	219—221
Spoljna trgovina u 1957	221—222
Privreda u prvom tromesečju 1958	223—226

SOCIJALNA POLITIKA I NARODNO ZDRAVLJE

Suzbijanje malarije	227—228
---------------------------	---------

KULTURA

Diplomiranje i trajanje studija na višim i visokim školama	229—231
Doktorat nauka	232—233
Treće jugoslovenske pozorišne igre »Sterijino pozorište«	234

SPOLJNA POLITIKA

Stav Jugoslavije u vezi s problemom nuklearnog naoružanja	235—237
Poseta parlamentarne delegacije Velike Britanije	237
Stavovi Jugoslavije na Međunarodnoj konferenciji za pomorsko pravo	238

MESNI ODBORI

Uvođenjem novog komunalnog uređenja mesni odbori dobijaju određenije i nužno mesto u sistemu lokalne samouprave. Stvaranje opština sa znatno širim područjem, i dalje proširivanje nadležnosti opštinskih narodnih odbora i njihovih organa, uz razvijanje lokalnog samoupravljanja, predstavljali su osnovne uslove za stvaranje široke mreže mesnih odbora i njihovu novu ulogu.

Postanak i razvoj

Mesni ili, kako su se prvobitno nazivali, seoski odbori kao posebni organi lokalne samouprave uvedeni su Opštim zakonom o narodnim odborima 1952. Oni su stvarani u selima i naseljima radi uspešnog obavljanja pojedinih poslova iz nadležnosti opštinskih narodnih odbora, olakšavanja građanima da ostvaruju svoja prava i radi obavljanja poslova od isključivog interesa za stanovništvo sela (naselja) ukoliko o njima nisu rešavali zborovi birača. Zakon nije bliže određivao koji se poslovi imaju smatrati kao poslovi od isključivog interesa za stanovništvo sela (naselja) koje je trebalo da obavljaju seoski odbori. Delokrug seoskih odbora preciznije je utvrđivan statutima opština, koje su donosili opštinski narodni odbori.

Seoski odbor sačinjavali su odbornici opštinskog narodnog odbora, izabrani u selu odnosno naselju za koje se osniva seoski odbor i određeni broju građana koje su birali zborovi birača. Seoske odbore je osnivaio odlukom opštinski narodni odbor po sopstvenoj inicijativi ili na predlog zborova birača.

Do uvođenja novog komunalnog uređenja 1955 seoski odbori, i ukoliko su osnivani, nisu uspeali da se afirmišu i to, između ostalog, zbog malih područja opština i ograničenih nadležnosti opštinskih narodnih odbora.

Karakter i položaj

Mesni odbori predstavljaju poseban oblik samoupravljanja građana u okviru opštinske samouprave. Za razliku od svih ostalih oblika lokalne samouprave, mesni odbori se i po svom delokrugu i ovlašćenju, kao i po svojoj unutrašnjoj strukturi, najviše približuju lokalnim predstavničkim organima vlasti. Iako mesni odbori i po organizaciji i po poslovima koje pretežno obavljaju imaju mnogo zajedničkih osobina s narodnim odborima oni nisu organi vlasti. Oni to nisu zbog toga što njima nisu poverene funkcije lokalnih organa vlasti, koje se naročito manifestuju u pravu tih organa da donose propise i sprovede ne samo te već i propise viših državnih organa. Mesni odbori nisu ovlašćeni da donose u bilo kojoj formi pravne akte koje donose lokalni organi vlasti. Mesni odbori nemaju ni svojih posebnih izvršnih i upravnih organa kakve imaju lokalni organi vlasti, niti oni za izvršenje poslova iz svog delokruga mogu da obezbeđuju sredstva na onaj način i u onom obimu kako su za to ovlašćeni lokalni predstavnički organi vlasti.

Mesni odbori predstavljaju poseban oblik učesća građana u vršenju vlasti i uprave. Pored zborova birača, lokalnog referenduma, saveta i komisija građana i gradskih veća u gradovima čija se područja dele na opštine, mesni odbori predstavljaju poseban organ lokalne samouprave. Preko mesnih odbora građani neposredno učestvuju u obavljanju poslova koji su od neposrednog interesa za mesno stanovništvo i utiču na rad predstavničkih organa vlasti, kao i ostalih organa lokalne samouprave. Mesni odbori, u odnosu na ostale organe lokalne samouprave, imaju znatno širi krug ovlašćenja. I to predstavlja jednu od bitnih karakteristika mesnih odbora kao organa lokalne samouprave.

Prava i ovlašćenja

Opšti zakon o uređenju opština i srezova utvrđuje dve osnovne grupe prava i ovlašćenja mesnih odbora. Prvu grupu čine poslovi od neposrednog interesa za mesno stanovništvo odnosno poslovi koje neposredno obavlja mesni odbor. Drugu grupu čine poslovi od šireg interesa nego što je interes jednog određenog mesta odnosno poslovi opštinskog narodnog odbora ili drugih viših predstavničkih organa vlasti. Mesni odbor poslove dve vrste samo pretresa i opštinskom narodnom odboru, kao nadležnom organu, daje predloge i sugestije za njihovo rešavanje.

Prema statutima opština, mesni odbor samostalno obavlja sledeće poslove:

stara se o izgradnji i održavanju komunalnih objekata u mestu, kao što su: mesni putevi i ulice, javne česme i bunari,

stočna pojila, javno osvetljenje, parkovi, drvoredi i sl., nadzire korišćenje tih objekata u saglasnosti s propisanim redom;

upravlja opštenarodnom imovinom koja je data mestu na korišćenje i određuje uslove upravljanja tom imovinom;

stara se o korišćenju mesnih pašnjaka, obezbeđuje njihovo korišćenje po utvrđenom redu i naplaćuje propisane paševine;

nadzire rad čuvara polja;

stara se o čišćenju i održavanju mesne pijace, ulica i uličnih kanala u mestu i nadzire izvršenje obaveza koje iz toga proizilaze za građane;

stara se o mesnom groblju;

preduzima mere za obezbeđenje od požara, poplava i drugih elementarnih nepogoda i sprovodi mere za zaštitu od tih nepogoda.

Opštinski narodni odbor može u saglasnosti sa sreskim narodnim odborom, svojom odlukom mesnom odboru dati ovlašćenje da u svom delokrugu obavlja i druge poslove. U delokrugu mesnog odbora mogu se iz nadležnosti opštinskog narodnog odbora prenositi samo poslovi od neposrednog interesa za područje mesnog odbora, a ne i poslovi od šireg interesa.

Međutim, dosada opštinski narodni odbori nisu šire koristili ovlašćenja za prenošenje poslova iz svoje nadležnosti na mesne odbore. U Bosni i Hercegovini iz nadležnosti opštinskih narodnih odbora u delokrug mesnih odbora preneseni su sledeći poslovi: određivanje mesta za smeštaj stoke uhvaćene u poljskoj šteti i kontrolisanje promena kod uživalaca socijalne pomoći.

U pogledu obavljanja poslova iz njihovog delokruga, mesnim odborima je data potpuna samostalnost. Opštinskom narodnom odboru zakon daje pravo nadzora nad radom mesnog odbora. Sem toga, ako mesni odbor ne obavi uopšte ili na vreme ne izvrši neki posao iz svog delokruga, nadležni opštinski narodni odbor može sam neposredno obaviti taj posao.

Sarađujući sa opštinskim narodnim odborom u sprovođenju zakona i drugih propisa na svom području mesni odbori obavljaju sledeće poslove:

pomažu opštinskom narodnom odboru odnosno njegovim organima u organizovanju i izvršavanju svih poslova koje opštinski narodni odbor preduzima na njegovom području;

upoznaju građane na zborovima birača ili neposredno sa odlukama i drugim propisima opštinskog narodnog odbora i njegovih saveta, kao i s propisima drugih državnih organa, prate njihovo sprovođenje i predlažu opštinskom narodnom odboru preduzimanje mera kojima se obezbeđuje pravilno sprovođenje tih propisa;

na traženje opštinskog narodnog odbora i njegovih komisija i saveta daju mišljenja i predloge po pojedinim pitanjima iz njihove nadležnosti;

predlažu staraoce za maloletna i druga lica koja se stavljaju pod starateljstvo;

prate rad službenika mesnog ureda (kancelarije), kao i ostalih službenika opštinskog narodnog odbora, kad oni rade na području mesnog odbora, i predlažu opštinskom narodnom odboru mere radi poboljšanja njihovog rada.

Poslove u svom delokrugu mesni odbor obavlja ili na osnovu propisa ili, ako ovih nema, saglasno mesnim običajima. Mesni odbori najveći broj poslova iz svog delokruga praktično i obavljaju na osnovu mesnih pravnih običaja koji imaju dubokog korena, naročito u životu naših seoskih naselja (mesni običaji o načinu korišćenja seoskih pašnjaka, pojila i kanala, navodnjavanja i dr.). Na primeni mesnih pravnih običaja temelji se snaga mesnih odbora kao organa lokalne samouprave.

Mesni odbori donose akta i u upravnom postupku, ali samo u onim slučajevima kada su za to posebno zakonom ovlašćeni. Mesni odbor o takvoj stvari uvek donosi zaključak. S obzirom na to da mesni odbor nema svoje službenike, zakon predviđa da taj akt u pismenoj formi (pismeno rešenje) izdaje organ uprave opštinskog narodnog odbora — mesni ured (kancelarija). Ali mesni odbor može, umesto izdavanja upravnog akta, svoj zaključak o upravnoj stvari saopštiti stranci stavljajući na uvid zapisnika sednice koji sadrži zaključak (stranka potvrđuje saopštenje potpisom na izvorniku zapisnika).

Protiv rešenja odnosno zaključka mesnog odbora stranka ima pravo prigovora opštinskom narodnom odboru u roku od osam dana od dana dostave rešenja odnosno dana saopštenja.

Po podnetom prigovoru nadležni upravni organ opštinskog narodnog odbora donosi rešenje koje se dostavlja podnosiocu prigovora. Protiv tog rešenja nezadovoljna stranka ima pravo na sva pravna sredstva koja su po važećim propisima dopuštena protiv rešenja u upravnom postupku u prvom stepenu.

Zbog prirode poslova koje u svom delokrugu obavljaju mesni odbori su upućeni na tesnu saradnju sa zborovima birača. Mesni odbori su u najviše slučajeva inicijatori rada zborova birača. Mesni odbori imaju pravo da sazivaju zborove birača s područja mesnog odbora. Dosada su mesni odbori najveći broj pitanja za koja su nadležni iznosili na prethodnu diskusiju i mišljenje pred zborove birača.

Područja

Mesni odbori se osnivaju za pojedina mesta na području opštine. Ali zakon nije bliže odredio koja su to mesta.

U najviše slučajeva mesni odbori su osnivani za veća mesta (sela i naselja koja nisu gradskog karaktera). Mesni odbori osnivaju se za ona mesta koja u izvesnom smislu čine privredno i komunalno jedinstvo. Mesni odbor često obuhvata i više naselja koja imaju zajednički mesni (seoski) atar.

Nije određeno da li svako mesto u opštini mora biti obuhvaćeno mesnim odborom.

MESNI ODBORI

Narodna republika	Broj naseljenih mesta	Broj mesnih odbora	Broj članova mesnih odbora	
			ukupno	od toga odbornika
Jugoslavija	27 993	12 039	89 830	33 144
Srbija	6 150	4 667	37 423	15 589
Od toga:				
Vojvodina	447	257	3 140	1 994
Kosmet	1 405	937	5 823	2 427
Hrvatska	6 740	3 027	21 633	7 596
Slovenija	6 034	1 640	11 228	2 705
Bosna i Hercegovina	6 041	1 168	9 722	4 561
Makedonija	1 751	1 353	8 695	2 355
Crna Gora	1 277	184	1 129	338

U Jugoslaviji je u 27.993 naselja obrazovano 12.039 mesnih narodnih odbora sa 89.830 članova. Veliki broj naselja predstavljaju naselja gradskog tipa u kojima se ne mogu osnivati mesni odbori. Iz tog proizlazi da skoro na svaka dva naseljena mesta dolazi jedan mesni odbor.

Sastav, izbor i trajanje mandata

Prema odredbama statuta opština u mesni odbor biraju se 5 do 9 članova. Koliko će članova imati neki mesni odbor, određuje opštinski narodni odbor i to, po pravilu, statutom. Za veća područja mesnih odbora biraće se, po pravilu, i veći broj članova mesnih odbora.

Članovi mesnog odbora su delom odbornici opštinskog narodnog odbora, a delom se biraju iz reda građana. Odbornici opštinskog narodnog odbora izabrani na području za koje je osnovan mesni odbor ulaze u mesni odbor bez izbora, tj. po svom položaju, a članove iz reda građana biraju građani na zborovima birača.

U mesni odbor obavezno ulaze, pored odbornika, i lica koja biraju građani. Prema tome, ako broj odbornika opštinskog narodnog odbora iznosi više od polovine broja članova koji se biraju u mesni odbor, onda sami građani na zborovima birača utvrđuju koliko će članova mesnog odbora biti iz reda odbornika opštinskog narodnog odbora, a koliko će se birati iz reda građana.

Kad se na području mesnog odbora održavaju dva ili više zborova birača, opštinski narodni odbor određuje koliko će koji od tih zborova birača birati članova mesnog odbora, pri čemu se vodi računa da broj članova mesnog odbora koje biraju pojedini zborovi birača bude srazmeran broju stanovnika područja za koje se održavaju zborovi birača.

Kandidovanje i izbor članova mesnog odbora obavlja se po proceduri i na način kako se uopšte vrše kandidovanje i izbori na zborovima birača.

Zborovi birača na kojima se članovi mesnog odbora kandiduju i biraju mogu se održavati ako je na njima prisutno, kako se to redovno predviđa prilikom kandidovanja i izbora na zborovima birača, najmanje jedna desetina od ukupnog broja upisanih birača na području za koje se održava zbor birača.

Kandidate za članove mesnog odbora na zborovima birača ima pravo da predlaže svaki prisutni birač. O svakom predloženoj kandidatu zbor birača posebno raspravlja i glasa. Glasa se javno, i to dizanjem ruku. Za članove mesnog odbora izabrani su oni predloženi kandidati koji su dobili najveći broj glasova na zboru prisutnih birača.

Pošto mesni odbori predstavljaju kolegijalna predstavnička tela građana, njihove članove građani imaju pravo da opozivaju i pre isteka vremena za koje su izabrani. Predlog za opoziv i sam opoziv člana mesnog odbora vrši se na zborovima birača. Svaki birač ima pravo da na zboru birača daje predlog za opoziv člana mesnog odbora, a o opozivu rešava zbor birača većinom glasova prisutnih birača.

Ako se opoziv prihvati, na istom zboru birača bira se novi član mesnog odbora umesto opozvanog člana.

Trajanje mandata članova mesnih odbora nije regulisano. Ali s obzirom da u sastav mesnih odbora ulazi i određeni broj odbornika opštinskog narodnog odbora mandat članova mesnih odbora traje koliko i mandat odbornika opštinskog narodnog odbora, tj. četiri godine. Izbori članova mesnih odbora redovno se obavljaju odmah posle izbora za odbornike opštinskih narodnih odbora.

Način rada

Sve poslove mesni odbor obavlja na svojim sednicama. Mesni odbor održava sednice onda kada se ukaže potreba za to.

Na prvoj sednici neposredno posle izbora bira se predsednik mesnog odbora, a zatim se, po pravilu, obave i svi drugi izbori za koje je ovlašćen mesni odbor.

Sednice mesnog odbora saziva predsednik mesnog odbora. Uz poziv za sednicu mesnog odbora on svakom članu dostavlja i predlog dnevnog reda.

Zaključci na sednici mogu se donositi samo ako je prisutno više od polovine svih članova mesnog odbora. Oni se donose glasanjem. Smatra se da je predlog prihvaćen ako je dobio većinu glasova od ukupnog broja prisutnih članova.

Za rad u mesnom odboru predsednik i članovi mesnog odbora ne primaju nikakvu nagradu, jer njihove dužnosti predstavljaju počasnu društvenu službu. Ali ako se radi o obavljanju službe izvan područja mesnog odbora, predsednik i članovi mesnog odbora imaju pravo na naknadu putnih troškova i izdataka za hranu i prenočište, kao i na naknadu stvarno izgubljene zarade, pod uslovima pod kojima to imaju pravo i odbornici narodnog odbora.

Odnos prema opštinskom narodnom odboru

Opštinski narodni odbor vrši nadzor nad radom mesnih odbora. I kao nadzorni organ, opštinski narodni odbor može po pravu nadzora poništiti ili ukinuti svaki nezakonit i nepravilan akt mesnog odbora ukoliko se ne radi o aktima koje mesni odbor donosi u upravnom postupku.

Mesni odbori podnose izveštaj o svom radu nadležnom opštinskom narodnom odboru povremeno, ali najmanje jedanput godišnje.

Administrativno izvršenje svojih zaključaka mesni odbor provodi preko odgovarajućih organa opštinske uprave. U e organe spada i mesni ured (kancelarija).

Obezbeđenje materijalnih sredstava

Materijalna sredstva potrebna za rad mesnih odbora obezbeđuju se u budžetu opštine, tako da mesni odbori mogu imati svoje predračune prihoda i rashoda, ali uvek samo u okviru budžeta opštine.

Iako predračun prihoda i rashoda ulazi u sastav budžeta opštine, naredbodavac za izvršenje tog predračuna je predsednik mesnog odbora.

Opštinski narodni odbor može odlučivati da se prihodi od mesnih pašnjaka i druge opštenarodne imovine kojom upravlja mesni odbor, deo prihoda mesnih komunalnih ustanova koji pripada opštini, kao i deo drugih opštinskih prihoda koji se ostvaruju na području mesnog odbora, upotrebljavaju isključivo za podmirenje mesnih potreba.

Za podmirenje mesnih potreba mesni odbori mogu, na način i po postupku koji je zakonom uređen, uvoditi mesni samodoprinos. Prihodima iz takvog samodoprinosu raspolaže mesni odbor.

Sredstva koja su prema predračunu mesnog odbora namenjena podmirivanju mesnih potreba, predlog za njihovu raspodelu i utrošak, tj. plan raspodele i utroška tih sredstava, mesni odbor je dužan da iznese pred zbor birača. Na osnovu mišljenja iznetih na zborovima birača mesni odbor daje konačan predlog svog predračuna prihoda i rashoda, o čemu, prilikom donošenja budžeta opštine, konačno odlučuje opštinski narodni odbor.

P. A.

IZVORI:

Opšti zakon o narodnim odborima (»Službeni list FNRJ«, br. 22/52); Opšti zakon o uređenju opština i srezova (»Službeni list FNRJ«, br. 26/55) sa izmenama i dopunama iz 1957 godine; Republički zakoni o narodnim odborima opština; Republički zakon o podeli na opštine i srezove; Tipiski statut Opštine i Sreza Kranj 1955 godine.

NARODNA MILICIJA

Obrazovanje milicije

Narodna milicija je naoružana i jednoobrazno uniformisana formacija čiji je zadatak da neposredno štiti živote i ličnu slobodu građana, društvenu i ličnu imovinu, održava javni red i mir, sprečava ugrožavanje javnog poretka, otkriva krivična dela i njihove učinioce i da obezbeđuje izvršenje i drugih unutrašnjih poslova.

Narodna milicija nastala je i postepeno se razvijala u sastavu narodnooslobodilačkih odbora za vreme Narodnooslobodilačke borbe. Već u prvim dokumentima o zadacima narodnooslobodilačkih odbora od 1941 g. i 1942 g. određuje se da narodnooslobodilački odbori, pored vršenja drugih poslova, obezbeđuju red i mir u pozadini i preko svojih oružanih straža kao izvršnih organa vode borbu protiv svih pojava pljačke, razbojništva, špekulacije itd. Čuvanje lične i imovinske bezbednosti, održavanje javnog reda i mira, vođenje postupka u vezi s krivičnim delima, izvršenje kazni i druge unutrašnje poslove narodnooslobodilački odbori u prvim godinama rata praktično su sprovodili preko posebne oružane formacije, koja je u raznim krajevima zemlje dobila i različite nazive: Narodna milicija, Narodna straža, Ljudska zaštita, Partizanska straža. Narodna milicija je u isto vreme, aktivno učestvujući u Narodnooslobodilačkoj borbi, uništavala izvore ekonomske moći neprijatelja, saobraćaj i veze, štiti stanovništvo od nasilja okupatora i domaćih izdajnika, pružala partizanskim jedinicama svestranu pomoć i vršila druge zadatke doprinoseći borbi za oslobođenje zemlje od neprijatelja. Zbog toga je Narodna milicija formirana kao sastavni deo oružane sile. U rezoluciji Osvobodilne fronte Slovenije iz 1941 g. o osnivanju Narodne milicije to se i posebno ističe.

U toku Narodnooslobodilačke borbe bile su organizovane jedinice Narodne milicije (odeljenja, vodovi, a ponegde i čete) za područja pojedinih narodnooslobodilačkih odbora. Na čelu jedinice stajao je komandir preko koga je narodni odbor obezbeđivao saradnju Narodne milicije. Sve do pred kraj rata nije postojao centralni organ za rukovođenje Narodnom milicijom. Pred kraj rata i posle oslobođenja zemlje u sastavu organa unutrašnjih poslova narodnih republika i Federacije obrazovane su posebne organizacione jedinice koje su rukovodile poslovima Narodne milicije.

Zakon o Narodnoj miliciji od 12. decembra 1946 g. je prvi pravni dokument kojim se u novoj Jugoslaviji u celini određuju zadaci Narodne milicije i njena organizacija. Narodna milicija je bila izvršni organ državne uprave u narodnim republikama i administrativno-teritorijalnim jedinicama za čuvanje javnog reda i mira, državne, društvene i privatne imovine i bezbednosti građana i za ukazivanje pomoći državnim organima radi obezbeđenja pravnog poretka. Ona je bila vojno organizovana, jednoobrazno uniformisana oružana formacija, pod neposrednim rukovodstvom republičkog organa unutrašnjih poslova. Milicijom u narodnoj republici rukovodio je komandant koji je bio neposredno podređen republičkom ministru unutrašnjih poslova. Stanice i druge jedinice Narodne milicije na teritoriji narodne republike preko neposredno viših komandi bile su podređene republičkoj komandi. Narodna milicija je pravno bila organ republičke uprave, mada je imala zadatak da obezbeđuje izvršenje i akata narodnih odbora.

Organizacija i položaj

Zakon o organima unutrašnjih poslova od 18. jula 1956 g. sadrži i odredbe o organizaciji Narodne milicije. Narodna milicija je jedna od službi organa unutrašnjih poslova; ona je, ustvari, uniformisani i naoružani deo aparata unutrašnjih poslova. Iako ima svoju sopstvenu organizaciju, ona više nije »vojnoorganizovana formacija«. Isto tako, napuštena je ranija hijerarhiska podređenost nižih organizacionih jedinica višim organizacionim jedinicama Narodne milicije. Veza između nižih i viših organizacionih jedinica postoji i sada, ali se ona ostvaruje preko organa unutrašnjih poslova, u čijem se sastavu te jedinice nalaze. U skladu s principom samoupravnosti narodnih odbora, Narodna milicija u srezu je jedna od službi sekretarijata za unutrašnje poslove kao organa uprave narodnog odbora sreza. Šef Narodne milicije u srezu je načelnik sekretarijata za unutrašnje poslove narodnog odbora. Načelnik sekretarijata odgovoran je za rad Narodne milicije u srezu narodnom odboru i njegovom savetu za unutrašnje poslove, kao što je ovim organima odgovoran i za rad drugih službi unutrašnjih poslova kojima rukovodi. Istina, u sekretarijatu postoji posebna organizaciona jedinica — otesek (odeljenje) za poslove Narodne milicije, u čiji delokrug dolazi staranje o pravilnom vršenju

službe, o stručnoj obuci, naoružanju, disciplini, odevanju i smeštaju Narodne milicije. Na čelu ove organizacione jedinice nalazi se oficir Narodne milicije, ali on poslove iz delokruga organizacione jedinice obavlja pod rukovođenjem načelnika sekretarijata kome je neposredno podređen, kao i šefovi ostalih unutrašnjih organizacionih jedinica sekretarijata.

Narodna milicija na području sreza je uključena u upravni aparat narodnog odbora; ona je jedna od službi organa uprave unutrašnjih poslova narodnog odbora, tj. deo aparata sreske samouprave. Suština ove organizacione promene sastoji se u tome što i službenici Narodne milicije u srezu za svoj rad odgovaraju, preko načelnika sekretarijata za unutrašnje poslove, narodnom odboru i njegovom savetu za unutrašnje poslove i što od ovih dobijaju smernice za svoj rad. Time je i u odnosu na Narodnu miliciju učvršćen princip socijalističke demokratije i samoupravnosti narodnog odbora.

U sastavu republičkih i Saveznog državnog sekretarijata za unutrašnje poslove postoje uprave Narodne milicije, ali u njihov delokrug sada dolazi samo staranje o popunjavanju kadrova, o održavanju discipline, o snabdevanju oružjem i uniformom Narodne milicije i o pružanju pomoći sekretarijatima unutrašnjih poslova narodnih odbora sreza u pogledu smeštaja Narodne milicije, kao i vršenje nadzora nad sekretarijatom za unutrašnje poslove narodnog odbora sreza u pogledu rukovođenja Narodnom milicijom u srezu. Delokrug uprave Narodne milicije u Saveznom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove obuhvata regulativnu delatnost: donošenje propisa o vršenju službe, o stručnoj obuci, o naoružanju, o uniformi i o snabdevanju uniformom i oružjem Narodne milicije. Uprave Narodne milicije u republičkim i Saveznom državnom sekretarijatu nisu hijerarhijski više organizacione jedinice Narodne milicije, kao što je to bilo po zakonu od 1946. godine. One su organizacione jedinice preko kojih državni sekretarijati kao organi republičke odnosno savezne uprave vrše poslove za koje su zakonom ovlašćeni u odnosu na Narodnu miliciju.

Narodna milicija u srezu

Unutrašnje poslove neposredno obavlja sekretarijat za unutrašnje poslove narodnog odbora sreza. Samo izuzetno neki od tih poslova dolaze u nadležnost republičkih ili Saveznog državnog sekretarijata, dok su neki od njih stavljeni u nadležnost opštinskog organa unutrašnjih poslova. Pošto i Narodna milicija, kao služba u sastavu organa unutrašnjih poslova, obavlja poslove koji dolaze u nadležnost tih organa, njena organizacija postavljena je u skladu sa osnovnim principom o prvostepenoj nadležnosti organa unutrašnjih poslova.

Osnovna organizaciona jedinica Narodne milicije je stanica Narodne milicije. Stanice Narodne milicije obrazuju se, po pravilu, za područje jedne opštine, ali rejon stanice može obuhvatiti područje dve ili više opština, kao što se za područje veće opštine može obrazovati više stanica. Područje sreza deli se na stanične rejone tako da oni obuhvataju celo to područje. Broj stanica Narodne milicije u srezu i njihove rejone određuje republički državni sekretarijat za unutrašnje poslove, ali ne samostalno kao ranije, već u saglasnosti sa narodnim odborom sreza. Veličina staničnog rejona, pa, prema tome, i broj stanica u srezu, zavisi od stanja bezbednosti na odnosnom području i od specifičnosti zadataka koje stanica ima da vrši (naprimer, u pograničnoj zoni one su češće).

Na čelu stanice je komandir stanice Narodne milicije. Njemu su podređeni svi službenici Narodne milicije na službi u stanici i oni obavljaju poslove iz delokruga stanice po njegovim naređenjima i uputstvima. Komandir može imati pomoćnika koji mu pomaže u rukovođenju poslovima iz delokruga stanice. Komandira i njegovog pomoćnika postavlja i razrešava republički državni sekretarijat za unutrašnje poslove. Za komandira stanice i njegovog pomoćnika obično se postavljaju oficiri Narodne milicije. Podoficir Narodne milicije može biti komandir stanice samo u manjoj stanici.

Stanica Narodne milicije neposredno vrši poslove koji dolaze u delokrug Narodne milicije. U cilju izvršenja tih zadataka stanica je dužna da preduzima preventivne mere radi sprečavanja ugrožavanja objekata koje je dužna da štiti i da preduzima represivne mere za otklanjanje nastalih poremećaja. Za sprečavanje ugrožavanja javnog reda i mira, javne bezbednosti i javnog poretka stanica organizuje patrolnu i druge službe. Ako dođe do povrede javnog reda i mira, stanica je dužna da poremećeni red uspostavi, eventualno i zadržavanjem lica koja red i mir ugrožavaju. Kad postoji osnovana sumnja da je izvršeno krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, stanica je dužna da odmah preduzme potrebne mere da se izvršilac krivičnog dela pronađe, da se učinilac ili saučesnik ne sakrije ili ne pobegne, da se otkriju i obezbede tragovi krivičnog dela i predmeti koji mogu poslužiti kao dokaz, kao i da prikupi sva obaveštenja koja bi mogla biti od koristi za uspešno vođenje krivičnog postupka.

Sudelovanje stanica Narodne milicije u otkrivanju krivičnih dela i njihovih učinilaca pretstavlja jedan od njenih najznačajnijih zadataka. U toku 1957 one su otkrile i podnele prijavu za 97.955 krivičnih dela i pronašle i uхватile 56.290 učinilaca krivičnih dela. Otkrivanjem krivičnih dela, podnošenjem dokumentovanih prijavi o tome, obezbeđenjem tragova krivičnog dela i dokaznog materijala stanice Narodne milicije znatno doprinose uspešnom vođenju krivičnog postupka protiv učinilaca krivičnih dela od strane ovlašćenih organa gonjenja — javnog tužništva i suda.

Za obezbeđenje izvršenja obimnih zadataka koje obavlja, stanica ima potreban broj službenika. Brojno stanje službenika u stanici određuje se prema obimu poslova i specifičnosti zadataka stanice. Otuda je ono raznoliko u pojedinim stanicama. S obzirom na važnost zadataka koji su stanicama povereni, broj službenika Narodne milicije u stanici određuje republički državni sekretarijat za unutrašnje poslove u saglasnosti sa narodnim odborom sreza. Ovaj broj određuje se u okviru ukupnog broja pripadnika Narodne milicije u narodnoj republici koji određuje Savezno izvršno veće na predlog Saveznog državnog sekretarijata za unutrašnje poslove.

U vršenju poslova koji dolaze u njen delokrug, stanica Narodne milicije neposredno je podređena sekretarijatu za unutrašnje poslove narodnog odbora sreza. Ona je, ustvari, teritorijalna organizaciona jedinica sekretarijata, preko koje on neposredno izvršuje određene unutrašnje poslove, jer svi poslovi koje stanica obavlja jesu poslovi iz nadležnosti sekretarijata. Iz ovoga proističe i odnos komandira stanice prema sekretarijatu za unutrašnje poslove narodnog odbora sreza. Komandir stanice neposredno je podređen načelniku sekretarijata za unutrašnje poslove narodnog odbora sreza, po čijim naređenjima obavlja poslove i kome odgovara za rad stanice.

Odnos stanice prema opštini

Za obavljanje unutrašnjih poslova, kao i za obezbeđenje izvršenja njenih akata kad je to nužno izvršiti putem pri-nude, opština nema svoje posebne organe koji bi imali zadatke slične zadacima Narodne milicije. Otuda je stanica Narodne milicije, iako je ona teritorijalna organizaciona jedinica sekretarijata za unutrašnje poslove narodnog odbora sreza, stavljeno u zadatak da neposredno obezbeđuje red i mir u opštini i bezbednost mesnog saobraćaja, kao i da ukazuje pomoć pri administrativnom izvršenju akata narodnog odbora opštine i njegovih organa. Pretsednik narodnog odbora opštine i šef organa uprave narodnog odbora opštine, nadležan za unutrašnje poslove, imaju pravo da u ovim poslovima izdaju potrebna naređenja stanicama Narodne milicije koja se nalazi na području opštine. Komandir stanice dužan je da postupa po ovim naređenjima ako se ona ne razilaze sa naređenjima koja je dobio od načelnika sekretarijata za unutrašnje poslove narodnog odbora sreza. U ovakvom slučaju komandir stanice dužan je da o primljenom naređenju obavesti sekretarijat za unutrašnje poslove narodnog odbora sreza i da sačeka njegovo naređenje.

Posebne jedinice

Službenici Narodne milicije u srezu nalaze se u sastavu organa uprave unutrašnjih poslova narodnog odbora sreza. Međutim, u slučaju poremećaja javne bezbednosti većih razmera ili na širem području, republički odnosno Savezni državni sekretarijat za unutrašnje poslove može od milicionara koji se nalaze na službi u stanicama Narodne milicije obrazovati jedinicu Narodne milicije za izvršenje određenog zadatka. Državni sekretarijat određuje oficira Narodne milicije koji će komandovati ovom jedinicom, kao i zadatak koji ona ima da izvrši. Za izvršenje zadatka poverenog jedinici njen komandant odgovara državnom sekretaru koji je naredio njeno obrazovanje. Ova jedinica ima privremeni karakter: kad završi posao zbog koga je obrazovana, ona se rasformira.

Neki od unutrašnjih poslova izuzetno su stavljeni u nadležnost republičkih, a neki u nadležnost Saveznog državnog sekretarijata za unutrašnje poslove. Republički državni sekretarijat dužan je da se neposredno stara o održavanju reda i mira u narodnoj republici i bezbednosti saobraćaja na javnim putevima od većeg značaja. Za vršenje poslova bezbednosti saobraćaja na javnim putevima i poslova kriminalističke službe od interesa za narodnu republiku mogu se osnivati posebna povereništva republičkog državnog sekretarijata. Savezni državni sekretarijat neposredno obezbeđuje zgrade pojedinih saveznih organa i zgrade u kojima su smeštena inostrana predstavništva. Pored toga, Savezni državni sekretarijat neposredno obezbeđuje i vršenje nekih drugih unutrašnjih poslova koji dolaze u isključivu nadležnost Federacije. Za obezbeđenje izvršenja ovih poslova, u republičkim i Saveznom državnim sekretarijatu postoje posebne jedinice Narodne milicije, sa posebnim starešinom koji se neposredno stara o izvršenju poslova iz njenog delokruga.

Službenici

U Narodnoj miliciji su zadržani činovi slični činovima u Jugoslovenskoj narodnoj armiji. Pored milicionara, postoje podoficiri (vodnik i stariji vodnik) i oficiri (potporučnik, poručnik, kapetan, kapetan I klase, major, potpukovnik i pukovnik), kao i general Narodne milicije.

Prijem milicionara vrši republički državni sekretarijat za unutrašnje poslove. Kandidati se biraju komisijom. Od njih se zahtevaju određene fizičke i psihičke osobine potrebne za vršenje poslova iz delokruga Narodne milicije. Za vreme pripravnčkog staža, koji traje dve godine, milicionarima se pruža stručna obuka na tečajevima i u republičkim školama za milicionare. Stručna obuka je kombinovana naizmenničnim održavanjem nastave i praktičnim radom u stanicama Narodne milicije. Nastava na tečajevima i republičkim školama za milicionare sprovodi se po jedinstvenom programu, koji propisuje Savezni državni sekretarijat za unutrašnje poslove.

Za stručno obrazovanje podoficira i oficira postoje stručne škole pri republičkim i Saveznom državnim sekretarijatu. Milicionar može biti unapređen u zvanje vodnika (podoficira) ako prethodno završi školu za podoficire Narodne milicije pri Saveznom državnim sekretarijatu za unutrašnje poslove. U čin oficira Narodne milicije može biti unapređen podoficir koji prethodno završi srednju stručnu školu za službenike unutrašnjih poslova pri republičkom državnim sekretarijatu. U više činove Narodne milicije može biti unapređen oficir koji završi Višu upravnu školu za unutrašnje poslove pri Saveznom državnim sekretarijatu, odnosno koji položi posebni stručni ispit za čin majora i pukovnika. Pored toga, za oficire Narodne milicije postavljaju se kao pripravnici i lica sa srednjom školom ili fakultetom ako su završila školu za rezervne oficire.

O postavljenju, unapređenju i prestanku službe službenika Narodne milicije u srezu rešava republički državni sekretarijat za unutrašnje poslove. O proizvodjenju u čin oficira Narodne milicije rešenje donosi savezni državni sekretar za unutrašnje poslove na predlog republičkog državnog sekretara.

N. O.

IZVORI:

Zakon o Narodnoj miliciji (»Službeni list FNRJ«, br. 101/46);
Zakon o organima unutrašnjih poslova (»Službeni list FNRJ«, br. 30/56);
Uredba o zvanjima i platama službenika organa unutrašnjih poslova (»Službeni list FNRJ«, br. 7/58).

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

Sednica 16 maja 1958

Na sednici Saveznog izvršnog veća održanoj 16 maja 1958, pod predsjedništvom Edvarda Kardelja, potpredsednika Saveznog izvršnog veća, donete su sledeće uredbe i odluke:

Uredba o organizaciji i radu Saveznog izvršnog veća (Uredbom se utvrđuje kolektivna odgovornost Saveznog izvršnog veća pred Skupštinom za njegov rad, kao i za izvršenje politike koju po njegovim smernicama sprovedu savezni organi uprave; u skladu sa principima Zakona o državnoj upravi državni sekretarijati i sekretarijati Izvršnog veća imaju načelno isti položaj, tj. ista prava i dužnosti i prema Veću i prema drugim organima, ustanovama i organizacijama; polazeći od principa Ustavnog zakona o samostalnosti saveznih organa uprave članovi Veća koji vrše funkciju državnog sekretara ili sekretara u Saveznom izvršnom veću imaju u vršenju te funkcije ista prava i dužnosti kao i državni sekretari i sekretari u Veću koji nisu članovi Veća; državni sekretari i sekretari u Saveznom izvršnom veću imaju pravo da Veću podnose nacрте zakona i predloge propisa koje donosi Veće; državni sekretari i sekretari u Saveznom izvršnom veću, koji nisu članovi Veća, imaju pravo da na sednicama Veća na kojima se raspravlja o pitanjima iz delokruga odgovarajućeg državnog sekretarijata odnosno sekretarijata Veća i da učestvuju u diskusijama i odlučivanju; odbori Saveznog izvršnog veća više neće utvrđivati nacрте zakona i predloge propisa koje donosi Veće nego će samo davati svoje mišljenje o njima; Odbor za privredu ima pravo da pretresa pitanja koja dolaze u delokrug više saveznih organa uprave i ustanova iz oblasti privrede i da uskladuje njihov rad, i u tom cilju donosi zaključke koji su za te organe obavezni; u svakom odboru Saveznog izvršnog veća, pored predsednika, još dva člana moraju biti članovi Veća, a u svaki odbor ulaze državni sekretari i sekretari Saveznog izvršnog veća koji rukovode određenim granama odnosno oblastima uprave, kao i drugi politički i javni radnici; u svaki odbor, po pravilu, ulazi i po jedan član republičkog izvršnog veća ili rukovodilac odgovarajućeg republičkog organa uprave, a u Odbor za privredu ulaze kao članovi i predstavnici odbora za privredu republičkih izvršnih veća; umesto dosadašnjih posebnih odbora za narodno zdravlje i socijalnu politiku osnovan je Odbor za socijalnu politiku i narodno zdravlje, a pored njega osnovan je i novi Odbor za budžet i službenička pitanja, u čiji delokrug dolaze pripremanje saveznog budžeta i pitanja u vezi s njegovim izvršenjem, kao i pitanja sistematizacije radnih mesta i stručnog obrazovanja službenika u državnoj upravi; Savezno izvršno veće ima sledeće odbore: Koordinacioni odbor, Odbor za unutrašnju politiku, Odbor za privredu, Odbor za perspektivni društveni plan, Odbor za prosvetu i kulturu, Odbor za socijalnu politiku i narodno zdravlje, Odbor za organizaciona i upravna pitanja i Odbor za budžet i službenička pitanja; od postojećih komisija Veća ukida se Komisija za produktivnost rada i plate u privredi; Savezno izvršno veće predstavljaće pred Skupštinom, po pravilu, državni sekretar odnosno sekretar u Veću koji je podneo nacrt zakona; državni sekretari i sekretari u Veću dajuće odgovore u Skupštini na pitanja narodnih poslanika iz oblasti koju obuhvata delokrug odgovarajućeg državnog sekretarijata odnosno sekretarijata Veća, osim ako Veće drukčije ne odredi);

Odluka o zvanjima i platama službenika i radnika zaposlenih u direkcijama i Generalnoj direkciji Jugoslovenskih železnica; Odluka o platama službenika i radnika Generalne direkcije Jugoslovenskih pošta, telegrafa i telefona i posebnih jedinica; Poslovnik za rad na sednicama Saveznog izvršnog veća.

Savezno izvršno veće je takođe odobrilo program Saveznog fonda za unapređivanje kulturne delatnosti za 1958.

Savezno izvršno veće je imenovalo potpredsednike i članove odbora i komisija Saveznog izvršnog veća.

Komemorativna sednica 21 maja 1958

Pod predsjedništvom predsednika Republike Josipa Broza Tita 21 maja 1958 održana je komemorativna sednica Saveznog izvršnog veća povodom smrti člana Saveznog izvršnog veća Đure Salaja.

Otvarajući sednicu, potprednik Republike Josip Broz Tito je rekao:

»Otvaram komemorativnu sjednicu povodom smrti druga Đure Salaja, člana Saveznog izvršnog vijeća, člana Izvršnog komiteta Centralnog komiteta Saveza komunista i dugogodišnjeg pretsjednika Saveza sindikata Jugoslavije.

Otišao je iz naših redova jedan od osnivača naše Komunističke partije i dugogodišnji saborac u borbi radničke klase Jugoslavije, u borbi za socijalizam.

Drug Đura Salaj bio je jedan od onih rijetkih komunista koji su se takoreći od djetinjstva uyrstili u redove radničke

klase, još u vrijeme Austro-Ugarske i predratne Jugoslavije, i čitavog svog života, do smrti — on je ostao dosljedan, nepokolebljiv i vjeran idealima kojima se posvetio, vjeran radničkoj klasi.

Neka je vječna slava drugu Đuri Salaju!»

Zatim je o životu i radu druga Đure Salaja govorio potpredsednik Saveznog izvršnog veća Mijalko Todorović.

Savezno izvršno veće je donelo zaključak da se u Slavonskom Brodu, iz sredstava Saveznog izvršnog veća, podigne spomenik Đuri Salaju.

Na kraju komemorativne sednice članovi Saveznog izvršnog veća su minutom ćutanja odali poštu preminulom Đuri Salaju.

Sednica 29 maja 1958

Na sednici Saveznog izvršnog veća održanoj 29 maja 1958, pod predsjedništvom Mijalka Todorovića, potpredsednika Saveznog izvršnog veća, usvojeni su Predlog opšteg zakona o školstvu sa Predlogom uvodnog zakona, Predlog zakona o ratifikaciji Konvencije o državljanstvu udate žene, Predlog odluka o izmeni Saveznog društvenog plana za 1958 i Predlog odluka o dopuni Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite.

Pored toga, donete su sledeće uredbe, odluke i rešenja:

Odluka o Savetu za prosvetna pitanja nacionalnih manjina (prema Odluci, Savet za prosvetna pitanja nacionalnih manjina, kao stručni savet Sekretarijata za prosvetu i kulturu Saveznog izvršnog veća, razmatraće načelno školska i druga važnija prosvetna pitanja i pratiti i proučavati uslove rada škola i drugih prosvetnih ustanova nacionalnih manjina; Savet će Sekretarijatu za prosvetu i kulturu davati mišljenja o tim pitanjima i predlagati mere za unapređenje rada škola i drugih prosvetnih ustanova nacionalnih manjina, kao i mere u cilju koordinacije delovanja prosvetnih organa na tom polju; Savet će sačinjavati potprednik, sekretar i određeni broj članova, koje imenuje Savezno izvršno veće);

Uredba o savetu za stručno obrazovanje kadrova u privredi (prema Uredbi, Savet će kao stručno telo Sekretarijata za rad Saveznog izvršnog veća razmatrati osnovna pitanja i probleme stručnog obrazovanja kadrova u privredi i davati mišljenja i predloge o merama koje treba preduzeti za obrazovanje ovih kadrova; Savet će se naročito baviti pitanjima razrade i unapređenja sistema obrazovanja kadrova u privredi, profila stručnih kadrova i zanimanja, organizacije službe za stručno obrazovanje kadrova u privrednim organizacijama, zatim pitanjima osnivanja ustanova za proučavanje pojedinih problema stručnog obrazovanja, kao i pitanjem materijalnih potreba i sredstava za obrazovanje stručnih kadrova u privredi, pripremanjem saveznih propisa iz ove oblasti itd.);

Uredba o dopunskim odredbama uz Zakon o prevozu na železnicama (Uredbom su detaljnije razrađene i dopunjene odredbe Zakona o prevozu na železnicama i rešena pitanja čije je regulisanje stavljeno u nadležnost Saveznog izvršnog veća);

Odluka o načinu i uslovima pod kojima privredne organizacije gradskog saobraćaja koriste sredstva fondova osnovnih sredstava koja potiču od doprinosa iz dohotka (Odlukom se ovim privrednim organizacijama olakšava nabavka prevoznih sredstava i opreme);

Rešenje o dodeljivanju sredstava za finansiranje takmičenja u poljoprivredi u 1957 (Rešenjem je Savezno izvršno veće dodelilo Savezu poljoprivredno-šumarskih komora Jugoslavije sumu do 525 miliona din. iz sredstava privrednih rezervi Federacije; ova sredstva biće upotrebljena za isplatu nagrada takmičarima u proizvodnji kukuruza, šećerne repe, krompira, konoplje, suncokreta i pamuka i za isplatu naknadnih nagrada za pšenicu);

Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o zajmovima za investicije (izmenama i dopunama omogućeno je davanje avansa prilikom nabavke domaće opreme);

Odluka o izmenama i dopunama Odluke o davanju premija sezonskim pansionskim ugostiteljskim preduzećima i radnjama (prema Odluci, i u 1958 sezonskim pansionskim ugostiteljskim preduzećima i radnjama davaće se premije na vrednost obavljenog prometa; ove premije davaće se i odmaralištima društvenih i privrednih organizacija);

Odluka o upotrebi putničkih automobila datih na korišćenje određenim državnim funkcionerima (prema Odluci, putničke automobile daju pojedinim funkcionerima na korišćenje — ličnu upotrebu — državni organi, ustanove i organizacije u kojima oni rade; korisnici automobila plaćaću utrošeno gorivo i mazivo za svaku vožnju, s tim što će im se ovi troškovi do određenog broja pređenih kilometara pokrivati stalnom mesečnom naknadom koja će biti određena u jednakom iznosu za sve funkcionere na istim položajima; ukoliko prekorači određenu kilometražu, korisnik iz svojih sredstava plaća utrošeno gorivo

i mazivo i deo amortizacije automobila; vožnje za službena putovanja koje se izvrše po posebnom nalogu, ne uračunavaju se u broj kilometara za koje se daje stalna mesečna naknada, već troškove ovih vožnji snose organizacije koje izdaju nalog za putovanje; državni organi, ustanove i organizacije, koje daju automobile na korišćenje, staraju se o njihovom održavanju i opravkama, snose deo troškova koji ne padaju na teret korisnika i plaćaju vozača automobila; funkcioneri koji koriste automobil bez vozača dobijaju posebnu naknadu za pokriće troškova oko usluga koje bi inače vršio vozač);

Odluka o ovlašćenju Sekretarijata Saveznog izvršnog veća za opštu upravu za određivanje službenih lica koja mogu koristiti automobil za vožnju (prema Odluci, Sekretarijat za opštu upravu Saveznog izvršnog veća u saglasnosti sa sekretarom Veća određivače rukovodioce i druge službenike na određenim položajima u saveznim organima, ustanovama i organizacijama koji imaju pravo na korišćenje automobila i utvrđivati visinu mesečne paušalne naknade za pokriće određenih troškova vožnje);

Odluka o raspoređivanju putničkih automobila koji se nalaze kod državnih organa, ustanova i organizacija (prema Odluci, svi putnički automobili ovih organa i organizacija biće ili bez naknade predati servisu za vršenje transportnih usluga ili će se prodavati po tržišnoj ceni, prvenstveno licima koja imaju pravo na regres, preduzećima koja se bave javnim prevozom putnika itd.; servisu neće biti predati automobili koji će biti određeni za potrebe državne reprezentacije i dati na korišćenje najvišim državnim funkcionerima ili koji su predviđeni za potrebe posebne službe pojedinih organizacija);

Rešenje o osnivanju Servisa za vršenje transportnih usluga saveznim organima i ustanovama (Rešenjem je osnovan Servis sa sedištem u Beogradu, koji će posloovati kao ustanova sa samostalnim finansiranjem, a obavljaće prevoz određenih službenika saveznih državnih organa, ustanova i organizacija koje vrše javnu službu, izuzev Državnog sekretarijata za inostrane poslove, Državnog sekretarijata za unutrašnje poslove i Državnog sekretarijata za poslove narodne odbrane; pored prevoza službenika, Servis će obavljati uslužne radove, zatim servisne i tehničke usluge na automobilima službenika koji sami voze svoja kola, nabavljena uz regres, a upotrebljavaju ih za službene vožnje i obezbeđivati vozače funkcionerima kojima su automobili dati bez vozača kada putuju na duže relacije);

Odluka o olakšicama privrednim organizacijama koje nabave specijalnu opremu za radove koji se finansiraju iz Opšteg investicionog fonda; Uredba o prihodima banaka i štedionica i raspodeli tih prihoda; Uredba o osnivanju Direkcije za nuklearne sirovine; Odluka o dopuni Privremene odluke o uslovima i načinu davanja regresa novinskim preduzećima za utrošene količine roto-hartije; Rešenje o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije Jugoslovenskom crvenom krstu za plaćanje prevoznih troškova pošiljki hrane iz pomoći američkih dobrovoljnih organizacija; Odluka o posebnim uslovima prevoza na železničkim prugama uzanog koloseka; Odluka o ovlašćenju Saveznog državnog sekretarijata za poslove finansija da može vršiti pojedinačne izmene visine regresa u poljoprivredi;

Pored toga, Savezno izvršno veće je ratifikovalo 23 međunarodna sporazuma.

R.-M.M.

REPUBLIČKE NARODNE SKUPŠTINE

Narodna skupština NR Slovenije

Na drugoj zajedničkoj sednici oba doma, 30 maja 1958, prihvaćen je izveštaj Izvršnog veća Narodne skupštine NR Slovenije za 1957 i usvojena Odluka o određivanju broja predstavnika društvenih organizacija u organima republičkih privrednih komora.

Prema Odluci o određivanju broja predstavnika društvenih organizacija u organima republičkih privrednih komora, u skupštini Trgovinske komore biće 45 predstavnika, a u upravnom odboru 7, u skupštini Ugostiteljske komore 20, a u upravnom odboru 4, u skupštini Zanatske komore 37, a u upravnom odboru 6 i u skupštini Komore za poljoprivredu i šumarstvo 30, a u upravnom odboru 4 predstavnika društvenih organizacija.

Republičko veće i Veće proizvođača na svojim drugim posebnim sednicama, 30 maja, usvojili su Zakon o izmenama i dopunama Zakona o agrarnoj reformi i kolonizaciji u Narodnoj Republici Sloveniji.

Zakonom je određeno da zabrana otuđivanja, podele i zaduživanja zemljišta važi 15 godina (dosad 20) od dodeljivanja ili naseljavanja zemlje, računajući od dana izdavanja privremenog rešenja o dodeljivanju zemlje. Takođe su utvrdene olakšice za koloniste prilikom prenosa između članova porodice-kolonista, prilikom zamene u cilju arondacije, pri davanju u zakup ako kolonizovana porodica nema dovoljno radne snage i pri uzimanju zajmova za investicije. Ako kolonista po isteku 15 godina želi da otuđi zemlju, mora je najpre ponuditi narodnom odboru opštine.

Republičko veće, kao isključivo nadležno, na svojoj drugoj sednici, 30 maja, usvojilo je takođe Zakon o izmenama Zakona o administrativno-teritorijalnoj podeli na srezove i opštine u Narodnoj Republici Sloveniji, Zakon o sprovođenju ukidanja Sreza Trbovlje, Zakon o izmeni Zakona o izboru i

opozivu odbornika narodnih odbora, Zakon o reorganizaciji Sekretarijata Izvršnog veća NR Slovenije za robni promet u Državni sekretarijat za robni promet NR Slovenije, Odluku o izmenama teritorijalne nadležnosti nekih okružnih i sreskih sudova i Zaključak o raspisivanju naknadnih izbora u 113 izbornom srezu Sreza Novo Mesto zbog ostavke dosadašnjeg poslanika.

Izmenama Zakona o administrativno-teritorijalnoj podeli na srezove i opštine u NR Sloveniji ukida se Srez Trbovlje, jedan deo njegove teritorije priključuje se Srezu Ljubljana, a drugi deo Sreza Novo Mesto.

Zakonom o sprovođenju ukidanja Sreza Trbovlje predviđeno je da ovaj srez prestane s radom 30 juna 1958, s tim što će se njegovi odbornici privremeno uključiti u rad narodnih odbora Ljubljana odnosno Novo Mesto. U roku od tri meseca sprovede se izbori u novim povećanim srezovima za sreske narodne odbore.

Zakon o izmeni Zakona o izboru i opozivu odbornika narodnih odbora utvrđuje da opštinski narodni odbor ima od 15 do 70 članova (dosad od 15 do 50), a sreski od 40 do 100 članova (dosad od 40 do 80).

Veće proizvođača, kao isključivo nadležno, na svojoj drugoj sednici, 30 maja, usvojilo je takođe Zaključak o određivanju predstavnika Veća proizvođača Narodne skupštine NR Slovenije i Zaključak o određivanju mešovite komisije za proučavanje rezolucije Veća proizvođača Sreskog narodnog odbora Ljubljana o saradnji (kooperaciji) između preduzeća elektroindustrije u NR Sloveniji.

Zaključkom o određivanju predstavnika Veća proizvođača Narodne skupštine NR Slovenije u organima republičkih privrednih komora poimenično su izabrani predstavnici Veća i to: za skupštinu Trgovinske komore 26 predstavnika, a za upravni odbor 3, za skupštinu Ugostiteljske komore 5, a za upravni odbor 1, za skupštinu Zanatske komore 10, a za upravni odbor 2 i za skupštinu Komore za poljoprivredu i šumarstvo 8, a za upravni odbor 1 predstavnik.

M. P.

STALNA KONFERENCIJA GRADOVA JUGOSLAVIJE¹

Osma godišnja skupština

U Beogradu je 29, 30 i 31 maja 1958 održana VIII Godišnja skupština Stalne konferencije gradova.

Od ukupno 204 grada-člana Stalne konferencije gradova, u radu skupštine učestvovalo je 450 predstavnika narodnih odbora iz 166 gradova. Ovom skupštinom obeležena je i peta godišnjica postojanja i rada Stalne konferencije gradova.

Svečanom delu skupštine prisustvovali su predsednik Savezne narodne skupštine Petar Stambolić, potpredsednik Saveznog izvršnog veća Edvard Kardelj, kao i članovi Saveznog izvršnog veća Lidija Šentjurs i Marjan Breclj.

Skupštini su prisustvovali i generalni sekretar i pomoćnik generalnog sekretara Međunarodnog saveza gradova; potpredsednik Beča, gradonačelnik Insbruka i generalni sekretar Austriskog saveza gradova; predstedenik Oblasnog veća Londona i gradonačelnici britanskih gradova Šruzberija, Hadersfilda i Port Talbota, kao i predstavnici Udruženja gradskih korporacija Velike Britanije; zatim predstavnici Saveza holandskih opština; predstedenik Izvršnog komiteta Gradskog odbora Budimpešte; potpredstedenik Prezidijuma Narodnog odbora Varšave, predstedenici i sekretari narodnih odbora poljskih gradova Krakova i Katovica, kao i predstavnici poljskog grada Novog Sonča.

Na skupštini je podnet redovan godišnji izveštaj Predstedeništva o radu Stalne konferencije i izveštaj Nadzornog odbora, usvojen predračun prihoda i rashoda za narednu poslovnu godinu, doneta odluka o osnivanju posebne ustanove za izdavačko-publicističku delatnost Stalne konferencije i izabrano novo Predstedeništvo i Nadzorni odbor.

U novo Predstedeništvo izabrani su: za predstedenika Milan Apih (Maribor); za članove: Đurica Jojkić (Beograd), Većeslav Holjevac (Zagreb), Marijan Dermastia (Ljubljana), Dragutin Kosovac (Sarajevo), Naum Naumovski (Skopje), Boža Melkus (Novi Sad), Edo Jardas (Rijeka), Milivoj Tomica (Karlovac), Stevan Suša (Kraljevo), Sefo Mustafa (Mostar), Milo Jovičević (Cetinje), Gligorije Gašić (Peć), Blagoje Tikvarovski (Titov Veles) i generalni sekretar Sreten Bjeličić.

U novi Nadzorni odbor izabrani su: za predstedenika Iko Mirković (Titograd); za članove: Milan Jeftović (Titovo Užice) i Mijat Gavrić (Travnik).

VIII Godišnja skupština Stalne konferencije gradova bila je posvećena problemima trgovine i snabdevanja. U okviru skupštine održano je i opšte savetovanje o unapređenju trgovine.

Delatnost u protekloj godini

Delatnost Stalne konferencije gradova i u protekloj godini sastojala se u međusobnoj razmeni iskustava gradova, uzajamnoj pomoći i saradnji sa saveznm državnim organima na donošenju propisa i mera koje su od neposrednog interesa za lokalne zajednice. Ovaj rad odvijao se kroz savetovanja, ankete i analize, međugradsku razmenu materijala, lokalnih propisa i dostignuća prakse, davanje sugestija i primedbi na zakonske nacrtne sa stanovišta prakse gradova, izdavačko-publicističku delatnost, međunarodne kontakte itd.

Savetovanja. — U Banja Luci je 13 i 14 septembra 1957 održano savetovanje o društvenom upravljanju školama. Kao osnova za rad savetovanja poslužili su rezultati ankete o radu školskih odbora, koju je Stalna konferencija sproveda u 695 škola (osmogodišnjih, gimnazija, stručnih i umetničkih škola itd.). Na savetovanju su, pored 67 delegata gradova iz svih republika, uzeli učešće i predstavnici Sekretarijata za prosvetu i kulturu Saveznog izvršnog veća, Saveznog zavoda za unapređenje školstva, Saveznog odbora SSRNJ, Centralnog komi-

teta Narodne omladine Jugoslavije, republičkih sekretarijata za prosvetu i kulturu, kao i predstavnici drugih organa i ustanova zainteresovanih za pitanja školstva.

Posle diskusije u kojoj su govorila 42 učesnika, na savetovanju je zaključeno da se materijali ankete i diskusije srede i stave na raspolaganje zainteresovanim državnim organima, narodnim odborima, društvenim organizacijama i organima društvenog upravljanja školama².

U Osijeku je 4 i 5 marta 1958 održano savetovanje predstavnika gradova-članova Stalne konferencije o iskustvima stanbene izgradnje u 1957 i merama koje se u gradovima predviđaju za 1958. Na savetovanju je učestvovalo 350 predstavnika iz 120 gradova, kao i predstavnici državne uprave, komora i društvenih organizacija. U diskusiji na savetovanju uzelo je reč 118 učesnika. Savetovanje je radilo u četiri radne grupe koje su razmatrale sledeće osnovne probleme: opšta pitanja ekonomike i organizacije stanbene izgradnje; racionalizacija stanbene izgradnje kroz urbanistička rešenja; racionalizacija izgradnje stanova kroz projektovanje; organizacija građenja i građevinski materijali u stanbenoj izgradnji³.

U Beogradu je 29, 30 i 31 maja, u okviru Godišnje skupštine Stalne konferencije gradova Jugoslavije, održano savetovanje o trgovini, koje su organizovali: Stalna konferencija gradova, Savez trgovinskih komora, Savezna industrijska komora, Zadrudni savez, Savez poljoprivredno-šumarskih komora, Centralni odbor Sindikata trgovinskih, ugostiteljskih i turističkih radnika, i Savez ženskih društava Jugoslavije.

Savetovanje je radilo u četiri radne grupe za: materijalno-ekonomske probleme; kadrove u trgovini, njihovo školovanje i nadgrađivanje; radničko upravljanje u trgovini i savete potrošača; organizaciju trgovinske mreže i snabdevanje gradova.

Na savetovanju je podneto 7 referata: »Materijalno-tehničke osnove trgovine« (referat Saveza trgovinskih komora) »Organizacija trgovinske mreže i snabdevanje gradova« (Narodni odbor grada Beograda), »Društveni organi i unapređenje trgovine« (Centralni odbor Sindikata trgovinskih, ugostiteljskih i turističkih radnika), »Kadrovi, sistem školovanja i nagrađivanja u trgovini« (Savez trgovinskih komora), »Industrijske prodavnice i servisi« (Savezna industrijska komora), »Potrošači i trgovina« (Savez ženskih društava) i »Neke pojave u formiranju cena« (Narodni odbor Sreza Skopje) i dva koreferata: »Uloga stanbene zajednice i saveta potrošača u uređivanju dnevnog snabdevanja« (Narodni odbor Sreza Ljubljana) i »Uloga komune u snabdevanju tržišta« (iskustva grada Osijeka).

Učesnicima savetovanja je podeljen i izveštaj dveju anketnih grupa koje su od 16 do 24 maja obišle gradove Zagreb, Maribor, Rijeku, Sarajevo, Tuzlu, Osijek i Zrenjanin i upoznale se s radom na unapređenju trgovine u ovim gradovima.

Na savetovanju je učestvovalo 730 predstavnika narodnih odbora iz 166 gradova, privrednih preduzeća i komora, zadrudnih i sindikalnih organizacija, udruženja ženskih društava i drugih organa i ustanova zainteresovanih za pitanja robnog prometa i snabdevanja. U diskusiji je učestvovalo 79 učesnika savetovanja.

Na osnovu analize rada unutrašnje trgovine usvojeni su zaključci u kojima se predlaže niz mera za usklađivanje akcija i utvrđivanje zajedničkog stava svih zainteresovanih faktora, u cilju unapređivanja trgovine.

Ankete. — Tokom oktobra 1957 Stalna konferencija gradova zajedno sa Saveznim zavodom za privredno planiranje sproveda je u 110 gradova anketu o izgradnji stanova u prvih devet meseci 1957 i o finansiranju komunalne izgradnje odnosno investicionim ulaganjima za ove svrhe u 1955, 1956 i prvih devet meseci 1957. Anketa je omogućila uvid u rezultate stanbene izgradnje u gradovima tokom devet meseci 1957, u pogledu visine utrošenih društvenih i privatnih sredstava, prosečne veličine i cena izgrađenih stanova, brzine građenja, karaktera investitora, utroška fondova itd. Rezultati ankete korišćeni su u radu Odbora Stalne konferencije za stanbena pitanja i komunalne službe, kao i prilikom izrade godišnjih i perspektivnih društvenih planova.

² Ispunjavajući ovaj zaključak, Stalna konferencija je izdala po sebnu publikaciju: »Praksa i iskustva školskih odbora«.

³ Sređeni materijali sa savetovanja objavljeni su u posebnoj publikaciji Stalne konferencije gradova: »Racionalizacija stanbene izgradnje«.

¹ Informaciju o organizaciji i delatnosti do juna 1957: vidi »Jugoslovenski pregled«, jun 1957, str. 267—269.

Radi sagledavanja postojećeg stanja na području snabdevanja gradova sprovedene su dve ankete: o organima narodnih odbora srezova i opština koji se bave unapređenjem trgovine i snabdevanja gradova i o investicionim ulaganjima privrednih organizacija u trgovinu u 1956 i 1957. Obe ankete obuhvatile su samo 3 odnosno 5 gradova, a njihovi rezultati poslužili su kao osnova za razmatranje aktuelnih pitanja unapređenja snabdevanja gradova u odgovarajućem odboru Stalne konferencije gradova.

U zajednici sa Udruženjem za proizvodnju i prerađivanje brašna, organizovana je opsežna anketa o stanju i razvoju pekara u gradovima i proizvodnji hleba. Anketirana su 204 grada, a rezultati ankete (koji se još obrađuju) omogućiću sagledavanje stanja pekarskih kapaciteta u gradovima (tehničke i sanitarne opremljenosti) i utvrđivanje potrebnih mera za bolje i urednije snabdevanje hlebom u gradovima i industrijskim centrima.

U okviru razmatranja aktuelnih pitanja kulturnog i zabavnog života gradova, sprovedena je anketa o obimu i strukturi materijalnih davanja za kulturu u lokalnim zajednicama. Anketom su obuhvaćena budžetska davanja narodnih odbora srezova i opština za kulturu, školstvo i fiskulturu u 34 grada, tokom 1956 i 1957. Rezultati ankete i analiza budžetskih davanja narodnih odbora za ove svrhe poslužili su kao osnova za utvrđivanje odgovarajućih stavova i zaključaka u pogledu materijalnih davanja lokalnih zajednica za potrebe kulture.

Ostala delatnost. — Odbor za lokalnu samoupravu i društveno upravljanje Stalne konferencije razmatrao je pitanja uloge i funkcija predsednika i potpredsednika narodnih odbora i odnosa ovih funkcionera prema drugim organima, narodnih odbora.

Odbor za pravna i organizaciona pitanja pretresao je aktuelna pitanja dalje izgradnje i poboljšanja rada uprave u narodnim odborima, pružajući praktičnu pomoć narodnim odborima pri izradi odluka o unutrašnjoj organizaciji, delokrugu i sistematizaciji radnih mesta organa uprave.

Odbor za ekonomsko-finsanska pitanja gradova je proučavao pitanja budžetskog sistema, analizirao praksu narodnih odbora na ovom području i sarađivao sa savezним državnim organima pri donošenju odgovarajućih propisa.

Odbor za komunalne službe nastojao je da, u cilju prenošenja iskustava u sprovođenju sistema samofinansiranja komunalnih službi, upozna sve članove Stalne konferencije s praktičnim rezultatima pojedinih gradova na ovom području.

Saradnja sa savezним predstavničkim i drugim organima nastavljena je i u protekloj godini, tako da je u telima Stalne

konferencije gradova raspravljano o 34 nacrtu raznih saveznih propisa, na koje su stavljene primedbe i date odgovarajuće sugestije i predlozi.

Koristeći se uslugama informativne službe, 25 narodnih odbora obratilo se u protekloj godini Stalnoj konferenciji tražeći različite materijale, savete i odgovore na određena pitanja iz rada lokalnih zajednica i komunalne prakse uopšte.

U okviru izdavačko-publicističke delatnosti nastavljeno je izdavanje dvomesečnog časopisa »Komuna« — organa Stalne konferencije gradova; ponovo je pokrenut mesečni »Informativni bilten« i štampane 4 posebne publikacije: o iskustvima administracije u Holandiji, o praksi i radu školskih odbora, o racionalizaciji stanbene izgradnje i o problemima širenja gradova i saobraćaja u gradskim centrima.

Međunarodne veze. — Delatnost Stalne konferencije gradova u razvijanju međunarodnih veza ogledala se u saradnji s međunarodnim organizacijama, s nacionalnim savezima lokalnih vlasti i u pojedinačnim kontaktima sa inostranim gradovima.

Stalna konferencija gradova učestvovala je u pripremanju i radu XIII Kongresa Međunarodnog saveza gradova, juna 1957 u Hagu sa temom »Grad i selo«. Pretstavnici Stalne konferencije učestvovali su u radu savetovanja Međunarodne federacije za urbanizam i stanovanje, avgusta 1957 u Berlinu, sa temom »Uređenje terena za rekonstrukciju gradova«.

Korisna saradnja ostvarena je sa nacionalnim savezima holandskih, britanskih i austriskih opština, kao i s nizom poljskih gradova.

Na poziv Prezidijuma Narodnog odbora Varšave, predsednici narodnih odbora Beograda, Zagreba i Ljubljane i generalni sekretar Stalne konferencije gradova posetili su novembra 1957 Poljsku. Pretstavnici Stalne konferencije gradova učestvovali su na redovnoj godišnjoj skupštini Austriskog saveza gradova. Delegacija britanskih gradonačelnika boravila je krajem maja i početkom juna 1958 12 dana u Jugoslaviji vraćajući posetu koju su pretstavnici Stalne konferencije učinili Velikoj Britaniji oktobra 1956. Grupa stručnjaka za stanbeno izgradnju iz Istočne Nemačke obavila je oktobra 1957 studisko putovanje po Jugoslaviji ispitujući naša iskustva u stanbeno izgradnji. Jedna studiska grupa Stalne konferencije posetila je jula 1957 Holandski savez opština radi proučavanja savremenih dostignuća iz rada javne administracije u toj zemlji.

Direktni kontakti uspostavljeni su i sa predstavnicima belgiskih, indonežanskih, japanskih, finskih, egipatskih i susedskih lokalnih vlasti.

B. N.

SASTAV REPUBLIČKIH NARODNIH SKUPŠTINA

NARODNA SKUPŠTINA NARODNE REPUBLIKE SRBIJE

Pretsednik Veselinov Jovan
Potpredsednik Leković Voja
Sekretar Radovanović Milivoje

REPUBLIČKO VEĆE

Pretsednik Bratić dr Dušan
Potpredsednik Petrović Nikolija
Zapisničari: Kirčanski Dragoljub,
Simić Tankosava,
Radojević Milovan,

Poslanici **Izborni srez**
Aksić Stanoje Uroševac
Andrejević Sribislav Voždovac II
Antunović Rista Vračar I

Babović Spasenija Zvezdara I
Bačkalić Milan Sremski Karlovci
Bajović Vojin Žitorađe
Bogdanov Đura Sombor
Bogdanović Boško Babušnica
Bojanjić Milenko —
Šeško Vrbas
Bolesnikov Borivoj Bela Crkva
Bošković Vladislav Svilajnac
Brajić Petar Vitina
Bratić dr Dušan Novi Bečej
Bročić Radenko Vračar II
Bucu Petar Alibunar
Budovalčev Arsa Novi Kneževac
Bugarčić Milić Palilula
Burgić Rade Brus

Cekić dr Jovan Leskovac
Cvetić Bosa Kruševac
Cvetković Vitomir Velika Plana
Cvetnić Milija Banjska

Čuk Stevan Odžaci
Čuković Mirko Nova Varoš

Dauti Refkija Dragaš
Devedžić Dušan Ristovac
Dikić Bora Svođe
Dimić Olivera Gnjilane
Dimitrijević Radisav Grocka
Dimitrijević dr Slavka Kraljevo
Dimitrijević Slavko —
Mali Vladimirci
Doronjski Stevan Žabalj
Dukić Milan Novo Miloševo

Džuverović Nikola Prokuplje

Đaković Rajko Bor
Đermanović Života Brankovina
Đokanović Milovan Kosjerić
Đokić Dragiša Paraćin
Đukanović Grozdan Valjevo
Đurić Siniša Majilovac

Fejzulah Halil Kosovska Kamenica
Filipović Krsto Obilić
Filipović Miodrag Savski Venac I

Gaši Uk Klina
Glavaški-Miković Bečej
Marija Čačak
Grković Radovan

Harangozo Mihalj Mali Idoš
Hasanagić Hilmiya Prijepolje
Hašimbegović Selmo Sjenica
Hinić Petar Apatin
Hodža Fadil Komorane
Hodža Mehmed Suva Reka
Horvat Josip Novi Sad I

Ilić Radojko Blace
Ivković Vučko Voždovac I

Jakovljević Živorad Ljubovija
Janićević Milovan Gornji Milanovac
Janković Jovan Zvezdara II
Jevtović Milan Čajetina

Jojkić Đurica Zemun I
Joksimović Vladeta Knić
Jončić Nikola — Koča Vrnjačka Banja
Jovanović Božin Minićevo
Jovanović Dragomir Bajina Bašta
Jovanović Isa Vršac
Jović Velimir Kučevo
Jovičević Pavle Prižren

Katić Branko Kolar
Katić Đura — Srečko Požarevac
Kirčanski Dragoljub Zrenjanin
Kiš Jan Bački Petrovac
Kiš Vilmoš Senta
Kosovac Vojislav Osiponica
Kovačević Milan Bačka Palanka
Kovačević Sreta Stara Pazova
Krdžalić Zora Kikinda
Krstić Boško Bojnik
Krstić Svetozar Pečenjevce
Kući Nežmedin Dečane
Kuzmanović Miloje Ražanj

Leković Voja Novi Pazar
Lepenac Radoš Trstenik
Lukić Vojin Šabac

Ljubičić Živorad Krupanj

Mađarac Luka Kovačica
Manzalović Mihajlo Kladovo
Marjanović Vidan Despotovac
Marković Dragoslav —

Draž Smederevska Palanka
Marković Milan Obrenovac
Marković Nemanja Kragujevac II
Marković Stanimir Loznica
Martinović Vidosava Lazarevac
Marušić Stipan Bajmok
Mazinjanin Andreja Ub
Melvinger dr Ivan Beočin
Mihajlović Božidar —
Draško Smederevo
Mihajlović Jakša Rača
Milenković Svetislav Knjaževac
— Tisa Rekovac
Miletić Dragoslav Topola
Milosavljević Milovan Mladenovac
— Mika Gadžin Han
Milošević Čedomir Čukarica
Milovanović Momčilo Vlasotince
Minić Miloš Ivanjica
Mitić Vladimir Đurakovac
Mitrović Milorad Podujevo
Mugoša Dušan Preljina
Mustafa Ašim
Mutapović Dragoslav

Nađ Jožef Bačka Topola
Nikolčin Miloš — Mića Sremska Mitrovica
Nikolić Ružica Niš II
Nikolić Stojan Vučje
Nikolić Trifun Veliki Krupci
Nimani Đzavid Orahovac
Nimani Safet Đakovica

Obradović Dimitrije Veliko Gradište
Osmanagić Mustafa Kosovska Mitrovica

Pajković Đoko Priština
Panić Nenad Soko Banja
Panić Stojan Kula
Paunović Živko Mionica
Penezić Slobodan Titovo Užice
Perc Radivoje Ečka
Petković Vitomir Svetozarevo
Petrović Dušan —
Šane Arandelovac
Petrović Nikolija Kragujevac I
Petrović Ninko Stari Grad I
Pešić Branko Zemun II
Planojević Mileva Guča
Popović Jelena Savski Venac II
Popović Milan Bela Palanka
Popović Sveta Stari Grad II
Puvalić Stevan Jaša Tomić

Radičević Žarko Niš I
Radojević Milovan Ljig
Radosavljević Nikola — Obren
Radovanović dr Branišavl Donji Milanovac
Radovanović Milivoje —
Farbin Žabari
Rajković Momčilo Požega
Rašković Slavoljub Svrlijg
Redžović Abdul Prnjavor
Romić Desanka Tutin
Pančevo

Sabo Ida Subotica
— Stari Grad
Saiti Jašar Bujanovac
Simić Tankosava Lipljan
Simić Dragan Bogatić
Simić Radivoje Aleksandrovac
Stanković Miodrag Varvarin
Stanković Vojislav Vranje
Stefanović Vera Žagubica
Stepanović Milan Šid
Stepanović Nikola Kuršumlija
Stojanović Bogoljub Petrovac
Stojanović Dragomir Aleksinac
Stojanović Vlakjo Vladičin Han
Stojkov Sima Stapar
Stojkov Vladimir Bosilegrad
Stošić Stojadin Dimitrovgard
Suša Stevan Konarevo
Svilarić Stojan Novi Beograd

Šević Aleksandar Pećinci
Sinković Janoš Kanjiža
Škembarević Branislav Peć
Šukrija Ali Vučitrn
Švabić Mihajlo Čuprija

Tapalaga Jon Plandište
Tikvicki Geza Subotica
— Donji Grad
Trajković Aleksandar Surdulica
Trifunović Borisav Žitkovac

Urošević Slobodan Negotin
Uzelac Slavko Nova Crnja

Vacić Jovan Piroć
Varićak Ilija Novo Selo
Vasiljević Živan Boljevac
Velović Petar Raška
Veljković Milorad Lebane

Veselinov Jovan — Žarko Novi Sad II
Veselinović Borivoje Osečina
Vicei Jožef Čonoplja
Vučinić Aleksa Kačanak
Vukajlović Branko Ruma
Vukmirović Mile Kovin
Vuković Radiša Volujac
Vuković Zdravko Bač

Žikić Velibor Zaječar

VEĆE PROIZVOĐAČA

Pretsednik Puđa Dušan
Potpredsednik Tešić Branislav
Zapisničari: Pajević Momčilo,
Marković Stanoje,
Vučković Radomir.

Poslanici **Izborni srez**
Abdulah Osman Kosovska
Mitrovica (ind.)
Arandelović Vitko Vlasotinci (ind.)
Aršić Dušan Požarevac (polj.)
Arsović Miloje Prokuplje (ind.)

Baralić Aleksandar Prijepolje (ind.)
Barkanji Pal Subotica — Stari
Grad (ind.)
Bogdanović Milomir Raška (ind.)
Bradić Dragoslav Zemun I (ind.)
Bubalo Velinka Zrenjanin I (ind.)
Bulatović Dimitrije Kosovska
Mitrovica (polj.)

Cirok Šandor Vrbas (ind.)
Cvejanović Miodrag Obrenovac (ind.)
Cvetičanin Mane Aleksinac (ind.)
Cvijović inž. Draga Čačak (ind.)

Čanji Jožef Zrenjanin II
— Zrenjanin (ind.)
Čomić Mladen Novi Sad (polj.)
Čepković Ilija Trstenik (ind.)

Drobnjaković Dušan Novi Sad III (ind.)
Dubajić Đorđe Stari Grad III (ind.)

Đukić Kovina Palilula (ind.)

Emini Sačir Priština (polj.)

Filipović Zagorka	Stari Grad — Beograd (ind.)	Marković Stanoje Marković Trifun Marković Vitomir Mijić-Beljanski Milanka Milić Đorđe Milićević Živorad Milovanović Miloš Miškolci Marija Mitrašinić Bogoljub Mitrović Vidoje Mujo Bećir Mutić Živko	Zaječar (polj.) Niš (polj.) Smederevo (polj.) Sombor (ind.) Požarevac (ind.) Kragujevac (ind.) Kraljevo (polj.) Senta (polj.) Mladenovac (ind.) Voždovac (ind.) Stari Trg (ind.) Subotica (polj.)	Rajčić Mihajlo Rajkov Petar Ristić Dušan Ristić Dušan Ristić Đorđe Ristić Rade	Bar (ind.) Novi Sad IV (ind.) Knjaževac (ind.) Gnjilane (polj.) Niš II (ind.) Uroševac (ind.)
Holović Jožef Horvat Đula	Bačka Topola (ind.) Novi Sad I — Novi Sad (ind.) Arandelovac (ind.) Palilula (ind.) Niš I (ind.) Prizren (ind.) Subotica — Donji Grad (ind.)	Nadž Ferenc Narančić Ana Nićiforović Milisav	Bečej (ind.) Savski Venac IV (ind.) Novi Pazar (polj.)	Salma Janoš Seležan Violel Stajčić Ivan Stanišavljević Radovan Stanojević Petar Stefanović Rastomir Stefanović Stevan Stojanov Zdravko Stojanović Zdravko Stojiljković Miodrag Stošić Petar Subotin Stevan	Bačka Topola (polj.) Vršac (polj.) Lazarevac (ind.) Pristina (ind.) Zaječar (ind.) Titovo Užice (polj.) Vrbas (polj.) Vršac (ind.) Mladenovac (polj.) Leskovac (polj.) Savski Venac III (ind.) Novi Bečej (ind.)
Jagić Ladislav Jaramaz Stojan Ječmenica Uroš Jocić Vladimir	Sombor (polj.) Zemun II (ind.) Prijeopolje (polj.) Niš III (ind.)	Ostojić Uroš	Titel (ind.)	Šantrčić inž. Milorad Šijan Dušan Šolaja Ilija Šulejić Danilo	Peć (ind.) Stari Grad V (ind.) Valjevo (ind.) Smederevo (ind.)
Karačić Nedeljko Kasić Đorđe Kelić Vasilije Kobar Karlo Kolarski Stevan Kostić Dušan Kostić Jovan Krtelić Ramadan Krstić Živorad	Lučani (ind.) Savski Venac I (ind.) Odžaci (ind.) Bačka Palanka (ind.) Pančevo (polj.) Vranje (ind.) Piroć (polj.) Gnjilane (ind.) Šabac (polj.)	Pajević Momčilo Pajkić Radomir Panić Živan—Đokica Papić Tihomir Partaljević Drago Pavlović Miodrag Pejinović Staka Petrović Desanka Petrović Dragiša Petrović Krum Petrović Lazar Plazinić Radul Popović Branimir	Loznica (ind.) Negotin (polj.) Beograd (polj.) Stari Grad VI (ind.) Novi Pazar (ind.) Paraćin (ind.) Zvezdara (ind.) Leskovac (ind.) Svetozarevo (polj.) Savski Venac II (ind.) Šabac (ind.) Čačak (polj.) Sremska Mitrovica (ind.) Kraljevo (ind.) Kruševac (ind.) Stari Grad IV (ind.) Čukarica (ind.) Novi Sad II (ind.)	Tešić Berislav Tešić Branimir Tiškević Ferenc Todorović Milija Tomazević Nada	Valjevo (polj.) Kruševac (polj.) Senta (ind.) Negotin (ind.) Kikinda (polj.)
Lazarević Živko Lukaj Adam	Kragujevac (polj.) Đurakovac (polj.)	Popović Vojimir Poskić Radomir Poznanović Mirko Puđa Dušan Pulić Jovan	Šabac (ind.) Sremska Mitrovica (ind.) Kraljevo (ind.) Kruševac (ind.) Stari Grad IV (ind.) Čukarica (ind.) Novi Sad II (ind.)	Varga Ferenc Vladislavljević Predrag Vučković Dušan Vučković Radomir — Mida Vulović Aleksandar Vukelić Petar	Kikinda (ind.) Ruma (ind.) Pančevo (ind.)
Manasićević Svetislav Manić Aleksandar Marjanović Borisav — Maša Markon Nada Markov Lazar Marković Radivoje	Kragujevac (ind.) Piroć (ind.) — Kučevo (ind.) Stari Grad VII (ind.) Kovin (ind.) Svetozarevo (ind.)	Radmilović Đorđe Radovanović Đoka	Zrenjanin (polj.) Novi Beograd (ind.)	Zdravković Vlastimir Zečević Radisav Zurapi Meljit	Prokuplje (polj.) Čuprija (ind.) Vračar (ind.) Vranje (polj.) Titovo Užice (ind.) Prizren (polj.)

ZAJEDNIČKI ODBORI I KOMISIJE

Administrativni odbor. — Predsednik Andrejević Sbrislav, sekretar Kovačević Sreta. Članovi: Dauti Refkija, Joksimović Vladeta, Rajkov Petar, Veljković Milorad, Vicei Jožef.

Odbor za izbore. — Predsednik Filipović Krsto, sekretar Đukanović Grozdan. Članovi: Abdulahi Osman, Gaši Uk, Đaković Rajko, Marković Nemanja, Zdravković Vlastimir.

Komisija za tumačenje zakona. — Predsednik Urošević Slobodan, sekretar Vicei Jožef. Članovi: Brajović Petar, Djermanović Života, Melvinger dr Ivan, Mutić Živko, Nikolić Stojan, Ristić Dušan, Stojanović Vlastimir.

Komisija za narodne odbore. — Predsednik Bročić Radenko, sekretar Dimitrijević Radisav. Članovi: Cvetković Vitomir, Đukić Milan, Kovačević Milan, Mustafa Ašim, Nad Ferenc, Stefanović Rastomir, Stepanović Milan.

ODBORI REPUBLIČKOG VEĆA

Odbor za organizaciju vlasti i upravu. — Predsednik Đermanović Života, sekretar Jončić Nikola—Koča. Članovi: Aksić Stanoje, Bačkalić Milan, Đokanović Milovan, Ivković Vučko, Kosovac Vojislav, Marušić Stipan, Melvinger dr Ivan, Mihajlović Jakša, Milošević Čedomir, Mitrović Milorad, Saiti Jašar, Stepanović Milan, Stefanović Vera, Stojkov Vladimir, Uzelac Slavko.

Odbor za privredu. — Predsednik Mutapović Dragoslav, sekretar Hasanagić Hilmi. Članovi: Devedžić Dušan, Džuverović Nikola, Hodža Mehmed, Horvat Josip, Jakovljević Živorad, Janković Jovan, Kiš Jan, Nikolić Trifun, Puvalić Stevan, Redžović Abdul, Simić Tankosava, Stojkov Sima, Šukrija Ali, Velović Petar, Žikić Velibor.

Odbor za budžet. — Predsednik Hodža Mehmed, sekretar Lepenac Radoš. Članovi: Bogdanov Đura, Dimitrijević Slavko, Đurić Siniša, Jančićević Milovan, Milosavljević Milovan, Panić Stojan, Trajković Aleksandar.

Odbor za prosvetu. — Predsednik Popović Jelena, sekretar Vuković Zdravko. Članovi: Aksić Stanoje, Bugarčić Milić, Bucu Petar, Cvetnić Milija, Dauti Refkija, Krdžalić Zora, Mihajlović Božidar, Nikolić Ružica, Petković Vitomir, Petrović Nikolija, Rašković Slavoljub, Romić Desanka, Suša Stevan.

Odbor za narodno zdravlje i socijalnu politiku. — Predsednik Krstić Boško, sekretar Šević Aleksandar. Članovi: Cvetković Vitomir, Cekić dr Jovan, Čuk Stevan, Dimitrijević dr Slavka, Đokić Dragiša, Fejzulahi Halil, Filipović Miodrag, Kući Nežmedin, Marković Milan, Paunović Živko, Perc Radivoje, Sabo Ida, Stanković Vojislav.

Zakonodavni odbor. — Predsednik Petrović Ninko, sekretar Krstić Svetozar. Članovi: Budovačević Arsa, Dimić Olivera, Jovanović Božin, Kiš Vilmoš, Kovačević Sreta, Mitić Vladimir, Radovanović dr Branimir, Rašković Slavoljub, Stošić Stojadin, Trifunović Borisav, Urošević Slobodan, Vacić Jovan, Vukmirović Mile.

Mandatno-imunitetski odbor. — Predsednik Cvetković Vitomir, sekretar Radosavljević Nikola. Članovi: Ljubitić Živorad, Martinović Vidosava, Svilaric Stojan.

Odbor za pretstavke i žalbe. — Predsednik Čuković Mirko, sekretar Milosavljević Milovan. Članovi: Glavaški Marija, Ilić Radojko, Osmanagić Mustafa, Popović Sveta, Svilaric Stojan.

ODBORI VEĆA PROIZVOĐAČA

Odbor za privredu. — Predsednik Šijan Dušan, sekretar Čomić Mladen. Članovi: Bradić Dragoslav, Bulatović Dimitrije, Cirok Šandor, Cvijović inž. Draga, Dubajić Đorđe, Grabovski Miroslav, Ignjatović Milutin, Ječmenica Uroš, Jocić Vladimir, Krstić Živorad, Radmilović Đorđe, Rajčić Mihajlo, Ristić Rade, Vladislavljević Predrag, Vukelić Petar.

Odbor za privredne organizacije. — Predsednik Karačić Nedeljko, sekretar Jaramaz Stojan. Članovi: Cvetičanin Mane, Ignjatović Nada, Jagić Ladislav, Kasić Đorđe, Manasićević Svetislav, Marjanović Borisav — Maša, Partaljević Drago, Petrović Dragiša, Popović Branimir, Stojanović Zdravko, Subotin Stevan, Vučković Dušan, Zurapi Meljit.

Odbor za budžet. — Predsednik Plazinić Radul, sekretar Petrović Krum. Članovi: Arandelović Vitko, Đukić Kovina, Gicić Dragoslav, Horvat Đula, Ivković Mateja, Lukaj Adam, Marković Radivoje, Pajkić Radomir, Panić Živan, Pulić Jovan, Stajčić Ivan, Stojanov Zdravko, Vulović Aleksandar.

Odbor za pitanja radia i socijalnog osiguranja. — Predsednik Papić Tihomir, sekretar Petrović Desanka. Članovi: Filipović Zagorka, Ilić Drenka, Kobar Karlo, Kolarski Stevan, Milićević Živorad, Narančić Ana, Pavlović Miodrag, Radovanović Đoka, Ristić Dušan, Tešić Berislav, Tomazević Nada, Šolaja Ilija, Zečević Radisav.

Zakonodavni odbor. — Predsednik Markon Nada, sekretar Stošić Petar. Članovi: Barkanji Pal, Emini Saćir, Marković Trifun, Mitrović Vidoje, Nićiforović Milisav, Popović Vojimir, Poskić Radomir, Stanišavljević Radovan, Stefanović Stevan.

Mandatno-imunitetski odbor. — Predsednik Pejinović Staka, sekretar Arsić Dušan. Članovi: Isa Rešad, Kostić Dušan, Miškolci Marija.

Odbor za pretstavke i žalbe. — Predsednik Poznanović Mirko, sekretar Baralić Aleksandar. Članovi: Milovanović Miloš, Petrović Lazar, Varga Ferenc.

SABOR NARODNE REPUBLIKE HRVATSKE

Pretsednik Bakarić dr Vladimir
Potpredsjednici Mrazović Karlo
Sekretar Sekulić Nikola
Debeljak Stjepan

REPUBLIČKO VEĆE

Pretsednik Sremec dr Zlatan
Potpredsjednik Krajačić Soka
Zapisničari: Kožul Vinko,
Križnik Mihovil,
Mitić Ranko.

Poslanici Izborni srez
Ahmetović Lutvo Žumberak
Amulić Ivan Omiš
Andrić Stjepan Beli Manastir
Aralica Stojanka Zagrebacka Dubrava

Bakarić dr Vladimir Trešnjevka II
— Zagreb
Bakrač inž. Boris Trnje I — Zagreb
Baltić Milutin Maksimir II
— Zagreb

Bazdan Mato Ston
Belinić Marko Donja Stubica
Benić Barka Karlovac II
Berus Anka Donji Grad II
— Zagreb

Biber Antun Peščenica — Zagreb
Blažević Jakov Perušić
Blečić Branka Zamet — Rijeka
Borko Petar Virje
Bošković Mirko Đurđenovac
Brkić Zvonko Slavonska Požega
Brković Pero Garešnica
Brlek Stjepan Čazma
Brlek Vinko Zlatar
Brodarić Antun Delnice
Bubić Antun Pula II
Bunić Katica Koprivnica

Car Pero Sused Grad
— Zagreb

Cetinić Marin Korčula
Conjar Ivan Donji Miholjac
Cuomo Alfredo Stari Grad II
— Rijeka

Cvetković Ksenija Sisak
Čalić dr Dušan Pakrac
Čanadi Antun Dekanovec
Čavušević Ivan Petrinja

Čirić Zdravko Stari Mikanovci
Dabo Emil Pag
Damjanić Miloš Kostajnica
Debeljak Stjepan Đurđevac
Derossi Ema Stari Grad I
— Rijeka

Desnica Dane Obrovac
Dobrić Tomaž Labin
Dozet Pero Medveščak II
— Zagreb

Dragosavac Dušan Topusko
Drakulić Veljko Karlovac I
Duplišak Ivan Pregrada

Erent Milka Našice
Esterajher Šandor Darda

Flajpan Stjepan Trnje II — Zagreb
Flego Vojko Pazin
Frntić Beška Varaždin I

Gaće Ivan Lovreć
Galić Josip Lepoglava
Gaži Franjo Vrbovec
Gradiška Vitomir Šibenik II
Grbić Čedo Podravska Slatina
Grković Rade Otočac
Gržetić Josip Ogulin
Gržetić Marija Medveščak I
— Zagreb

Guvo Ivan Trilj

Iveković Stjepan Klanjec
Ivezić Jure Gračac
Ivić Mirko Ivanec

Hajdinović Soka Bjelovar
Hanzir Ivan Črnomerec II
— Zagreb

Hercigonja Pavao Virovitica
Huber Franjo Županja

Jadan Ivan
Jurec Zvonko

Kalafatić Blaž
Katić Radojka
Kežman Anika
Kmečik Mišo
Knežević Boško
Knežević Milan
Kobal Vlado
Koledić Lucija

Košarić Milutin
Kožul Vinko
Krajačić Ivan
Krajačić Soka

Krajnović Antun
Kranželić Ivica

Križnik Mihovil
Krstulović Vicko
Kušec Katica

Leš Stanko
Lokmer Zvonko
Lončar Martin
Lopaić Ivica
Lučin Ivan
Lukin Šime

Ljubić Josip

Mađarić Štefica
Majstorović Milan
Manojlović Pajo
Maravić Živko
Marić Dušan
Marinić dr Ivica
Marinković Ivan
Marković Kamenko
Martinović Duka
Martinović Josip
Maslarić Božidar
Matota Stjepan
Milinković Vojo
Miljušević Miloš
Mišković Milan
Mitić Ranko
Momčilović Ilija
Mrazović Karlo
Mrkoci Marko

Novak Ivan
Novak Mijo

Panjковиć Miloš
Pavić Petar
Pavlinić Antun
Pejnović Kata
Perković Nikola
Petrinović Zvonimir
Planinc Milka

Plašć Dragutin
Polović Marko

Radanović Stevo
Radić Božo
Radijevac Ilija
Rajković Ivan
Rakovac Dušan
Reljić Smiljan
Ribarić Ivan
Rilje Mijo

Saili Dragutin
Santo Gabrijel
Sekulić Nikola
Sertić Franjo
Simčić Ico

Slani Milan
Smiljanić Nikola
Sorić Ante
Sremec dr Zlatan
Šušanj Josip
Stanković Đuro
Stanojević Miloš

Šebrek Dragutin
Šimić Rudolf

Širola Franjo
Škarica Petar
Škarić Josip
Šket August
Škrlec Franjo
Špiljak Mika
Štrbac Dušan

Bedekovčina
Pleternica

Senj
Solun
Ivanić Grad
Darugar
Benkovac
Bulinac
Varaždin II
Gornji Grad II
— Osijek

Vojnić
Zemunik
Nova Gradiška
Maksimir I
— Zagreb
Vrpolje
Črnomerec I
— Zagreb
Čakovec II
Split I
Gornji Grad
— Zagreb

Kutina
Pitomača
Konjščina
Jastrebarsko
Trogir
Biograd

Pokupsko

Ludbreg
Donji Lapac
Sunja
Brinje
Hvar
Brodski Stupnik
Brač
Voćin
Ilok
Makarska
Donji Grad — Osijek
Sokolovac
Dalj
Slunj
Donji Andrijević
Glina
Orahovica
Čakovec I
Zabok

Čepin
Mursko Središće

Dvor
Sinj
Rovinj
Gospić
Velika Gorica
Crikvenica
Trešnjevka I
— Zagreb
Sesvete
Duga Resa

Vrginmost
Knin
Suhopolje
Drenovci
Poreč
Drniš
Rovišće
Dubrovnik

Zelina
Vinica
Šibenik I
Slavonski Brod
Donji Grad I
— Zagreb

Sušak — Rijeka
Novska
Zadar
Vinkovci I
Bakar
Kutjevo
Vrlika

Novi Marof
Gornji Grad I
— Osijek

Opatija
Vodice
Valpovo
Križevci
Krapina
Remetinec
Skradin

Tencer Antun
Togunjac Vlado
Tomašević Jozo
Topić Ante
Tucman Josip

Ujević Mate
Valečić Alojz
Vejinović Petar
Vereš Josip
Vondraček Ivan
Vranjican Vanja
Vrboš Nikola
Vugrinčić Ivan

Zagorac Dmitar
Zakinja Nevenka
Žanić Dragutin
Žanko dr Miloš

VEĆE PROIZVOĐAČA

Pretsednik Cazi Josip
Potpredsjednik Mladinov inž. Dušan
Zapisničari: Korać Borka,
Lončar Dragutin,
Popović Jovica.

Poslanici Izborni srez
Adorić inž. Ante Split (ind.)
Antolčić Franjo Zagreb (polj.)
Antoni inž. Franjo Slavonski Brod (polj.)
Arbanas Ljubo Stari Grad
— Rijeka (ind.)

Balog Franjo Našice (ind.)
Barundić Šimun Kutina (polj.)
Beloša Antun Medveščak

Berta Martin — Zagreb (ind.)
Bijelić Jakov Koprivnica (polj.)
Boljar Anka Trnje — Zagreb (ind.)
Bosanac Nikola Karlovac (ind.)
Brezovec Stanko Virovitica (polj.)
Peščenica

— Zagreb (ind.)
Bulat Pero Vinkovci (polj.)
Bulović inž. Irina Križevci (polj.)

Car Anđelko Črnomerec
— Zagreb (ind.)
Cazi Josip Samobor (ind.)
Crneka inž. Antun Varaždin (ind.)

Čavić Dragan Vinkovci (ind.)
Čohar Stanislav Sušak — Rijeka (ind.)
Čuljat Josip Donji Grad
— Zagreb (ind.)

Divjak Blagoje Gornji Grad
— Osijek (ind.)
Dobec Vlado Varaždin (polj.)
Dragaš Branko Bjelovar (polj.)
Dragaš Radiša Gospić (polj.)
Dragman Marija Donji Grad

— Zagreb (ind.)
Dvornić Stevan Beli Manastir (ind.)

Đurić inž. Ljiljana Črnomerec
— Zagreb (ind.)

Ercegović Šime Zamet — Rijeka (ind.)

Fišić Srećko Donji Grad
— Osijek (ind.)

Formenti Vinko Sinj (ind.)

Gajdek inž. Marija Našice (polj.)
Golja Alojz Koprivnica (ind.)
Grgić inž. Ante Sisak (ind.)
Guberina inž. Vinko Šibenik (ind.)

Iliškov Marko Osijek (polj.)
Ivančić Emil Stari Grad
— Rijeka (ind.)

Jakovčević Mirko Split (polj.)
Jakić Mijo Duga Resa (ind.)
Jardas Slava Opatija (ind.)
Jukić Ivan Split (ind.)
Juričić Ivan Labin (ind.)
Jurišić inž. Zvonimir Šibenik (polj.)

Kabiljo Ljerka Donji Grad
— Zagreb (ind.)
Kavaj Greta Slavonski Brod (ind.)
Korać Borka Trešnjevka

— Zagreb (ind.)
Korica Marko Gornji Grad
— Osijek (ind.)

Kralj Vilim
Kreč Ivan
Kružić Drago
Kundih Stjepan
Kuzmić Juraj
Lemo Mijo
Licitar Antun
Lončar Dragutin
Lučić inž. Tanja
Lugar inž. Ivan
Ljubičić Ante
Majica Mile
Malečić Slavko
Massarotto Giusto
Mataković Mijo
Meršnik Franjo
Mihl Franjo
Mikulčić Franjo
Miličić inž. Olga
Mladinov inž. Dušan
Muhvić Ivan
Nikolajević Manojlo
Novak Stjepan

Konjščina (ind.)
Čakovec (polj.)
Crikvenica (ind.)
Trešnjevka
— Zagreb (ind.)
Sisak (polj.)
Knin (ind.)
Gornji Grad
— Zagreb (ind.)
Krapina (ind.)
Stari Grad
— Rijeka (ind.)
Kutina (ind.)
Benkovac (ind.)
Zadar (polj.)
Zabok (ind.)
Rovinj (ind.)
Vojnić (ind.)
Slavonski Brod (ind.)
Trešnjevka
— Zagreb (ind.)
Virovitica (ind.)
Sisak (ind.)
Solin (ind.)
Delnice (ind.)
Stari Grad
— Rijeka (ind.)
Čakovec (ind.)

Novosel Franjo
Oršulić Ivan
Oskoruš Gabrijel
Pavlović inž. Rade
Perić Frano
Periša Branko
Petric Luka
Pisačić Josip
Popović Jovica
Prović Mato
Racz-Nemec inž. Zlata
Radičević Stjepan
Rajčević Đuro
Rajević Ivo
Raus Milka
Regvar Franjo
Relić Zvonko
Rogina Stjepan
Rubinić Anica
Rukavina Ivan
Rumac Antun
Sabljić Slavko

Karlovac (ind.)
Nova Gradiška (polj.)
Varaždin (ind.)
Županja (ind.)
Dubrovnik (polj.)
Zadar (ind.)
Trogir (ind.)
Sesvete (ind.)
Đakovo (ind.)
Vinkovci (ind.)
Peščenica
— Zagreb (ind.)
Donji Grad
— Zagreb (ind.)
Gospić (ind.)
Šibenik (ind.)
Medveščak
— Zagreb (ind.)
Krapina (polj.)
Slavonska
Požega (ind.)
Trnje—Zagreb (ind.)
Pula (ind.)
Susedgrad
— Zagreb (ind.)
Pula (polj.)
Medveščak
— Zagreb (ind.)

Savić Đuro
Sedmak Josip
Smokvina Bruno
Soša Mario
Svečnjak Franjo
Šagovac Zdravko
Šneperger Rafael
Šoletić Lujo
Šoštar Ivan
Špiljak Anka
Štehec Franjo
Tomić Zvonko
Tomljanović Milan
Turković inž. Petar
Učeta Milan
Vanić Mirko
Vidak Jakov
Vučinić inž. Marinko
Vujančić Petar
Vuković Mandica
Vuković inž. Nevenka
Zelenković Lazo

Bjelovar (ind.)
Trnje—Zagreb (ind.)
Zamet—Rijeka (ind.)
Poreč (ind.)
Nova Gradiška (ind.)
Darugar (ind.)
Ogulin (ind.)
Dubrovnik (ind.)
Ivanec (ind.)
Maksimir
— Zagreb (ind.)
Križevci (ind.)
Remetinec
— Zagreb (ind.)
Rijeka (polj.)
Karlovac (polj.)
Pula (ind.)
Donji Grad
— Zagreb (ind.)
Split (ind.)
Vrbovsko (ind.)
Petrinja (ind.)
Trnje—Zagreb (ind.)
Split (ind.)
Makarska (ind.)

ZAJEDNIČKE KOMISIJE I ODBORI SABORA

Komisija za tumačenje zakona. — Predsjednik Sremec dr. Zlatan, sekretar Kobal Vlado. Članovi: Arbanas Ljubo, Iveković Stjepan, Kabiljo Ljerk, Leš Stanko, Mladinov inž. Dušan, Petrinović Zvonimir, Vanić Mirko.

Komisija za narodne odbore. — Predsjednik Amulić Ivan, sekretar Santo Gabrijel. Članovi: Balog Franjo, Duplišak Ivan, Kundih Stjepan, Matota Stjepan, Miljušević Miloš, Savić Đuro, Sabljčić Slavko.

Administrativni odbor. — Predsjednik Dozet Pero, sekretar Periša Branko. Članovi: Mikulčić Franjo, Vugrinčić Ivan, Zagorac Dmitar.

Odbor za izbore. — Predsjednik Sedmak Josip, sekretar Ivić Mirko. Članovi: Malečić Slavko, Massarotto Giusto, Rukavina Ivan.

ODBORI REPUBLIČKOG VEĆA

Zakonodavni odbor. — Predsjednik Iveković Stjepan, potpredsjednik Kobal Vlado, sekretar Mitić Ranko. Članovi: Benić Barka, Čirić Zdravko, Erent Milka, Flajpan Stjepan, Hercigonja Pavao, Knežević Boško, Kranželić Ivica, Lukin Šime, Mađarić Štefica, Maravić Živko, Radanović Stevo, Škarić Josip.

Odbor za organizaciju vlasti i uprave. — Predsjednik Gržetić Josip, potpredsjednik Kušec Katica, sekretar Bošković Mirko. Članovi: Blečić Branka, Brković Pero, Brlek Stjepan, Križnik Mihovil, Lopaić Ivica, Marković Kamenko, Rilje Mijo, Stanković Đuro, Ujević Mate, Valečić Alojz, Vereš Josip, Žanić Dragutin.

Odbor za narodnu privredu. — Predsjednik Čalić dr. Dušan, sekretar Simčić Ico. Članovi: Brodarić Antun, Cuomo Alfredo, Gaće Ivan, Hanžir Ivan, Jurec Zvonko, Knežević Milan, Lončar Martin, Marić Dušan, Manojlović Pajo, Marinić dr. Ivica, Marinković Ivan, Martinović Đuka, Mrkoci Marko, Planinc Milka, Plešić Dragutin, Sorić Ante, Škarica Petar, Tencer Antun, Vranjican Vanja.

Odbor za budžet. — Predsjednik Saili Dragutin, sekretar Cvetković Ksenija. Članovi: Borko Petar, Brlek Vinko, Čanadi Antun, Dobrić Tomaž, Esterajher Šandor, Flego Vojko, Huber Franjo, Koledić Lucija, Kožul Vinko, Petrinović Zvonimir, Radić Božo, Šebrek Dragutin, Vondraček Ivan.

Odbor za prosvetu, nauku i kulturu. — Predsjednik Drakulić Veljko, sekretar Štrbac Dušan. Članovi: Aralica Stojanka, Derossi Ema, Gradiška Vitomir, Kmecik Mišo, Krajnović Antun, Lokmer Zvonko, Novak Ivan, Rakovac Dušan, Slani Milan, Smiljanić Nikola, Širola Franjo, Škarić Josip, Tomašević Jozo.

Odbor za narodno zdravlje i socijalnu politiku. — Predsjednik Sertić Franjo, sekretar Andrić Stjepan. Članovi: Damjanić Miloš, Desnica Dane, Hajdinović Soka, Kežman Anika, Košarić Milutin, Krajačić Soka, Momčilović Ilija, Panjković Miloš, Polović Marko, Sušan Josip, Škrlec Franjo, Togunjac Vlado, Zakinja Nevenka.

Mandatno-imunitetski odbor. — Predsjednik Gržetić Marija, sekretar Šket August. Članovi: Conjar Ivan, Martinović Josip, Reljić Smiljan.

Odbor za predstavke i žalbe. — Predsjednik Pejnović Kata, sekretar, Novak Mijo. Članovi: Bubić Antun, Perković Nikola, Radijevac Ilija, Simić Rudolf, Tucman Josip.

ODBORI VEĆA PROIZVOĐAČA

Zakonodavni odbor. — Predsjednik Crneka inž. Antun, potpredsjednik Bosanac Nikola, sekretar Antolković Franjo. Članovi: Antoni inž. Franjo, Čuljat Josip, Ercegović Šime, Jurišić inž. Zvonimir, Kreč Ivan, Novak Stjepan, Šneperger Rafael, Tomljanović Milan, Turković inž. Petar, Vuković inž. Nevenka, Vuković Mandica, Zelenković Lazo.

Odbor za narodnu privredu. — Predsjednik Vanić Mirko, potpredsjednik Lučić inž. Tanja, sekretar Raus Milka. Članovi: Barundić Šimun, Bulat Pero, Bulović inž. Irina, Čavić Dragan, Dragman Marija, Gajdek inž. Marija, Grgić inž. Ante, Iliškov Marko, Ivančić Emil, Jakovčević Mirko, Jakić Mijo, Jardaš Slava, Juričić Ivan, Korać Borka, Kralj Vilim, Muhvić Ivan, Pavlović inž. Rade, Racz-Nemec inž. Zlata.

Odbor za privredne organizacije. — Predsjednik Kundih Stjepan, sekretar Đurić inž. Ljiljana. Članovi: Čohar Stanislav, Divjak Blagoje, Guberina inž. Vinko, Jukić Ivan, Meršnik Franjo, Novosel Franjo, Oršulić Ivan, Petric Luka, Popović Jovica, Prović Mato, Rajević Ivo, Rogina Stjepan, Tomić Zvonko.

Odbor za budžet. — Predsjednik Berta Martin, sekretar Miličić inž. Olga. Članovi: Beloša Antun, Dragaš Branko, Dragaš Radiša, Lugar inž. Ivan, Mataković Mijo, Nikolajević Manojlo, Relić Zvonko, Svečnjak Franjo, Vučinić inž. Marinko.

Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja. — Predsjednik Kavaj Greta, potpredsjednik Mihl Franjo, sekretar Špiljak Anka. Članovi: Adorić inž. Ante, Boljar Anka, Kružić Drago, Ljubičić Ante, Massarotto Giusto, Perić Frano, Rajčević Đuro, Regvar Franjo, Šoletić Lujo, Učeta Milan, Vidak Jakov, Vujančić Petar.

Mandatno-imunitetski odbor. — Predsjednik Oskoruš Gabrijel, sekretar Štehec Franjo. Članovi: Kuzmić Juraj, Majica Mile, Rubinić Anica.

Odbor za predstavke i žalbe. — Predsjednik Pisačić Josip, sekretar Lemo Mijo. Članovi: Dobec Vlado, Dvornić Stevan, Licitar Antun, Smokvina Bruno, Vuković Mandica.

LJUDSKA SKUPŠČINA LJUDSKE
REPUBLICKE SLOVENIJE

Pretsednik Marinko Miha
Potpretsednici Modic dr Heli
Kavčič Stane
Sekretar Potočnik dr Miha

REPUBLIČKO VEČE

Pretsednik Žaucer inž. Pavle
Potpretsednik Ocepek Argela
Zapisničari: Selinger Drago,
Zirkelbach Slavica,
Sotlar Stane.

Poslanici	Izborni srez
Alt Ivan	Maribor XIV
Aljančič Marija	Koper VI
Apih Milan	Maribor VI
Avbelj Viktor	Novo Mesto IV
Babič Branko	Koper VII
Belšak Franc	Maribor XXII
Beltram Julij	Gorica III
Bera Franc	Maribor XVII
Bole Tone	Maribor IX
Božič Lado	Gorica V
Brečko Stanko	Trbovlje VII
Brejc Tomo	Ljubljana XV
Cvenk Miran	Celje XIII
Čačinovič Rudi	Murska Sobota VI
Černec Adolf	Maribor II
Černelc dr Draga	Maribor VI
Dermastia dr Marijan	Ljubljana XXVI
Dermastia Mihaela	Ljubljana VIII
Dimnik Maks	Kranj IX
Fajfar Tone	Kranj I
Ferligoj Davorin	Koper IX
Franciškin Milan	Murska Sobota XI
Gačnik Humbert	Ljubljana XIX
Globačnik Jože	Maribor VII
Gobbo Nerino	Koper VIII
Goršič Milko	Maribor XXIV
Grmek Alfonz	Koper V
Gyöfi Štefan	Murska Sobota X
Hace Matevž	Ljubljana XXIV
Hercog Ivan	Maribor I
Horvat Ivan	Murska Sobota IX
Ingolič Jože	Trbovlje I
Jakopič Albert	Koper IV
Janžekovič Ivo	Maribor IV
Jensterle Albin	Kranj XI
Jerman Riko	Celje X
Jež Slavko	Gorica VII
Jurančič Vlado	Maribor V
Kimovec Franc	Trbovlje II
Kladivar Jože	Trbovlje X
Klemenčič inž. Ivo	Ljubljana XX
Knez Ciril	Trbovlje V
Kobal Svetko	Kranj V
Kocijančič Boris	Murska Sobota V
Kolarič Vera	Maribor X
Kopač dr Ivan	Celje XI
Korpič Koloman	Murska Sobota VII
Košir Martin	Kranj IV
Košmelj Miran	Kranj II
Kotnik inž. Viktor	Maribor II
Kovačič Ivan	Celje IV
Kraigher Boris	Maribor V
Krajncič Ivan	Maribor XXI
Kralj Franc	Trbovlje IX
Krese Franc	Novo Mesto VII
Krivic Ada	Ljubljana XVI
Kropušek Tone	Celje XIV
Kukovec dr Sonja	Ljubljana III
Kuret Albin	Koper II
Lah Tine	Maribor XVI
Leskošek Franc	Celje VI
Levar Marija	Murska Sobota III
Libnik Alojz	Celje I

Lorbek inž. Štefka
Lutar Karel

Maček Ivan
Maček Leopold
Majhen Vladko
Maležič Matija
Marinko Mica
Marinko Miha
Marolt Jože
Modic dr Heli

Nunčič Stane

Oblak Lado
Ocepek Angela

Perovšek France
Perovšek inž. Pepca
Pernelj Anton
Pirher Aleksander
Pirkovič Franc
Pirkovič inž. Vilma
Piškur Alojz
Popit France
Potočnik dr Miha
Potrč Ivan

Rančigaj Ivan
Ravljien Stane
Regent Ivan
Remškar Tine
Ribičič Marinka
Ribičič Mitja
Rudolf Janko

Seliger Drago
Simonič Vinka
Skok Franc
Skrbiš Poldka
Slavič Jože
Sotlar Stane
Stropnik Lojzka
Svetina Mira

Šebjanič Franc
Segedin dr Ruža
Šilih Niko
Šterban Karel
Šušteršič Franc

Tomšič Vida
Tramšek Jože
Treven Franc

Vale Maks
Vipotnik Janez
Vižintin Milo
Vodopivec Cvetka
Vonta Jože
Vrabič Olga
Vrhovec Stane
Vrhovšek Anton
Vrhovšek Jelka

Zakonjšek Martin
Zirkelbach Slavica
Zlatnar Mirko
Zorko Edo
Zorko Peter
Zupančič Beno
Zupančič Marija
Zupančič Viktor

Žaucer inž. Pavle
Žen Jakob

VEČE PROIZVOĐAČA

Pretsednik Ocepek Lojze
Potpretsednik Berčič Miha
Zapisničari: Videnič Ivan,
Fras Mara,
Perše Franc.

Poslanici
Antalič Štefan

Avsec Ivan

Babnik Andrej
Banovec Tončka

Maribor XV
Murska Sobota IV

Ljubljana XXII
Ljubljana VII
Maribor VIII
Ljubljana XXIII
Celje III
Trbovlje VIII
Celje XVI
Ljubljana II

Trbovlje III

Maribor XI
Ljubljana IX

Ljubljana XXI
Ljubljana XVIII
Kranj VI
Murska Sobota I
Novo Mesto VIII
Novo Mesto VI
Ljubljana X
Kranj VIII
Kranj VII
Maribor XX

Celje XIII
Celje XV
Koper I
Gorica IV
Gorica VI
Celje VIII
Koper III

Ljubljana XXVII
Celje II
Gorica II
Maribor XVIII
Murska Sobota II
Celje IX
Maribor XIX
Ljubljana XII

Murska Sobota VIII
Ljubljana VI
Novo Mesto I
Trbovlje IV
Ljubljana V

Ljubljana IV
Maribor XXIII
Kranj X

Novo Mesto V
Ljubljana XVII
Gorica IX
Gorica VIII
Ljubljana XIV
Celje VII
Ljubljana XI
Maribor XVI
Maribor XIII

Ljubljana XIII
Kranj III
Gorica I
Maribor XII
Ljubljana XXV
Ljubljana I
Trbovlje VI
Novo Mesto III

Maribor III
Celje V

Berčič Miha
Bergant Jože
Bevk Francka
Boštjančič Angelca
Božič Nada
Bračun Jože
Brovinsky Stanislav

Cigoj Henrik

Dolenc Elica
Dolenc Stane
Dernovšek inž. Jože

Fale Franc
Faletič Slava
Fele Stane
Fras Mara

Ganziti Rudolf
Gerbec Jože
Gorjup Ivan
Grča Viktor
Grm Karel

Hafner Tone

Jeraj Franjo
Jerman Jože
Jež Pepca
Jovan Milka

Kavčič Stane
Klemenčič Marko
Knez Ivan
Knez Jože
Kobal Slavko
Košak Dana
Kovač Ivan
Kozič inž. Desanka
Krofi Ivan
Kukovec Ivanka
Kuntu Stanko

Lesjak Janez
Leskovar Bojan
Lorger Mirko
Lukan Janko

Martinšek Anton
Mencinger Franc
Mrak Pavel

Naglič Franc
Novak Ivan

Ocepek Lojze
Ogris Milan

Pavšič Štefan
Perše Franc
Petrovič Janez
Pintarič Viktor
Pipan inž. Boris
Pirc Anton
Plevel Peter
Posega Miro

Ravnikar Valentin
Rebernik Stanko
Remec Mirko
Rovšek Mirko

Seljak Anton
Sihur Anton
Slamič Herman

Šegula Jože
Škof Stane

Tomazin Peter
Tramšek Ernest

Ulčar Jože

Vičič Ivan
Videnič Janez
Vild Marija

Žerovnik Pavel
Žmahar Ivan

Ljubljana X (ind.)
Kranj VIII (ind.)
Ljubljana XVII (ind.)
Kranj III (ind.)
Ljubljana VI (ind.)
Trbovlje V (ind.)
Koper II (ind.)

Novo Mesto I (ind.)

Maribor IX (ind.)
Novo Mesto II (ind.)
Koper I (ind.)

Maribor II (ind.)
Celje V (ind.)
Ljubljana VII (ind.)
Maribor XI (ind.)

Ljubljana V (ind.)
Ljubljana III (ind.)
Maribor VI (ind.)
Koper III (ind.)
Ljubljana XIX (ind.)

Ljubljana I
Kranj (polj.)

Celje (polj.)
Ljubljana VIII (ind.)
Kranj II (ind.)
Ljubljana IV (ind.)

Ljubljana XVIII (ind.)
Maribor XII (ind.)
Koper (polj.)
Trbovlje II (ind.)
Maribor V (ind.)
Ljubljana II (ind.)
Celje VI (ind.)
Celje VII (ind.)
Celje VIII (ind.)
Ljubljana XV (ind.)
Maribor V (ind.)

Ljubljana XI (ind.)
Celje II (ind.)
Maribor VII (ind.)
Gorica III (ind.)

Ljubljana VIII (ind.)
Kranj IX (ind.)
Kranj IV (ind.)

Trbovlje IV (ind.)
Ljubljana XII (ind.)

Ljubljana I (ind.)
Kranj VI (ind.)

Maribor X (ind.)
Celje I (ind.)
Maribor I (polj.)
Murska Sobota I (ind.)
Maribor III (ind.)
Novo Mesto (polj.)
Ljubljana XVI (ind.)
Maribor VIII (ind.)

Gorica II (ind.)
Trbovlje (polj.)
Gorica (polj.)
Gorica I (ind.)

Kranj I (ind.)
Trbovlje III (ind.)
Gorica IV (ind.)

Maribor VIII (ind.)
Maribor II (polj.)

Maribor III (ind.)
Maribor IV (ind.)

Kranj VII (ind.)

Celje IV (ind.)
Trbovlje I (ind.)
Murska Sobota II (ind.)

Kranj V (ind.)
Celje III (ind.)

ZAJEDNIČKI ODBORI I KOMISIJE

Administrativni odbor. — Predsednik Novak Ivan, sekretar Kladivar Jože. Članovi: Ganžiti Rudolf, Remec Mirko, Žen Jakob.

Odbor za izbore. — Predsednik Remškar Tine, sekretar Babnik Andrej. Članovi: Alt Ivan, Pirković inž. Vilma, Zmahar Ivan.

Komisija za tumačenje zakona. — Predsednik Piškur Alojz, sekretar Lutar Karel. Članovi: Dermastia dr Marijan, Gorjup Ivan, Jakopič Albert, Kovač Ivan, Knez Ciril, Mrak Pavel, Potočnik dr Miha.

Komisija za narodne odbore. — Predsednik Brejč Tomo, sekretar Pernelj Anton. Članovi: Apih Milan, Ferligoj Davorin, Horvat Ivan, Rovšček Mirko, Zupančič Marija.

ODBORI REPUBLIČKOG VEĆA

Odbor za organizaciju vlasti i uprave. — Predsednik Zlatnar Mirko, potpredsednik Pirković Franc, sekretar Perovšek inž. Pepca. Članovi: Bera Franc, Brečko Stanko, Gobbo Nerino, Grmek Alfonz, Hercog Ivan, Jerman Riko, Jurančič Vlado, Korpič Koloman, Košir Martin, Sotlar Stane, Vodopivec Cvetka, Vrhovšek Stane.

Odbor za privredu. — Predsednik Leskošek Franc, potpredsednik Popit France, sekretar Klemenčič inž. Ivo. Članovi: Cvenk Miran, Čačinović Rudi, Dermastia Mihaela, Ferligoj Davorin, Hacı Matevž, Jakopič Albert, Janžeković Ivo, Jež Slavko, Kobal Svetko, Kralj Franc, Lah Tine, Marolt Jože, Stropnik Lojzka, Tramšek Jože, Zorko Edo, Zupančič Viktor.

Odbor za prosvetu i kulturu. — Predsednik Perovšek France, potpredsednik Piškur Alojz, sekretar Šušteršič Franc. Članovi: Aljančič Marija, Dimnik Maks, Gyöfi Štefan, Kimovec Franc, Krajncič Ivan, Kropušek Tone, Potrč Ivan, Ravljen Stane, Vale Maks, Vižintin Milo, Vrhovšek Jelka, Zupančič Beno.

Odbor za zdravlje i socijalnu politiku. — Predsednik Svetina Mira, potpredsednik Kopač dr Ivan, sekretar Krese Franc. Članovi: Brejč Tomo, Černelc dr Draga, Globačnik Jože, Jensterle Albin, Kovačič Ivan, Kuret Albin, Očepek Angela, Simonić Vinka, Skrbuš Poldka, Šebjanić Franc, Šegedin dr Ruža, Šterban Karel, Vrhovšek Anton, Zakonjšek Martin.

Odbor za budžet. — Predsednik Babič Branko, potpredsednik Žen Jakob, sekretar Skok Franc. Članovi: Černec Adolf, Levar Marija, Libnik Alojz, Lortek inž. Štefka, Nunčič Stane, Rančigaj Ivan, Slavič Jože, Vonta Jože.

Zakonodavni odbor. — Predsednik Modic dr Heli, potpredsednik Potočnik dr Miha, sekretar Kukovec dr Sonja. Članovi: Belšak Franc, Božić Lado, Kolarić Vera, Nunčič Stane, Oblak Lado, Pirher Aleksander, Treven Franc, Zupančič Marija.

Mandatno-imunitetski odbor. — Predsednik Dermastia Mihaela, sekretar Gačnik Humbert. Članovi: Frančeskin Milan, Ribičić Marinka, Kimovec France.

Odbor za predstavke i žalbe. — Predsednik Kladivar Jože, sekretar Marinko Mica. Članovi: Jensterle Albin, Maček Leopold, Kukovec dr Sonja.

ODBORI VEĆA PROIZVODAČA

Odbor za privredu. — Predsednik Gerbec Jože, potpredsednik Slamič Herman, sekretar Fele Stane. Članovi: Avsec Ivan, Banovec Tončka, Cigoj Henrik, Jerman Jože, Kozic inž. Desanka, Knez Ivan, Knez Jože, Pavšič Štefan, Petrovič Janez, Pipan inž. Boris, Seljak Anton, Ulčar Jože, Vičič Ivan, Vild Marija.

Odbor za privredne organizacije. — Predsednik Gorjup Ivan, potpredsednik Hafner Tone, sekretar Božić Nada. Članovi: Grča Viktor, Jeraj Franjo, Klemenčič Marko, Kovač Ivan, Martinšek Anton, Ogris Milan, Ravnikar Valentin, Tramšek Ernest.

Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja. — Predsednik Bergant Jože, potpredsednik Dolenc Stane, sekretar Kuntu Stanko. Članovi: Antalič Štefan, Boštjančič Angelca, Brovinsky Stanislav, Grm Karel, Kobal Slavko, Košak Dana, Posega Miro, Segula Jože, Žerovnik Pavel, Zmahar Ivan.

Odbor za budžet. — Predsednik Remec Mirko, potpredsednik Pirc Anton, sekretar Kukovec Ivanka. Članovi: Krofi Ivan, Mencinger Franc, Rebernik Stanko, Tomazin Peter.

Zakonodavni odbor. — Predsednik Babnik Andrej, potpredsednik Dernovšek inž. Jože, sekretar Lukan Janko. Članovi: Dolenc Elica, Leskovar Bojan, Lesjak Janez, Naglič Franc.

Mandatno-imunitetski odbor. — Predsednik Škof Stane, sekretar Jež Pepca. Članovi: Jovan Milka, Plevel Peter, Sihur Anton.

Odbor za predstavke i žalbe. — Predsednik Ganžiti Rudolf, sekretar Fale Franc. Članovi: Bevk Francka, Bračun Jože, Faletić Slava, Lorgjer Mirko, Pintarič Viktor.

NARODNA SKUPŠTINA
NARODNE REPUBLIKE
BOSNE I HERCEGOVINE

Predsednik Pucar Đuro
Potpredsednik Šegrt Vlado
Sekretar Popović Borivoje

REPUBLIČKO VEĆE

Predsednik Bakrač Jozo
Potpredsednik Anđelić Novak
Zapisničari: Čehajić Hamo,
Kecman Milan,
Miljas Ante.

Poslanici

Abramović Anto
Albahari Nisim
Anđić Nikola
Anđelić Novak
Anđelić Uroš
Avdić Alija

Izborni srez

Bosanski Šamac
Sokolac
Zvornik
Busovača
Mrkonjić Grad
Višegrad

Babić Stojan
Bakrač Jozo
Bašić Rade
Begić Drago
Bijedić Džemal
Bilan Stipo
Bilanić Danilo

Bratunac
Livno
Kozarac
Derventa
Mostar
Bugojno
Stari Grad II — Sara-
jevo

Bodružić Jozo
Bursać Mile
Bukurević Zahid

Modran
Kamenica
Gornji Vakuf

Cimeša Draginja
Čamo dr Edhem
Čaušević Sulejman
Čović Jovanka

Tuzla II
Gradačac
Brčko
Centar I — Sarajevo

Čatić Ahmed
Čehajić Hamo

Gračanica
Sanski Most

Čerić Salim
Čorić Remzija

Damjanović Bartol
Danilović Uglješa
Dombaj Karlo
Došen Ilija

Đaković Luka
Đuričić Blaž

Džumhur Asim

Erceg Slobodan

Fundić Dušan

Gaćić Vaso
Galić Ale
Galić Jure
Gavrić Mijat
Gazić Derviš

Hukić Refik

Jeličić Franjo
Jerkić Ivo
Jotić Kojo
Jovanović Dušan
Jurinčić Niko

Kačar Svetko
Kapetanović Hajro
Kapor Čedo
Karabegović Osman
Kecman Milan
Kešetović Muhamed
Kljajić Obrad
Knežević Dušan
Knežević Stana
Kojo Ljubo
Kosovac Dragutin
Koštan Desa
Kotle Nikola
Kovačević Dušana
Kovačević Neđeljko
Kovačević Vlado
Krešić Željko
Krneta Lazo
Kunosić Šefket
Kurtović Todo

Tešani
Ustikolina

Orašje
Odžak
Novo Sarajevo II
Bosanski Petrovac

Bosanski Brod
Gacko

Konjic

Bosanska Krupa

Foča

Mostar
Cazin
Ljubuški
Travnik
Čelinac

Tojšići

Prozor
Čitluk
Stanari
Vlasenica
Banja Luka I

Dobrinja
Bihać
Trebinje
Stari Grad I — Sarajevo
Ivanjska
Maglaj
Nevesinje
Ključ
Lušci Palanka
Iliđa
Novo Sarajevo I
Centar II — Sarajevo
Drvar
Banja Luka II
Goražde
Duvno
Kakanj
Bosanska Dubica
Srebrenik
Čapljina

Lazarević Jovica
Leko Petar
Lopandić Sreten
Lovrenović Josip

Maglajlić Šefket
Makić Radovan
Mandić Mile
Mandžić Pašaga
Marjanović Joco
Marjanović Slobodan
Materić Ilija
Mehikić Salih
Mikuljić Banko
Miljas Ante
Miljević Milančić
Misirača Dušan
Mitrov Vojin
Momčinović Ivica

Novaković Grujo

Olšina Dane
Oruč Salko

Pantić Milan
Pećanac Bogdan
Pejić Mihajlo
Perković Mile
Poljić Miloš
Poljak Drago
Popović Borivoje
Popović Slavko
Pucar Đuro

Radić Vaso
Radojčić Veselin
Radovanović Jovan
Rakić Mičo
Ramljak Ante
Ristić Spasan
Rubež Radivoje

Sančanin Mirko
Sarajlija Asim
Savić Brano
Savić Milenko
Sekeli Drago
Selmanagić Rizo

Ugljevik
Grude
Lukavac
Zavidovići

Zenica I
Nova Topola
Rudo
Tuzla I
Prnjavor
Prijedor
Kalinovik
Zenica II
Čelić
Kupres
Listica
Krupa na Vrbasu
Ljubija
Laktaši
Kiseljak

Rogatica

Hadžići
Visoko

Bijeljina
Bužim
Tomina
Živinice
Glamoč
Vareš
Srnice
Kotor Varoš
Bosansko Grahovo

Ilijaš
Osječani
Lopare
Novi Travnik
Posušje
Memići
Turbe
Srbac
Velika Kladuša
Kladanj
Litva
Teslić
Srebrenica

Stančić Borislav Suljić Fuad	Dragaljevac Modriča	Čatović inž. Mahmud Ćirić Milivoj	Kakanj (ind.) Derventa (polj.)	Mićić Relja Mujić Jusuf Mušić inž. Ibrahim	Kladanj (ind.) Donji Vakuf (ind.) Cazin (polj.)
Šabić Mustafa Šator Ibrahim Šegrt Vlado Šeslak Đorđe	Janja Stolac Bileća Bosansko Petrovo Selo	Derviškić Ragib Derviškić Remzija	Mostar (polj.) Mostar (ind.)	Nadaždin inž. Čedomir	Čapljina (ind.)
Todić Ilija Tomić Stojan Trampić Dedo Tupara inž. Abdulrahman	Jajce Bijeljina Doboj Donji Vakuf	Đurašković Milutin Đurić Mijo Đurković Gosto	Bihać (ind.) Stari Grad— Sarajevo (ind.) Zenica (ind.) Gračanica (ind.)	Oblučar Kristina Opalić inž. Risto Ostojić Srećko	Travnik (ind.) Bijeljina (polj.) Zvornik (polj.)
Umićević Zagorka	Bosanski Novi	Gajić Pero Gojmerac inž. Milan	Prijedor (polj.) Sokolac (ind.)	Perišić Petar Prčić Salko Puzić Alija	Bugojno (ind.) Lukavac (ind.) Novo Sarajevo (ind.)
Vekić Đuro Vidović Dušan Vinterhalter Vilko Vlatković Nemanja Vrhovac Mica	Žepče Bosanska Gradiška Banja Luka III Šipovo Omarska	Imamović inž. Ibrahim Ivić Vojo	Lištica (ind.) Maglaj (polj.)	Racković Milisav Račević Branko Rašović inž. Aleksandar Rudić Ragib	Višegrad (ind.) Sanski Most (polj.) Tuzla (polj.) Bogošća (ind.)
Zelemablić Savo Živković Savo	Blatnica Kozluk	Janković Živko Jerkić Ivica Joldić Mithat Jotanović Vlado Jović Boško Jurišić inž. Tomislav	Tuzla (ind.) Tuzla (ind.) Bijeljina (ind.) Banja Luka (ind.) Livno (polj.) Sarajevo (polj.)	Savić Stevo Slavnić Ilija Smoljan inž. Vlado Spahić inž. Ferida Stojaković Vlado Stojković-Četković Dara	Zvornik (ind.) Zenica (polj.) Mostar (ind.) Mostar (ind.) Derventa (ind.) Zenica (ind.)
VEĆE PROIZVOĐAČA					
Pretsednik Potpredsjednik Zapisničari:	Đurašković Milutin Mesihić H. Ilić Jurišić Tomislav, Puzić Alija, Stojaković Vlado.	Kadić Smajo Kahvić Husein Kaljić Redžep Karabegović Ibrahim Karlović Ivan Keržić Kazimir Kiso Ilija Knežević Simo Kogej Josip Kondić inž. Duško Kosanović inž. Boro Kragulj Mihajlo Kunce inž. Milivoje Kurt Anton Kurtović Mustafa	Bosanska Krupa (ind.) Teslić (ind.) Novo Sarajevo (ind.) Banja Luka (ind.) Vareš (ind.) Vitez (ind.) Novo Sarajevo (ind.) Trebinje (polj.) Prijedor (ind.) Centar Sarajevo (ind.) Drvlar (ind.) Banja Luka (ind.) Bosanski Šamac (polj.) Novi Travnik (ind.) Trebinje (ind.)	Šaula Milorad Šehalić inž. Ekrem Šehović Alija Šobot Duško Šteković Milivoje	Bosanska Gradiška (polj.) Zenica (ind.) Visoko (ind.) Novo Sarajevo (ind.) Centar Sarajevo (ind.)
Poslanici	Izborni srez	Lazić Lazo Loznica Meho Lukić Radivoje Maleš Ilija Mandić Dušan Manjo Rasim Marić Ignjat Matić Aleksandar Mesihić Halid Mešanović Zijad	Bosanski Novi (ind.) Litva (ind.) Brčko (polj.) Sanski Most (ind.) Bihać (polj.) Foča (ind.) Jajce (ind.) Banja Luka (polj.) Konjic (ind.) Doboj (polj.)	Terzić Adem Tikvina inž. Kevsera Tomić Ljudevit Tomić Rudolf Tomić Stanko Topalić Luka Tošović inž. Nedeljko Traup Franjo	Maglaj (ind.) Iliđa (ind.) Tuzla (ind.) Živinice (ind.) Tuzla (ind.) Vareš (ind.) Zenica (ind.) Kakanj (ind.)
Baždar Safet Blagojević Ljeposava Bogić inž. Živko Botić Boško Buca Hamdija Čizmić Muharem	Brčko (ind.) Stari Grad— Sarajevo (ind.) Goražde (ind.) Zavidovići (ind.) Laktaši (ind.) Livno (ind.)			Vuković Veselin	Zenica (ind.)
				Zimonjić inž. Svetozar Zovko Ivan Zubac Zvonko Ždrnja Nikola	Ilijaš (ind.) Hadžići (ind.) Čapljina (polj.) Jajce (polj.)

ZAJEDNIČKI ODBORI I KOMISIJE

Komisija za tumačenje zakona. — Predsjednik Došen Ilija, sekretar Savić Brano. Članovi: Galić Jure, Fundić Dušan, Kunce inž. Milivoje, Misirača Dušan, Pantić Milan, Stojković-Četković Dara, Tošović inž. Nedeljko.

Komisija za narodne odbore. — Predsjednik Materić Ilija, sekretar Dombaj Karlo. Članovi: Arapović Dževad, Bilan Stipo, Džumhur Asim, Imamović inž. Ibrahim, Mikulić Branko, Matić Aleksandar, Rubež Radivoje.

Komisija za statute opština i srezova. — Predsjednik Došen Ilija, sekretar Oruč Salko. Članovi: Đurašković Milutin, Ereć Slobodan, Kosanović inž. Boro, Mušić inž. Ibrahim, Momčinović Ivica, Rakić Mićo, Jović Boško.

Odbor za izbore. — Predsjednik Čović Jovanka, sekretar Čatović Mahmud. Članovi: Gazić Derviš, Radojčić Veselin, Šehović Alija.

Administrativni odbor. — Predsjednik Radić Vaso, sekretar Koštan Desa. Članovi: Polić Miloš, Šobot Duško, Zovko Ivan.

ODBORI REPUBLIČKOG VEĆA

Odbor za organizaciju vlasti i uprave. — Predsjednik Andrić Nikola, sekretar Šabić Mustafa. Članovi: Bursać Mile, Damjanović Bartol, Čehajić Hamo, Gačić Vaso, Kačar Svetko, Lazarević Jovica, Mitrov Vojin, Momčinović Ivica, Pejić Mihajlo, Pećanac Bogdan, Sarajlija Asim.

Odbor za narodnu privredu. — Predsjednik Jurinčić Niko, sekretar Lopandić Sreten. Članovi: Bukurević Zahid, Begić Drago, Ereć Slobodan, Kosovac Dragutin, Mikulić Branko, Makić Radovan, Mandić Mile, Perković Mile, Selmanagić Rizo, Tupara inž. Abdulrahman, Vekić Đuro.

Odbor za budžet. — Predsjednik Bašić Rade, sekretar Bilanović Danilo. Članovi: Bilan Stipo, Jotić Kojo, Jovanović Dušan, Krneta Lazo, Rakić Mićo.

Odbor za prosvetu, nauku i kulturu. — Predsjednik Pantić Milan, sekretar Stančić Borislav. Članovi: Albahari Nisim, Čamo dr. Edhem, Čatić Ahmed, Đaković Luka, Hukić Refik, Kešetović Muhamed, Leko Petar, Umićević Zagorka, Vinterhalter Vilko.

Odbor za narodno zdravlje i socijalnu politiku. — Predsjednik Šator Ibrahim, sekretar Mastilović Novak. Članovi: Čimeša Draginja, Čović

Jovanka, Knežević Dušan, Ramljak Ante, Rubež Radivoje, Tomić Stojan, Vrhovac Mica.

Zakonodavni odbor. — Predsjednik Došen Ilija, sekretar Savić Brano. Članovi: Bodružić Jozo, Babić Stojan, Čaušević Sulejman, Kovačević Vlakjo, Krešić Željko, Koštan Desa, Knežević Dušan, Oruč Salko, Vidović Dušan.

Mandatno-imunitetski odbor. — Predsjednik Polić Miloš, sekretar Misirača Dušan. Članovi: Džumhur Asim, Kovačević Nedeljko, Sekeli Drago.

Odbor za pretstavke i žalbe. — Predsjednik Šegrt Vlado, sekretar Knežević Stana. Članovi: Kecman Milan, Todić Ilija, Trampić Dedo.

ODBORI VEĆA PROIZVOĐAČA

Odbor za narodnu privredu. — Predsjednik Tomić Stanko, sekretar Matić Aleksandar. Članovi: Arslanagić inž. Abdulah, Derviškić Remzija, Gojmerac inž. Milan, Kunce inž. Milivoje, Karabegović Ibrahim, Kaljić Redžep, Mujić Jusuf, Nadaždin inž. Čedomir, Rudić Ragib, Oblučar Kristina, Opalić inž. Risto.

Odbor za privredne organizacije. — Predsjednik Šobot Duško, sekretar Zimonjić inž. Svetozar. Članovi: Bogić inž. Živko, Ćirić Milivoj, Ivić Vojo, Kosanović inž. Boro, Marić Ignjat, Mešanović Zijad, Šehović Alija.

Odbor za budžet. — Predsjednik Karlović Ivan, sekretar Puzić Alija. Članovi: Kondić inž. Duško, Keržić Kazimir, Ostojić Srećko, Terzić Adem, Vuković Veselin.

Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja. — Predsjednik Zovko Ivan, sekretar Šteković Milivoje. Članovi: Đurić Mijo, Jotanović Vlado, Lazić Lazo, Manjo Rasim, Rašović inž. Aleksandar, Spahić inž. Ferida, Topalić Luka.

Zakonodavni odbor. — Predsjednik Tošović inž. Nedeljko, sekretar Tikvina inž. Kevsera. Članovi: Arslanagić inž. Abdulah, Baždar Safet, Botić Boško, Čatović inž. Mahmud, Kogej Josip, Kurt Anton, Tomić Rudolf.

Mandatno-imunitetski odbor. — Predsjednik Stojković-Četković Dara, sekretar Jović Boško. Članovi: Kahvić Husein, Kurtović Mustafa, Slavnić Ilija.

Odbor za pretstavke i žalbe. — Predsjednik Derviškić Ragib, sekretar Atlas Buki. Članovi: Blagojević Ljeposava, Smoljan inž. Vlado, Traup Franjo.

NARODNO SOBRANIE NARODNE
REPUBLIKE MAKEDONIJE

Pretsednik Koliševski Lazar
Potpredsednik Smilevski Vidoe
Sekretar Korabar Pero.

REPUBLIČKO VEĆE

Pretsednik Georgijevski inž. Kiro
Potpredsednik Tahir Kamuran
Zapisničari: Martinovski Aleksandar,
Minaneva Mara,
Tairi Džemail.

Poslanici	Izborni srez
Abedinovski Mustafa	Struga II
Aceva Vera	Strumica II
Aleksoski Kiril	Prilep I
Aleksovski Nikola	Struga III
Aleksovski Vančo	Negotino II
Antevski Melko	Tearce II
Apčevski Dojčin	Novaci
Arsov Angel	Obleševo
Arsov Ljupčo	Štip II
Bendevski Stojan	Kukurečani
Bojanovski Dimče	Dolneni
Božinovski Angele	Goče Petrov I
Brakovski Filip	Žerovjane I
Brzilov Mito	Gevgelija
Bunteski Riste	Prilep II
Burzevski Vančo	Sveti Nikole
Cekov Dane	Staro Nagoričane
Čauševski Boro	Negotino I
Čupeski Zdravko	Petrovec
Dameski Gore	Prilep III
Dimitrievski Dimče	Mavrovo
Donev Kiro	Radoviš II
Džambaz Dare	Topolčani
Džunov Risto	Gradsko
Efremov Boro	Kočani II
Filipovski Filip	Kriva Palanka
Galeva Rada	Dračevo
Georgijevski Kiro	Rakotinci
Gigov Strahil	Titov Veles I
Gjorgov Vasil	Titov Veles II
Golja Bajram	Tetovo II
Gošeski Trajan	Dihovo
Grličkov Aleksandar	Štip I
Gruevski Stojmen	Kriva Palanka II
Grujoski Trajče	Bitola I
Hadživasiljev Mito	Kavadarci I
Hame Sado	Debar
Icevo Aco	Kavadarci II

Jakimovski Aleksandar Kumanovo II
Jakimovski Ljubomir Klečevce
Jakovlevski Trpe Idadija III
Janevski Blaško Kumanovo III
Jegeni Besnik Goče Petrov II
Jovanovski Koce Dolneni I
Jovanovski Stojko Butel
Jovkovski Jovko Resen

Kanevče Asparuh Kosel
Keramidčiev Mihail Štip III
Koliševski Lazar Saat Kula I
Kolonomos Žamila Bitola II
Korabar Pero Bogomila
Korubinoski Asparuh Pletvar
Kuturec Toma Kruševo

Lahtova Kata Radoviš I
Lazeski Predrag Brod
Levkov Blagoj Čaška

Lika Raim
Limani Taip
Malinska Veselinka Kumanovo I
Maneva Liljana Kisela Voda II
Martinovski Aleksandar Tetovo III
Memedi Rasim Vrapčište
Memišov Sabri Delčevo II
Menkov Pero Tabanovce
Micajkov Mito Konopište
Mihailovski Angele Idadija IV
Milevski Dimče Bistrica
Minaneva Mara Bosilovo
Mitevski Goce Belčište
Mitevski Metodi Delčevo I
Mitrevski Paskal Kisela Voda III

Naumovski Krume Tetovo I
Naumovski Naum Saat Kula III
Nečovski Vane Resen II
Nikolovski Blagoja Kisela Voda I
Nikoloski Džodža Krivogaštani
Nikolovski Filip Pehčevo
Nikov Trajko Probištip

Pejoski Dragoljub Kičevo II
Pejov Naum Bitola III
Penev Dimče Otavica
Popov Blagoj Kočani I
Popov Mirko Valandovo
Popovska Blaga Idadija I
Putinski Saltir Rankovce

Ramadani Hidžet Žerovjane II
Romano Moric Vasilovo

Sekulovski Gojko Kale III
Simeonov Blagoja Kale II
Simitčiev Asen Saat Kula II
Smilevski Vidoe Gostivar I
Sokolov Boro Orašac
Spirkoski Spirko Tearce I
Spirovski Jakim Ohrid I
Stamenkov Vlado Vinica
Stankovski Boro Kumanovo I
Stankovski Boško Idadija II
Stoilov Vančo Novo Selo
Stojanovski Dimče Kratovo
Stojanovski Vlado Struga IV

Tači Hamid Lipkovo
Tahir Kamuran Džumajlija
Tairi Džemail Struga I
Temenugov Mito Bogdanci
Trajanovski Dragi Berovo
Trajkovski Živko Kičevo I
Tudžarov Vasil Strumica I

Šakiri Reis Sarakino

Vasilevski Živko Demir Hisar
Veleski Miti Ohrid II

Zdravkovski Petar Mariovo
Zografski Dimče Kale I
Zulfikari Azem Gostivar III

VEĆE PROIZVOĐAČA

Pretsednik Temelkovski Borko
Potpredsednik Petrovski Milan
Zapisničari: Cekovski Kiro,
Georgiev Milančo,
Velevski Miško.

Anastasovski Anasto Titov Veles I (ind.)
Andonovski Aleksandar Delčevo (polj.)
Atanasovski Duško Tearce (polj.)
Atanasovski Rampo Topolčani (polj.)

Begovski Džavid Idadija III
Belev Aleksandar Skopje (ind.)
Blaževski Mire Strumica (ind.)
Bužaroski Risto Kičevo (ind.)
Gostivar (polj.)

Cekovski Kiro Kriva Palanka (polj.)
Dimitrijovski Nikola Demir Hisar (polj.)
Dimitrovski Ivan Delčevo (ind.)
Dimovski Vasil Resen (polj.)
Duganova Vaska Kisela Voda IV (ind.)

Džočkov Mirčo Gevgelija (polj.)

Ejupovski Seljam Dračevo (polj.)
Elenovski Trajko Kavadarci (polj.)

Gavrilov Slavko Radoviš (polj.)
Gecovski Kole Bistrica (polj.)
Georgiev Milan Štip (polj.)
Gerasimovski Gere Mavrovo (ind.)
Grašek inž. Peter Goče Petrov (ind.)

Hadžižošev Vasil Bosilovo (polj.)
Hođa Zekir Gostivar II (ind.)
Hristovski Jordan Idadija II (ind.)

Ilić Tripko Lipkovo (polj.)
Ilieski Riste Prilep III (ind.)
Iliev Ilija Negotino (ind.)
Isajlovski Jovo Idadija I (ind.)
Ivanovski Orde Saat Kula I (ind.)
Ivanov Ivan Kočani (ind.)

Janevski Koce Prilep II (ind.)
Jonuzi Ali Žerovjane (polj.)
Jovanovski Jovan Goče Petrov (polj.)

Karanakova Anka Idadija VI (ind.)
Korunoski inž.

Ljubomir Prilep I (ind.)
Koteski Jonče Probištip (ind.)
Koševski Trajčo Štip II (ind.)
Kuzmanoski Mile Kičevo (polj.)

Lazarov Panče Štip I (ind.)

Malinkovska Panda Kale I (ind.)
Mančevski Sekula Idadija IV (ind.)
Manevski Milisav Kumanovo II (ind.)
Manevski Sretko Kumanovo (polj.)
Minovski Mitre Saat Kula III (ind.)
Mišev Mišo Sveti Nikole i Džumajlija (polj.)

Naumovski Krste Struga (ind.)
Nestorovski Kiro Petrovec (polj.)
Nikolovski Trajan Čaška (polj.)

Palašev Blagoj Titov Veles III (ind.)
Pečijareski inž. Gore Prilep (polj.)
Perčinkov Josip Kale II (ind.)
Petrov Vančo Gevgelija (ind.)
Petrovski Milan Butel (polj.)
Petrovski Rade Bitola II (ind.)
Petrovski Tome Bitola IV (ind.)
Petrusevska Vera Saat Kula II (ind.)
Piseski Gjorgi Tetovo (polj.)

Sofronievski Tomo Tearce (ind.)
Stamenkov Todor Kočani (polj.)
Stefanovski Efto Kriva Palanka (ind.)
Stefanovski Siniša Bitola V (ind.)
Stojkovska Rada Tetovo II (ind.)

Špicer Antonija Bitola III (ind.)

Temelkovski Borko Kisela Voda I (ind.)
Todorovski Živko Gostivar I (ind.)
Tomovski Kiril Dolneni (polj.)
Tolevski Dragoljub Brod (polj.)
Trpovski Vlado Resen (ind.)

Unkovski Vančo Idadija V (ind.)

Vasilevski Vani Ohrid (ind.)
Velevski Miško Bitola I (ind.)
Vlaški inž. Gorgi Kisela Voda II (ind.)
Vojnovski Ljubomir Tetovo I (ind.)

Zafirova Blagojka Titov Veles II (ind.)
Zafirovska Pavlina Kisela Voda III (ind.)
Zisovski Ljubomir Kumanovo I (ind.)

Žaturoski Mitre Struga (polj.)
Živanović Milovan Kavadarci (ind.)

ZAJEDNIČKI ODBORI I KOMISIJE

Administrativni odbor. — Pretsednik Damevski Gore, sekretar Jakimovski Ljubomir. Članovi: Brzilov Mito, Gavrilov Slavko, Isajlovski Jovo.

Odbor za izbore. — Pretsednik Mileski Dimče, sekretar Manevski Milisav. Članovi: Atanasovski Ramo, Filipovski Filip, Menišev Sabri

Komisija za narodne odbore. — Pretsednik Temenugov Mito, sekretar Unkovski Vančo. Članovi: Abedinovski Mustafa, Janevski Koce, Niko-loski Džodža.

Komisija za tumačenje zakona. — Pretsednik Nikc v Trajko, sekretar Popov Mirko. Članovi: Bužaroski Risto, Cekov Dane, Jakimovski Aleksandar, Lahtova Kata, Petrovski Tome, Ramadani Hidžet, Tomovski Kiril.

ODBORI REPUBLIČKOG VEĆA

Odbor za organizaciju vlasti i upravu. — Pretsednik Džambaz Dare, sekretar Čupeski Zdravko. Članovi: Buntjeski Riste, Golja Bajram, Gošeski Trajan, Keramidčiev Mihail. Kolonomos Žamila, Nikolovski Blagoja, Putinski Saltir, Spirkoski Spirko, Tudžarov Vasil.

Odbor za privredu. — Pretsednik Bojanovski Dimče sekretar Mitevski Goce. Članovi: Aleksovski Vančo, Arsov Angel, Burzevski Vančo, Icev Aco, Jovkovski Jovko, Memedi Rasim, Pejovski Dragoljub, Stamenkov Vlado, Trajanovski Dragi.

Odbor za narodno zdravlje i socijalnu politiku. — Pretsednik Zografski Dimče, sekretar Mančva Liljana. Članovi: Apčevski Dojčin, Božinovski Angele, Cekov Dane, Janevski Blaško, Martinovski Aleksandar, Vesleski Miti, Zulfikari Azem.

Odbor za prosvetu. — Pretsednik Stojanovski Dimče, sekretar Stankovski Boško. Članovi: Aleksovski Kiril, Donev Kiro, Jegeni Besnik, Mihajlovski Angele, Sekulovski Gojko, Tahir Kamuran, Vasilevski Živko.

Odbor za budžet. — Pretsednik Menkov Pero, sekretar Korubinovski Asparuh. Članovi: Efremov Boro, Galeva Rada, Limani Taip, Nečovski Vane, Trajkovski Živko.

Zakonodavni odbor. — Pretsednik Jakovlevski Trpe, sekretar Nikov Trajko. Članovi: Aleksovski Nikola, Jovanovski Koce, Minaneva Mara, Mitrevski Paskal, Penev Dimče, Popov Mirko, Taki Hamid.

Mandatno-imunitetski odbor. — Pretsednik Dimitrijeviški Dimče, sekretar Lika Raim. Članovi: Bendeovski Stojan, Grujevski Stojmen, Sokolov Boro.

Odbor za pretstavke i žalbe. — Pretsednik Kuturec Toma, sekretar Stankovski Boro. Članovi: Antevski Melko, Hame Sado, Jovanovski Stojko, Stoilov Vančo, Stojanovski Vlado.

ODBORI VEĆA PROIZVOĐAČA

Odbor za privredu. — Pretsednik Petrovski Milan, sekretar Duganova Vaska. Članovi: Cekovski Kiro, Dimovski Vasil, Gavrilov Slavko, Gecovski Kole, Grašek Peter, Koševski Trajso, Janevski Koce, Perčinkov Josip, Stefanovski Efto.

Odbor za privredne organizacije. — Pretsednik Unkovski Vančo, sekretar Isajlovski Jovo. Članovi: Begovski Džavid, Belev Aleksandar, Bužaroski Risto, Dimitrijeviški Nikola, Georgiev Milan, Hodža Zekir, Ivanovski Orde, Korunoski Ljubomir. Manevski Sretko.

Odbor za budžet. — Pretsednik Atanasovski Duško, sekretar Petrov Vančo. Članovi: Koteski Jonče, Mišev Mišo, Palašev Blagoj, Petrovski Rade, Zisovski Ljubomir.

Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja. — Pretsednik Todorovski Živko, sekretar Malinkovska Panda. Članovi: Andonovski Alek-sandar, Hristovski Jordan, Nestorovski Kiro, Nikolovski Trajan, Peči-areski Gore, Spicer Antonija, Trpovski Vlado.

Zakonodavni odbor. — Pretsednik Vlaški Gorgi, sekretar Petrovski Tome. Članovi: Gerasimovski Gere, Ilić Tripko, Ivanov Ivan, Minovski Mitre, Naumovski Krste, Tomovski Kiril, Vasilevski Vani.

Mandatno-imunitetski odbor. — Pretsednik Stojkovska Rada, sekretar Jonuzi Ali. Članovi: Atanasovski Ramo, Blaževski Mire, Petruševska Vera.

Odbor za pretstavke i žalbe. — Pretsednik Manevski Milisav, sekretar Lazarov Panče. Članovi: Ilieski Riste, Karanakova Anka, Živanović Milovan.

NARODNA SKUPŠTINA NARODNE REPUBLIKE CRNE GORE

Pretsednik Jovanović Blažo
Potpredsednik Kovačević Nikola
Sekretar Lekić Radovan

REPUBLIČKO VEĆE

Pretsednik Brković Savo
Potpredsednik Strugar Vlado
Zapisničari: Šoškić Radojica, Đolević Marko, Vujačić Savo.

Poslanici Izborni srez

Adrović Rahman Rožaj II
Adrović Šeko Ivangrad VII
Asanović Dušan Titograd XII

Bajković Filip Bar I
Biljanović Vojislav Budva
Boričić Milo Ivangrad V
Božović Vlado Titograd X
Brajušković Dušan Titograd III
Brinić Jovanka Kotor II
Brković Savo Titograd VI

Cerović Dragiša Šavnik II
Cvijetković Mirko Hercegnovi II

Čagorović Đuro Danilovgrad IV
Čović Vladimir Tomaševo II

Čulafić Dobroslav Andrijevića II
Čurić Petar Hercegnovi III

Dapčević Petar-Peko Cetinje I
Dragašević Vuko Gradac II
Drakić Spaso Manastir Morača II
Drobnjak Radomir Bijelo Polje VII

Đakonović Nikola Vir Pazar II
Đolević Marko Titograd IX
Đurović Milinko Nikšić V

Gagović Miljan
Garčević Gojko
Golubović Milovan
Grbović Danilo
Grđinić Simo

Hodžić Ahmed

Jauković Vojin
Jovanović Blažo
Jovanović Lidia
Jovičević Milo

Knežević Joko
Komatina Radomir
Koprivica Radomir
Kovačević Vjera
Kovačević Nikola
Kuć Belo

Lazović Branko
Lekić Đoko
Lekić Radovan
Lopčić Pavle

Maksimović Dragiša
Medigović Milo
Medojević Radomir
Mededović Junus
Mehović Čamil
Mićunović Veljko
Mićunović Vukosava
Mirković Iko
Mugoša Andrija

Nikčević Jovo
Novaković Milan

Ojdanić—Dedić Dobriča
Ojdanić Mihailo

Perović Puniša
Peruničić Đordija
Perunović Velizar
Petković Božidar-Daro
Petričević Andrija
Petričević Mićan
Prelević Rade

Radević Aleksandar
Radovanović Vuko
Radović Đuro

Plužine II
Nikšić I
Pljevlja I
Žabljak
Mojkovac II

Ulcinj III

Šavnik I
Nikšić II
Titograd I
Cetinje III

Gradac I
Ivangrad I
Velimlje I
Nikšić IV
Velimlje II
Rožaj III

Titograd VIII
Bar II
Andrijevića I
Cetinje II

Nikšić VI
Bar III
Bijelo Polje VI
Bijelo Polje V
Bijelo Polje III
Nikšić VII
Mojkovac I
Titograd IV
Plav I

Nikšić III
Bijelo Polje II

Ivangrad III
Ivangrad IV

Danilovgrad II
Pljevlja IV
Nikšić VIII
Tivat
Ulcinj II
Rijeka Crnojevića
Ivangrad VI

Titograd VII
Pljevlja V
Vir Pazar I

Radović Vuko
Raičević Vlado
Redžepagić Mustafa

Savović Božo
Stijepović Vladimir
Strugar Vlado

Šćepanović Jefto
Šćepanović Mijat
Šekularac Nikola
Škerović Drago
Šoškić Radojica

Tanjević Milutin

Varezić Jeremija
Vojvodić Todor—Đedo
Vrbica Milo
Vujačinović Jovan
Vujačić Savo
Vujošević Periša
Vukasović Milan
Vukašinović Anton
Vuković Dušan
Vuković Ilija
Vuković Vojin

Zorić Milorad
Žižić Živko
Žurić Miloš

VEĆE PROIZVOĐAČA

Pretsednik Šarac Spasoje
Potpredsednik Škerović Velizar
Zapisničari: Katana Rizah, Raspopović Radisav, Sindik Tripo.

Poslanici Izborni srez
Asanović Milan Titograd II (ind.)

Backović Radosav Nikšić IV (ind.)
Bajagić Mirko Pljevlja I (ind.)
Barović Vasilje Mojkovac (ind.)
Bećiragić Lutvo Ivangrad II (polj.)
Bulatović Branko Kolašin (polj.)
Burić Dušan Pljevlja (polj.)

Čović Božidar	Bijelo Polje (ind.)	Kosić Ahil	Hercegnovi I (ind.)	Redžović Amir	Rožaj (ind.)
Dabović Grgur	Titograd VI (ind.)	Krstajić Vidoje	Nikšić VIII (ind.)	Ristić Mihailo	Rijeka
Delević Milan	Ivangrad I (polj.)	Krstović Anton	Tivat II (ind.)		Crnojevića (ind.)
		Kusovac Milutin	Cetinje II (ind.)		
Đukić Milo	Titograd VIII (ind.)	Milačić Pero	Titograd I (ind.)	Seferović Branko	Kotor II (ind.)
Đuričković Novak	Nikšić VI (ind.)	Milić Milan	Titograd I (polj.)	Sindik Tripo	Titograd III (ind.)
Đurović Dušan	Virpazar (ind.)	Moškov Nedeljko	Nikšić III (ind.)	Sjekloča Mitar	Bar II (ind.)
Đurović Jovan	Bijelo Polje I (polj.)	Mrkčić Slobodan	Nikšić (polj.)	Starović Savo	Kotor I (ind.)
				Šarac Spasoje	Šavnik-Plužine (polj.)
Erceg Tripo	Titograd V (ind.)	Pejović Gojko	Nikšić V (ind.)	Škerović Velizar	Titograd VII (ind.)
Ercegović Niko	Kotor (polj.)	Perović Aleksandar	Nikšić VII (ind.)	Šoškić Milorad	Andrijevica
		Poleksić Savo	Bijelo Polje II (polj.)		— Plav (poli.)
		Popović Drago	Nikšić X (ind.)		
		Popović Vlado	Bar III (ind.)	Tomčić Milutin	Gradac — Žabljak (ind.)
Gaković Nikola	Nikšić II (ind.)	Račić Miloš	Gradac (ind.)	Vučković Vjera	Bar I (ind.)
Glavanović Jakov	Bar — Ulcinj (polj.)	Radifković Marko	Cetinje I (ind.)	Vujović Dušan	Cetinje (polj.)
Glušević Boško	Nikšić I (ind.)	Radošević Mato	Tivat I (ind.)	Vujović Jovan	Budva (ind.)
		Radulović Radule	Danilovgrad (ind.)	Vujović Luka	Cetinje III (ind.)
Kadić Pavle	Nikšić IX (ind.)	Raspovović Radisav	Titograd II —	Vujović-Lukić Mileva	Titograd IV (ind.)
Kamilić Nedeljko	Hercegnovi II (ind.)		Danilovgrad (polj.)	Vuković Maksim	Kolašin (ind.)
Katana Rizah	Pljevlja II (ind.)			Zečević Marko	Ivangrad (ind.)
Kordić Redžep	Ulcinj (ind.)				

ZAJEDNIČKI ODBORI I KOMISIJE

Administrativni odbor. — Predsjednik Drakić Spaso, sekretar Đolević Marko. Članovi: Barović Vasilije, Šćepanović Mijat, Vuković Maksim.

Odbor za izbore. — Predsjednik Strugar Vlado, sekretar Ercegović Niko. Članovi: Kosić Ahil, Lazović Branko, Ojđanić Mihailo.

Komisija za tumačenje zakona. — Predsjednik Garčević Gojko, sekretar Boričić Milo. Članovi: Burić Dušan, Đurović Milinko, Krstajić Vidoje, Kusovac Milutin, Nikčević Jovo, Popović Drago, Zorić Milorad.

Komisija za narodne odbore. — Predsjednik Čagorović Đuro, sekretar Vujović Dušan. Članovi: Knežević Jovo, Mirković Iko, Petričević Mićan, Popović Vlado, Vujović Luka.

ODBORI REPUBLIČKOG VEĆA

Odbor za organizaciju vlasti i upravu. — Predsjednik Vuković Dušan, sekretar Nikčević Jovo. Članovi: Čović Vlado, Lazović Branko, Medigović Milo, Biljanović Vojislav, Prelević Rade, Radović Đuro, Stijepović Vlado.

Odbor za narodnu privredu. — Predsjednik Dragašević Vuko, sekretar Čulafić Dobrosavl. Članovi: Adrović Rahman, Lekić Đoko, Lopičić Pavle, Mićunović Veljko, Mirković Iko, Novaković Milan, Ojđanić Mihailo, Šoškić Radojica, Petričević Andrija, Šćepanović Jefto, Škerović Drago, Vujadinović Jovan, Zurić Miloš.

Odbor za socijalnu politiku i narodno zdravlje. — Predsjednik Jovanović Lidia, sekretar Vujačić Savo. Članovi: Boričić Milo, Drobnyak Radomir, Grdinčić Simo, Hodžić Ahmed, Petković Božidar-Daro, Tanjević Milutin, Vukašinović Anton.

Odbor za prosvetu. — Predsjednik Vojvodić Todor-Đedo, sekretar Vuković Ilija. Članovi: Cerović Dragiša, Golubović Milovan, Lazović Branko, Jovičević Milo, Mededović Junus, Perović Puniša, Vuković Vojin.

Odbor za budžet. — Predsjednik Raičević Vlado, sekretar Medojević Radomir. Članovi: Čurić Petar, Grbović Danilo, Kuć Belo, Perunović Velizar, Redžepagić Mustafa, Peruničić Đordija, Varezić Jeremija.

Zakonodavni odbor. — Predsjednik Garčević Gojko, sekretar Đolević Marko. Članovi: Cvjetković Mirko, Mićunović Veljko, Raičević Vlado, Savović Božo, Šćepanović Mijat, Šoškić Radojica, Tanjević Milutin.

Odbor za predstavke i žalbe. — Predsjednik Vujović Periša, sekretar Brinić Jovanka. Članovi: Lekić Radovan, Petričević Mićan, Škerović Drago.

Mandatno-imunitetski odbor. — Predsjednik Čagorović Đuro, sekretar Mehović Camil. Članovi: Adrović Šeko, Boričić Milo, Koprivica Radomir.

ODBORI VEĆA PROIZVOĐAČA

Odbor za narodnu privredu. — Predsjednik Škerović Velizar, sekretar Erceg Tripo. Članovi: Bulatović Branko, Gaković Nikola, Glušević Boško, Katana Rizah, Kosić Ahil, Radifković Marko, Vuković Maksim.

Odbor za privredne organizacije. — Predsjednik Vujović Luka, sekretar Bajagić Mirko. Članovi: Đukić Milo, Popović Drago, Popović Vlado, Seferović Branko, Šoškić Milorad.

Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja. — Predsjednik Sindik Tripo, sekretar Milić Milan. Članovi: Čović Božidar, Kadić Pavle, Moškov Nedeljko, Radošević Mato, Vučković Vjera.

Odbor za budžet. — Predsjednik Starović Savo, sekretar Delević Milan. Članovi: Burić Dušan, Dabović Grgur, Kusovac Milutin, Perović Aleksandar, Vujović Jovan.

Zakonodavni odbor. — Predsjednik Krstajić Vidoje, sekretar Raspovović Radisav. Članovi: Krstović Anton, Vujović-Lukić Mileva, Sjekloča Mitar.

Odbor za predstavke i žalbe. — Predsjednik Milačić Pero, sekretar Glavanović Jakov. Članovi: Kamilić Nedeljko, Radulović Račue, Zečević Marko.

Mandatno-imunitetski odbor. — Predsjednik Barović Vasilije, sekretar Ercegović Niko. Članovi: Kordić Redžep, Račić Miloš, Vujović Dušan.

DRUGI KONGRES PRAVNIKA JUGOSLAVIJE

Od 18 do 21 maja 1958 održan je u Zagrebu II Kongres pravnika Jugoslavije.

Kongres je otvoren 18 maja kada su ga kraćim govorima pozdravili potpredsednik Saveznog izvršnog veća Edvard Kardelj i pretsednik Sabora NR Hrvatske Vladimir Bakarić koji su kao gosti prisustvovali Kongresu.

Pretsednik Tito uputio je pismo učesnicima II Kongresa pravnika Jugoslavije.

19 i 20 maja Kongres je radio u 7 komisija za: Organizaciju i pravni položaj privrednih preduzeća; Pravni režim sredstava za proizvodnju u društvenoj svojini; Probleme i principe kaznene politike; Maloletnike u našem pravu; Rad uprave s gledišta zakonitosti i zaštite prava građana, organizacija i ustanova; Pravna pitanja društvenog upravljanja u društvenim i javnim službama; Primenu međunarodnog prava u unutrašnjem pravu Jugoslavije.

U radu Kongresa učestvovalo je 1.650 pravnika. Ukupno su podneta 34 referata i koreferata koji su unapred bili štampani na 480 strana i poslužili kao baza za diskusiju, u kojoj je u svih sedam komisija učestvovalo 182 diskutanta.

21 maja na plenarnom sastanku Kongres je doneo Opštu rezoluciju, Rezoluciju o borbi za mir i razoružanje i na osnovu izveštaja komisija usvojio zaključke o pitanjima o kojima se raspravljalo u komisijama.

Opšta rezolucija glasi

I

Drugi Kongres pravnika Jugoslavije konstatuje:

Od Prvog Kongresa pravnika Jugoslavije održanog pre četiri godine prošireni su i učvršćeni društveno-ekonomski osnovi socijalističkih odnosa i još više je razvijen sistem socijalističke demokratije. Na ovim osnovama i u ovim okvirima razvijalo se i usavršavalo novo pravo Jugoslavije, doprinoseći sa svoje strane učvršćenju i razviku društvenog i političkog uređenja i uspešnom funkcionisanju njihovih institucija i tela.

Naš pravni sistem, i pored izvesnih elemenata starog prava i pojedinih svojih unutrašnjih protivrečnosti danas je u osnovi postavljen kao usklađeni pravni poredak u kome sve važnije oblasti društvenog, privrednog, političkog i državnog života imaju svoje zakonske ili osnovne zakone.

Uporedo s tim porasla je svest o značaju individualnih i samoupravnih prava, kao i uloga i uticaj pravnika koji su, kao stručnjaci i deo radnog naroda, preko rada sudova i drugih pravosudnih organa, pravnih službi, pravne nauke i nastave, radili da doprinesu ostvarivanju našeg pravnog sistema u skladu sa interesima socijalizma i pravima proizvođača i građana samostalnih ustanova i organizacija.

Čitav sistem pravosudnih ustanova i pravnih službi u osnovi je dovršen i afirmiran kao sastavni deo socijalističke demokratije. Porasla je uloga i uticaj pravnika u privrednim organizacijama i narodnim odborima. Advokatura kao javna služba pojačana je svojom novom organizacijom zasnovanom na načelima društvenog upravljanja, a naročito angažovanjem advokata u zastupanju privrednih organizacija i drugih socijalističkih ustanova.

Pravni fakulteti su uspešno radili na usavršavanju nastavnih planova i programa, poboljšali su nastavu i udžbenike, proširili svoju delatnost putem zavedenja doktorskih kurseva i kurseva za specijalizaciju, kao i osnivanjem pojedinih instituta koji se bave teorijom i praksom prava.

Pravna nauka se razvija i pomaže praksi i zakonodavstvu: u nekim oblastima političkih i pravnih nauka imamo i značajnije radove.

Pored nesumnjivih uspeha našeg prava, pravne nauke i prakse, još uvek postoje nedovršenosti i neusklađenosti u našem pravnom sistemu; ima u primeni zakona i zaštiti zakonitosti i prava pojave birokratskih odnosa i postupaka, kao i inertnosti i nedovoljne discipline u izvršavanju propisa i radu.

REDOVNA SKUPŠTINA SAVEZA UDRUŽENJA PRAVNIKA JUGOSLAVIJE

18 maja 1958 održana je u Zagrebu redovna skupština Saveza udruženja pravnika Jugoslavije.

Skupštini su prisustvovali delegati šest republičkih udruženja pravnika i članovi Pretsedništva i Nadzornog

Pravni fakulteti ne daju još uvek dovoljan broj pravnika a njihova sprema ih potpuno ne osposobljava za aktivan stručni rad u svim našim ustanovama i organizacijama.

Naša pravna nauka nije još u svim svojim oblastima potpuno u skladu sa razvikom pravnog sistema i prakse, ne daje dovoljno dela od trajnije naučne vrednosti, ne obuhvata neke važne probleme socijalističkih društvenih odnosa i delimično nosi tragove tradicionalizma i formalizma. Idejni nivo pojedinih radova ne odgovara visini naše savremene društvene teorije i prakse.

II

Polazeći od ovih konstatacija i ocena, inspirisani teorijskim i idejno-političkim postavkama novog Programa Saveza komunista Jugoslavije, pravnici okupljeni na ovom Drugom Kongresu pravnika u Zagrebu ukazuju na sledeće obaveze pravnika, njihovih udruženja i drugih foruma u kojima učestvuju: doprineti svojom inicijativom i radom da se dovrši izgradnja socijalističkog pravnog sistema, naročito donošenjem novih i trajnijih zakona u onim oblastima koje nisu pravno regulisane, kao i revizijom i promenom izvesnih zastarelih i prevaziđenih zakona i drugih propisa;

na svim mestima i u svim prilikama boriti se za ostvarivanje zakona i društvenih planova, za zaštitu prava i zakonitosti, kao i za suzbijanje zloupotrebe i birokratizma i kažnjavanje nezakonitih i štetnih delatnosti, naslanjajući se na odluke i preporuke predstavničkih tela i društvenih organizacija zemlje i uz njihovu pomoć;

modernizovati i usavršiti osnovnu četvorogodišnju nastavu na pravnim fakultetima (usavršavanje, obavezne vežbe, seminari i kursevi za specijalizaciju i sl.) i stvoriti druge uslove da naša zemlja brže dobije raznovrsne pravničke kadrove sa takvom spremom koja omogućuje da se pravo ostvaruje u duhu zakonitosti i učvršćenja socijalističkih odnosa i socijalističkog demokratskog poretka;

učestvovati u daljoj izgradnji nastave i metoda rada u upravnim i drugim stručnim školama i uopšte u izvođenju praktične i specijalizovane nastave na fakultetima i školama; sistematski i uporno razvijati pravnu nauku na osnovi iskustava Jugoslavije i drugih socijalističkih i naprednih zemalja, koristeći sa više poznavanja i smelosti idejno bogatstvo marksizma-lenjinizma;

stalno se stručno i idejno usavršavati i učiti se na primerima prakse, učestvovati u razvijanju pravne i društvene svesti građana i u uspostavljanju novih moralnih normi, koje odgovaraju socijalističkim humanističkim odnosima među ljudima;

aktivno učestvovati u radu pravničkih i drugih organizacija, naučnih ustanova koje se bave društvenim pitanjima, kao i u organima društvenog samoupravljanja i pomagati u svojoj sredini da se zakoni poznaju i izvršuju i da mehanizam vlasti i društvenog samoupravljanja ostvaruje svoje zadatke u punom skladu sa Ustavom i zakonima.

III

Pravnici su znatnim delom izvršili svoje obaveze koje su postavili na Prvom Kongresu. Sve je veća uzajamna povezanost i saradnja svih pravnika u republikama, što doprinosi učvršćenju jedinstva našeg pravnog sistema i jedinstva u ostvarivanju prava.

Praksa je pokazala da su shvatanja velike većine pravnika potpuno u skladu sa principima i ustanovama našeg novog društvenog, političkog i pravnog sistema i da su njihove delatnosti orijentisane prema rešavanju aktuelnih problema izgradnje socijalističkog demokratskog poretka u našoj zemlji.

Drugi Kongres se odlikovao nizom konstruktivnih predloga za razvitak našeg pravnog sistema i doprineo je usklađivanju i usavršavanju gledišta o nizu aktuelnih i značajnih pitanja pravne teorije i prakse. Svestrana razmena mišljenja i uzajamna drugarska kritika karakteristične su za sve diskusije na Kongresu.

Potvrdila se opravdanost ovakvih sastanaka pravnika, kao i potreba održavanja raznih savetovanja o pojedinim konkretnim pitanjima našeg prava i rada pravnika.

Drugi Kongres poziva sve pravnike da pristupe ostvarivanju ove Rezolucije i zaključaka i da time danas, i u prethodnom periodu našeg razvitka, daju svoj aktivni udeo u razviku pravnog poretka i prava socijalističke Jugoslavije i time i u pravcu stvaranja sve boljeg, slobodnijeg i srećnijeg života radnog naroda i čoveka.

U zaključcima Kongres pravnika je dao ocenu pređenog puta, zauzeo stavove i dao sugestije za rešavanje niza problema iz oblasti koje su bile predmet rada komisija.

B. S.

odbora Saveza. U diskusiji po izveštajima o radu u proteklom periodu više diskutanta iznelo je probleme koji se nalaze pred pravnicima kao članovima jedne velike organizacije i dalo sugestije za njihovo rešavanje. Na kraju skupštine izabrano je novo predsedništvo od 30 članova i Nadzorni odbor od 5 članova. Za predsednika Saveza udruženja pravnika Jugoslavije ponovo je izabran potpredsednik Savezne narodne skupštine Vladimir Simić, a za sekretara Saveza Borko Stojić.

B. S.

TREĆI KONGRES EKONOMISTA JUGOSLAVIJE

U Zagrebu je od 29 do 31. maja 1958 održan, uz učešće 300 delegata i gostiju, III Kongres ekonomista Jugoslavije. Kongresu su prisustvovali predsjednik Sabora NR Hrvatske dr Vladimir Bakarić i član Saveznog izvršnog veća Milentije Popović. Kongresu je takođe prisustvovala delegacija Poljskog ekonomskog društva.

Cilj Kongresa je bio da potstakne dalji rad na proučavanju važnih pitanja našeg dugoročnog privrednog razvoja.

Predsjednik Tito uputio je pismo učesnicima Kongresa. Kongres je raspravljao o temi »Privredni razvoj i kriteriji proizvodne orijentacije«. Kongres je bio jednodušna u pogledu dosadašnjeg rada, postignutih uspeha i problematike budućeg privrednog razvoja. U diskusiji su uzeli učešća 32 člana.

Osnovna tema Kongresa data je u trinaest saopštenja: dr Aleksandar Bajt, docent Ekonomskog fakulteta, u Ljubljani, »Optimalna veličina investicija iz nacionalnog dohotka«; Nikola Čobeljčić, zamenik direktora Saveznog zavoda za plan,

»Proizvodni faktori i dugoročna proizvodna orijentacija Jugoslavije«; dr Miloš Macura, zamenik direktora Saveznog zavoda za statistiku, »Demografski momenti u budućoj proizvodnoj orijentaciji Jugoslavije«; inž. Albin Orthaber, profesor Ekonomskog fakulteta u Ljubljani, »Naučni i metodološki problemi izbora proizvodnih i investicionih varijanti«; dr Radmila Stojanović, docent Ekonomskog fakulteta u Beogradu, »Optimalna stopa privrednog porasta«; dr Predrag Mihajlović, saradnik Instituta za spoljnu trgovinu, »Medunarodna podjela rada kao kriterij proizvodne politike«; dr Kiril Miljovski, profesor Ekonomskog fakulteta u Skopju, »Neki ekonomski problemi nedovoljno razvijenih područja«; dr Vladimir Pertot, direktor Instituta za spoljnu trgovinu, »Interni i eksterni kriteriji proizvodne politike«; Vidosav Tričković, »Lična potrošnja kao kriterij proizvodne politike«; Aleksandar Grlić, direktor Zavoda za privredno planiranje Makedonije, »Metodi finansiranja razvika nedovoljno razvijenih područja«; Borivoje Jelić, zamenik direktora Saveznog zavoda za privredno planiranje, »Neki aspekti dejstva plana i tržišta u našoj privredi«; Bogdan Pilić, saradnik Ekonomskog instituta NR Srbije, »Ekonomski razvoj i politika cena«; dr Jakov Sirotković, docent Ekonomskog fakulteta u Beogradu, »Problemi planskog usmeravanja u privredi«.

Na kraju Kongres je izabrao novi Upravni odbor Saveza ekonomista Jugoslavije od 42 člana. Za predsednika je izabran Vojin Guzina a za sekretara Nikola Miljanić.

M. D.

TREĆI KONGRES INŽENJERA ŠUMARSTVA I DRVNE INDUSTRIJE JUGOSLAVIJE

Na Bledu je od 26 do 29. maja 1958 održan III Kongres inženjera šumarstva i drvne industrije Jugoslavije, u prisustvu preko 780 inženjera i tehničara. Kongresu su prisustvovali i predstavnici šumarskih društvenih organizacija Austrije, Bugarske, Čehoslovačke, Mađarske, Poljske i Rumunije.

Predsednik Tito uputio je pismo učesnicima Kongresa.

U ime Saveznog izvršnog veća Kongres je pozdravio Slavko Komar.

Kongres je 26. maja raspravljao po referatima »Naši zadaci u sprovođenju perspektivnog plana šumarstva i drvne industrije«, a 27. maja o »Sadašnjem stanju i mogućnostima savremenog gajenja šuma kod nas«. 28. maja održana je Skup-

ština na kojoj je podnesen izveštaj organa Saveza i izabrano novo rukovodstvo. 29. maja su organizovane četiri stručne ekskurzije u cilju upoznavanja (iz oblasti gajenja šuma, mehanizacije šumskog transporta, uređivanja bujica i gazdovanja seljačkim šumama).

U pogledu unapređenja šumarstva i drvne industrije u zaključcima Kongresa podvlače se mere u pravcu poboljšanja strukture šumske proizvodnje, dovođenja drvne industrije u sklad sa sirovinomskom bazom, povećanja vrednosti izvoza drvnih proizvoda, smeljež uvođenja savremenih metoda podizanja, nege, zaštite i melioracija šuma i forsiranja šumskih kultura velikog prirasta. Najvažniji zaključci u pogledu društvene aktivnosti odnose se na potrebu intenzivnijeg podizanja i usavršavanja stručnih kadrova, neposrednu pomoć privrednim organizacijama u rešavanju stručnih problema i zadataka društvenih planova kao i jačanje uključivanja u komunalni sistem putem pomaganja društvenih i državnih organa opštine i sreza u izradi dugoročnih osnova, investicionih elaborata i projekata, učestvovanjem u stručnim telima za pitanja šumarstva i drvne industrije i učestvovanje u organima društvenog upravljanja u stručnim školama narodnih i tehničkih univerziteta.

Kongres je izabrao Predsedništvo. Za predsednika je izabran inž. Rajica Đekić a za sekretara dr. Ljubomir Petrović.

B. Š.

PREHRANBENA INDUSTRIJA

Prehrambena industrija u Jugoslaviji predstavlja relativno razvijeniju industrisku granu. Sa svojih 516 industriskih preduzeća, ona obuhvata oko jednu petinu svih preduzeća industrije i rudarstva. U ukupnom broju zaposlenih u industriji i rudarstvu učestvuju sa 7,2%, u ukupnoj vrednosti godišnje bruto proizvodnje sa 8,1%, a u ukupnom izvozu sa 8,3%. I pored toga, razvoj prehrambene industrije nije dostigao onaj stepen koji odgovara mogućnostima zemlje.

Prirodni uslovi za proizvodnju sirovina potrebnih prehrambenoj industriji veoma su povoljni. Međutim, ekonomska politika u posleratnim godinama bila je izuzetno orijentisana na podizanje bazične industrije. Poljoprivreda je zaostajala za opštim razvitkom, a s njom i prehrambena industrija.

Delatnosti koje se bave primarnom preradom poljoprivrednih sirovina (šećerane, mlinovi, uljare, skrobare, pivare, klanice, mlekarne, fabrike za preradu voća i povrća) znatno su razvijenije od delatnosti koje obuhvataju više faze prerade (proizvodnja testenina, kexsa i pekarskih proizvoda, bonbona, čokolade i slatkiša, špirita, kvasca, sirčeta, alkohola itd.). Preduzeća primarnih faza prerade sačinjavaju oko tri četvrtine ukupnog broja prehrambenih preduzeća i raspolažu sa preko četiri petine ukupnih kapaciteta.

Širok asortiman poljoprivrednih sirovina i prehrambenih proizvoda koji se iz njih dobijaju uslovljava raznovrsne načine prerade, a time i veliku razgranatost ove industrije.

Mreža preduzeća prehrambene industrije prilično je razgranata, ali nehomogena i usitnjena. Ova grana obuhvata oko 15 raznih industriskih delatnosti. Više od 59% preduzeća ove industrije ima do 60 zaposlenih lica u jednom preduzeću. Usitnjenost je najjače izražena u mlinskoj industriji, koja obuhvata više od polovine preduzeća ove grane. Krupnija preduzeća su šećerane, uljare, skrobare, pivare, klanice i preduzeća za proizvodnju konzervi koja, iako malobrojnija, po svojim kapacitetima, po broju zaposlenih i vrednosti proizvodnje predstavljaju mnogo značajniji deo prehrambene industrije.

Teritorijalni raspored preduzeća nije uvek u skladu sa sirovinskim uslovima pojedinih područja, pošto je na lokaciju uticala i blizina potrošačkih centara. Istočni delovi zemlje su razvijeniji u proizvodnji sirovina, dok su zapadni izrazito jači u potrošnji.

Zbog nedovoljne razvijenosti privrede postoje i oblici t. zv. domaće prerade u poljoprivrednim gazdinstvima (prerada voća i proizvodnja alkoholnih pića, mlečnih proizvoda, ulja, mesa i sl.). U 1956 je na taj način proizvedeno 764 vagona suvog voća, 300 vagona pekmeza, 383.000 hl rakije, 5.300 hl voćnih sokova i 37.900 hl maslinovog ulja. U raznim vodenicama i potočarama samleveno je 1957 više od 150.000 vagona pšenice i raži, što predstavlja preko 60% ukupne meljave industriskih mlinova. Primitivan način domaće prerade je neracionalan u pogledu iskorišćavanja sirovina i ne zadovoljava sanitarnohigijenske uslove. Izvestan deo prehrambenih artikala proizvodi se i u zanatskoj i komunalnoj delatnosti.¹

Predratno stanje

Preduzeća prehrambene industrije spadaju među najstarija u zemlji. I pored povoljnih sirovinskih uslova, njen razvoj je bio spor i postepen, od malih primitivnih radionica do većih industriskih pogona. Mlinovi, fabrike šećera, piva, bonbona i likera su prvi industriski objekti podignuti pre Prvog svetskog rata.

Od 1919 do 1938 osnovana su 592 preduzeća prehrambene industrije, što je predstavljalo 27% fabrika u zemlji i oko 22% ukupnih investicija uložnih u industriju i rudarstvo.

¹ Dalje će se razmatrati samo one delatnosti čija preduzeća obuhvata i prati kao prehrambenu industriju Savezni zavod za statistiku.

Među značajnija preduzeća dolaze fabrike za preradu voća, povrća i mesa, za proizvodnju testenina, skroba, ulja, kexsa, špirita i kavovina.

Prehrambena industrija je 1938 zauzimala jedno od prvih mesta u industriji ne samo po učešću preduzeća, (32,3%), već i zaposlenog osoblja (12,5%) i vrednosti proizvodnje (24,3%).²

U Drugom svetskom ratu je oštećeno ili uništeno oko 20% ukupne vrednosti objekata ove industrije.

Investicije

Posle oslobođenja pristupilo se obnovi prehrambene industrije. Delimičnom koncentracijom manjih pogona i njihovim pripajanjem većim preduzećima omogućeno je ekonomičnije poslovanje i bolje korišćenje stručnih kadrova.

Investiciona sredstva obezbeđena su za rekonstrukciju niza preduzeća radi otklanjanja uskih grla, zamene dotrajale opreme, modernizacije tehnoloških procesa i proširenja asortimana kao i za podizanje novih pogona (tabela 1).

Tabela 1

INVESTICIJE U PREHRANBENU INDUSTRIJU*

(U milionima dinara po cenama 1956)

Godina	Bruto investicije uložene u prehrambenu industriju	% od ukupnih investicija uložnih u industriju
1947	7.076	7,0
1948	5.671	4,3
1949	7.272	4,1
1950	8.078	4,5
1951	9.913	4,8
1952	5.660	2,3
1953	7.255	3,0
1954	8.841	4,1
1955	10.168	4,6
1956	16.507	8,8

* »Vesnik« Jugoslovenske investicione banke, br. 15.

Poslednjih godina povećane su investicije u prehrambenu industriju, što se povoljno odrazilo i na njen razvoj. Godine 1956 smanjene su investicije u industriji i rudarstvu u odnosu na ranije godine (indeks ulaganja u 1956/55 iznosi 85), dok je povećano ulaganje u prehrambenu industriju (indeks 1956/55 — 162).

Posle rata podignuti su novi objekti prehrambene industrije, među kojima se ističu fabrika šećera u Županji, skrobara u Zrenjaninu, fabrike ulja u Brčkom, Uroševcu i Zadru, fabrike za proizvodnju mleka u prahu u Županji. Osim toga i Murskoj Soboti, industriske klanice u Skopju, Mostaru, Kikindi i Kosovu Polju, 9 samostalnih hladnjača, više pogona za preradu voća, povrća, ribe, konzumno-preradnih mlekar, fabrika testenina, mlinova i industriskih pekara. U toku su izgradnja fabrike šećera u Bitoli, više novih industriskih klanica i hladnjača, kao i veće rekonstrukcije šećerana, uljara i mlinova.

Kapaciteti³

Ranije sagrađeni kapaciteti prehrambene industrije su veoma istrošeni i zastareli. Stepenn otpisa osnovnih sredstava prehrambene industrije iznosio je krajem 1956 44,8% dok je u celoj industriji i rudarstvu iznosio 33,9%.⁴ Oprema i uređaji u nizu preduzeća stariji su od 40 godina (mlinovi, šećerane, pivare itd.); još uvek postoje razna uska gila, što otežava bolje korišćenje kapaciteta i racionalniju preradu sirovina.

Na osnovu stanja tehničkih uređaja i specifičnosti pojedinih sirovina, postojeći kapaciteti mogu pri punom korišćenju godišnje proizvesti približno sledeće količine

* »Statistika industrije 1941«.

³ U prehrambenoj industriji je veoma teško precizno utvrditi kapacitete zbog njenog specifičnog karaktera.

⁴ Podaci Narodne banke FNRJ o stanju osnovnih sredstava na dan 31 decembra 1956.

važnijih prehranbenih artikala po stanovniku: šećera 10 kg⁵, jestivog ulja 3 kg, skroba 2,5 kg, brašna 101 kg, testenina 3 kg, prerađevina voća 2,5 kg, prerađevina povrća 1 kg, prerađevina mesa 7 kg, prerađevina riba 1 kg, konditorskih i kakao proizvoda 1,5 kg, piva 7 litara.

Međutim, ni ovako nerazvijeni kapaciteti nisu bili dovoljno iskorišćeni. Stepem korišćenja kapaciteta u 1956 iznosio je prosečno za celu prehranbenu industriju oko 70%. U mnogim delatnostima kapaciteti su nedovoljno korišćeni uglavnom zbog nedostatka sirovina, kao i kolebljive poljoprivredne proizvodnje. Međutim, ni u rodnoj 1957 kapaciteti u nekim delatnostima nisu racionalno korišćeni, iako je bilo dovoljno sirovina. U toj godini industrija za prerađevu voća koristila je kapacitete za oko 44%, industrija skroba 57%, uljare 60%, prerađevu povrća 67%, proizvodnja testenina 67%. Ove delatnosti zahvatile su svega oko 2,2% tržnih viškova voća i 6,8% povrća, manje od 1% proizvedenih količina kukuruza i krompira, manje od 2% proizvodnje brašna itd.⁶ To pokazuje da na korišćenje kapaciteta u prehranbenoj industriji znatno utiču i drugi faktori, među kojima visoke cene i još nerazvijeno tržište za proizvode ove industrije.

Kadrovi

Prehranbena industrija je 31. marta 1957 imala oko 54.000 zaposlenih lica: visokokvalifikovanih radnika 8,2%, kvalifikovanih 32,5%, priučenih 30,2% i nekvalifikovanih 29,1%.⁷ Ova industrijska grana ima za oko 6% manje visokokvalifikovanog i kvalifikovanog kadra nego industrija i rudarstvo u celini. Kategorizacija je izvršena prema tarifnim pravilnicima, te daje samo približnu kvalifikacionu strukturu radne snage. Međutim, prema anketi Savezne industrijske komore u 1956/57, struktura radne snage u prehranbenoj industriji prema stvarnim kvalifikacijama je sledeća: visokokvalifikovanih radnika 5,0%, kvalifikovanih 27,2%, priučenih 21,9%, nekvalifikovanih 45,9%.

Prehranbena industrija raspolaže veoma malim brojem inženjera i tehničara. Prema podacima navedene ankete, u 1956/57 bilo je zaposleno svega 242 inženjera i 509 tehničara. U nekim delatnostima nedostatak inženjersko-tehničkog kadra donekle se nadoknađuje većim učešćem visokokvalifikovane i kvalifikovane radne snage.⁸

Sirovine

Prehranbena industrija koristi kao sirovine veoma širok asortiman poljoprivrednih proizvoda. Raznovrsnim oblicima prerade ona ih oplemenjuje u cilju potrošnje i racionalnije koristi pojedine sastojke (žitarice, šećernu repu, uljarice, stoku i sl.), a namirnicama izrazito sezonskog karaktera potrošnje proizvoda upotrebu konzerviranjem (voće, povrće, mleko itd.).

Ekstenzivan karakter poljoprivrede odražavao se u strukturi, kvalitetu i obimu proizvodnje, što je uticalo i na snabdevenost prehranbene industrije sirovinama.

Stočarstvo, kao najintenzivnija grana poljoprivredne proizvodnje, učestvuje u njenoj ukupnoj vrednosti sa svega 30%, jer je nerazvijeno, ima nepovoljan odnos između pojedinih vrsta stoke — nisko učešće rasnih pasmina i slat u produktivnost. U ratarskoj proizvodnji dominiraju žitarice sa oko 80% u strukturi setvenih površina, dok je industrijsko bilje zastupljeno sa svega 5,6%. U povrtarstvu paradajz i grašak, najvažnije sirovine, gaje se na

svega 4,7% površina. U voćarstvu šljiva učestvuje sa oko 70% (od čega na primitivne rakiške sorte otpada oko 47%). Plemenite vrste voća — kajsija, breskva, višnja — zastupljene su sa svega 1—2%, a jagodasto voće — jagode, maline, kupine — ne evidentira se.

Poljoprivredna proizvodnja po obimu bila je veoma nestabilna, a prinosi su oscilirali iz godine u godinu (tabela 2).

Tabela 2
INDEKSI POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE (1947 — 1956=100)

Godina	Ukupno poljoprivreda	Od toga prehranbeni proizvodi						
		Hlebna žita	Šećerna repa	Masnoća	Voće	Povrće	Meso	Mleko
1947	93	81	97	110	90	72	83	96
1951	110	112	157	95	119	108	91	95
1952	78	83	41	69	110	60	82	85
1953	110	124	122	83	128	117	105	99
1954	97	69	101	128	76	111	112	99
1955	120	119	112	118	125	134	120	108
1956	100	80	92	112	71	124	128	118
1957	135	148	165	120	101	178	129	122

Uslovi otkupa, smeštaja i saobraćaja stvarali su posebne teškoće u obuhvatanju i boljem korišćenju proizvedenih sirovina.

Sve je ovo u izvesnoj meri uticalo na proizvodnju prehranbene industrije.

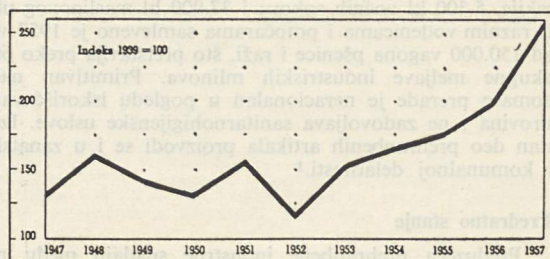
Prehranbena industrija je i kod nas vršila pozitivan uticaj na poljoprivredu, ali ne toliko kao u drugim zemljama sa intenzivnom poljoprivredom i razvijenom prehranbenom industrijom. To se naročito odnosi na podizanje fabrika šećera i uvođenje šećerne repe u plodored.⁹

Proizvodnja

U poređenju s predratnom proizvodnjom, prehranbena industrija je posle izvesnih kolebanja pokazala poslednjih godina tendenciju porasta proizvodnje (tabela 3).

Tabela 3
INDEKS PROIZVODNJE PREHRANBENE INDUSTRIJE (1939=100)

Godina	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957
Indeks	131	159	142	131	156	114	152	165	175	197	257

Suše u 1950 i 1952 nepovoljno su se odrazile na proizvodnju prehranbene industrije, naročito na proizvodnju važnijih delatnosti (šećera i ulja, a delom i na prerađevu voća, povrća, mesa i žita). Obilan rod u 1957 omogućio je nagli porast proizvodnje u prehranbenoj industriji, tako da je u poređenju sa ostvarenom proizvodnjom u 1956 dostigla indeks 130, čime je premašila sve ostale industrijske grane, izuzev elektroindustriju.

⁹ »Jugoslovenski pregled« 1958, str. 74—76

⁵ U 1957 godini fabrike šećera su proizvele oko 13 kg po stanovniku, jer su zbog obilja sirovina radile duže od normalnog trajanja kampanje.

⁶ Prema analizama stručnih udruženja.

⁷ »Zaposlenost 31. marta 1957«, »Statistički bilten«, 107.

⁸ Industrija mesa, naprimer, ima oko 50% ovakvih radnika, mlinarstvo 41%, industrija šećera 31%.

Tabela 4

PROIZVODNJA VAŽNIJIH PROIZVODA*

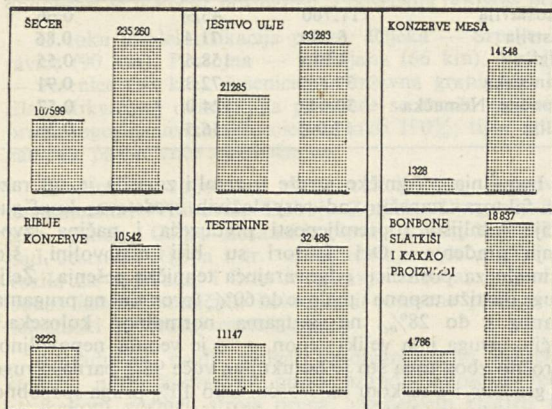
Proizvod	Ukupna proizvodnja u tonama		Proizvodnja po stanovniku u kg		Indeks 1957/1939
	1939	1957	1939	1957	
Šećer**	107.599	235.260	6,90	12,96	188
Jestivo ulje	21.285	33.283	1,36	1,83	135
Skrob	10.782	24.973	0,69	1,38	200
Testenine	11.147	32.486	0,71	1,79	252
Prerađevine voća	1.873	18.324	0,12	1,01	842
Konzerve povrća	876	10.673	0,06	0,59	983
Konzerve mesa	1.328	14.548	0,09	0,80	889
Riblje konzerve	3.223	10.542	0,21	0,58	276
Mleko u prahu	—	1.515	—	0,08	—
Bonbone, slatkiši i kakao proizvodi	4.786	18.837	0,31	1,04	335
Pivo (u 000 hl)	427	1.043	2,74	5,74	209

* »Indeks« 4/58, »Industrija 1939 i 1946—1956« i »Industrija 1957«. Indeks 1957/39 dat je na bazi prosečne proizvodnje po stanovniku kao pogodniji pokazatelj od indeksa ukupne proizvodnje.

** Podatak se odnosi na čitavu kampanju, a ne na kalendarsku godinu.

Prehrambena industrija proizvodi niz artikala koje nije proizvodila pre rata: mleko u prahu, margarin, prirodne i koncentrovane voćne i povrtno sokove, koncentrovane supe i gotova jela. Proširen je asortiman konzervi mesa, riba, voća i povrća, mlečnih proizvoda, testenina, skrobnih prerađevina, kakao proizvoda, dezerta itd.

PROIZVODNJA 1939 I 1957 U TONAMA

U cilju unapređenja proizvodnje razvija se poslednjih godina naučno-istraživački rad u više instituta, biroa i zavoda (za šećer, uljarstvo, tehnologiju voća, povrća, mesa, prerađu ribe, mlekarstvo).

Potrošnja i uvoz — izvoz

Posleratna promena ekonomske strukture stanovništva i porast nepoljoprivrednog stanovništva na 42%, zajedno s visokim prirodnim priraštajem, utiču na povećanje obima potrošnje prehrambenih proizvoda. Prelaženje radne snage iz sela u grad je donekle izmenilo i strukturu njene ishrane, ali ne u meri koja bi znatnije uticala na potrošnju industrijskih prerađevina. Nivo ličnih dohodaka gradskog stanovništva uslovljavao je određenu potrošnju u čijoj vrednosti ishrana učestvuje sa preko 50%. Potrošači kupuju znatno više sirove namirnice za dalju prerađu u domaćinstvu, a vrlo je ograničena potrošnja mnogih industrijskih proiz-

voda koji su relativno skupi. Od industrijskih prerađevina troše se uglavnom osnovni proizvodi primarnih faza prerađevine (brašno, šećer, ulje, mast, sveže meso), dok je potrošnja finijih prerađevina (konzervi voća i povrća, prerađevina mesa, čokolade, bonbona i sl.) još uvek prilično niska. U primarnim fazama prerađevine proizvodnja je određena obimom i karakteristikom sirovinske osnove, a u višim fazama prerađevine strukturom potrošnje i uslovima unutrašnjeg tržišta.

Visoki troškovi ambalaže utiču na poskupljenje proizvoda, naročito u konzervnoj industriji. Učešće ambalaže u strukturi cene koštanja proizvoda industrije za prerađu voća i povrća kretalo se u 1957 između 31% u 64% i često je bilo veće od izdataka za sirovinu.¹⁰ Uvođenje regresa za limenu i staklenu ambalažu pozitivno je uticalo na sniženje prodajnih cena i plasman konzervi.

Pošto poljoprivredna proizvodnja nije mogla da zadovolji sve potrebe, preduzimane su mere da se ograničavanjem izvoza pojedinih poljoprivrednih proizvoda i uvozom osnovnih namirnica obezbedi ishrana stanovništva.

Poslednjih godina (1953 — 1957) uvoz prehrambenih proizvoda iznosio je 22,2% — 33% od vrednosti ukupnog godišnjeg uvoza, a izvoz ovih proizvoda 18,4% — 29,7% od vrednosti ukupnog izvoza¹¹.

Uvoz je obuhvatio delom poljoprivredne proizvode i poluprerađevine koji su služili kao sirovine za prehrambenu industriju (pšenicu, stoku, uljane biljke, sirova ulja, sirov šećer itd.), a delom gotove prehrambene industrijske proizvode (šećer, svinjsku mast, margarin, mleko u prahu itd.). Oko 25% potreba u kaloričnoj vrednosti ishrane stanovništva pokriveno je uvozom raznih namirnica.

Izvoz proizvoda prehrambene industrije ograničavao se uglavnom na nekoliko grupa proizvoda. To su prerađevine mesa, ribe, voća i povrća, skrob i skrobni derivati koji učestvuju sa 70—86% u ukupnoj vrednosti izvoza prehrambene industrije.

Povoljni uslovi u 1957 omogućili su povećanje izvoza ove industrije na 7,051 milion din., što je iznosilo 6,8% od ukupne vrednosti izvoza. Prema ostvarenom izvozu u 1956 povećana je vrednost za 2.928 miliona din. ili za 71%.

Konzerve mesa se najviše ističu u izvozu. U 1956 izvezeno je više od 75% ukupne proizvodnje, a 1957 — oko 80%.

Izvoz skroba i skrobnih derivata porastao je od znatnih količina (20 — 1.793 t) na 6.433 t u 1957.

Izvoz prerađevina i konzervi voća i povrća ne odgovara stvarnim mogućnostima i veoma je nestabilan.

* * *

Perspektivni plan privrednog razvoja od 1957 do 1961 predviđa porast poljoprivredne proizvodnje i izmenu njene strukture u pravcu većeg učešća proizvodnje industrijskih kultura i povrća u ratarstvu, u pravcu količinskog i kvalitativnog podizanja stočarstva, podizanja novih, prvenstveno plantažnih voćnjaka i vinograda. To će omogućiti da prehrambena industrija dobije u poljoprivredi širu i stabilniju sirovinsku bazu i uticati na izmenu strukture i asortimana proizvoda prehrambene industrije.

Novim investicijama omogućice se znatno brži razvoj prehrambene industrije nego u vremenu od 1952 — 1956, kada su bruto investicije u ovu granu industrije iznosile 4,4% ukupnih investicija u industriju i rudarstvo. Predviđeno je da od 1957 do 1961 učešće prehrambene industrije u ukupnim bruto investicijama u industriji i rudarstvu bude 8,3%.

A. S.

¹⁰ Izveštaj o radu Udruženja konzervne industrije u 1957.

¹¹ SGJ 1957 i Indeks 3/58 (uključivo animalna i biljna ulja i masti).

ŽELEZNIČKI TRANSPORT

Jugoslavija danas eksploatiše mrežu železničkih pruga u dužini od 11.735 km sa 3.884 putničkih kola, 68.440 te-retnih kola, 2.257 lokomotiva i oko 98.779 km telegraf-skih, telefonskih i teleprinterskih linija.

U železničkom saobraćaju i na održavanju železničke mreže radilo je krajem 1957 125.589 lica. Železnice su u 1957 prevezle 56,6 miliona tona robe i 1 1 milion putnika. One su ostvarile 13,19 milijardi ntkm¹ i 8,06 milijardi pkm².

Prevoz izvršen železnicom 1957 pretstavlja oko 80% celokupnog prevoza u javnom saobraćaju zemlje.

Vrednost osnovne imovine jugoslovenskih železnica iznosi oko 750 milijardi din. S tom imovinom železnice su u 1957 ostvarile prihod od oko 158,5 milijardi din., što u odnosu na bruto dohodak zemlje iznosi oko 4,7%.

Ovom imovinom upravljaju organi radničkog uprav-ljanja, u kojima je u 1957 učestvovalo oko 28.000 radnika i službenika.

Organizacija jugoslovenskih železnica

Jugoslovenske železnice su organizovane kao zajednica privrednih organizacija koja istovremeno obavlja i odre-dene funkcije javne službe.

U sastavu jugoslovenskih železnica nalazi se 6 železnič-kih transportnih preduzeća koja se bave prevozom put-nika i robe, 56 preduzeća za održavanje železničkih pruga, 40 preduzeća za održavanje vozila i 11 preduzeća koja obavl-jaju delatnosti korisne za prevoz putnika i robe (Kola za spavanje i ručavanje, preduzeće za štampanje karata itd.). Van sastava jugoslovenskih železnica ima još šest predu-zeća za održavanje vozila.

Preduzeća za održavanje pruga i vozila i železnička transportna preduzeća na određenoj mreži železničkih pruga čine zajednicu železničkih preduzeća, koja ih objedi-njuje preko direkcije JŽ u pogledu bezbednosti, stalnosti i javnosti saobraćaja i u usklađivanju kapaciteta. Zajed-nica železničkih preduzeća se teritorijalno uglavnom po-klapa s granicama narodnih republika. Izuzetak čine AP Vojvodina, koja ima sopstvenu zajednicu železničkih preduzeća i NR Crna Gora, čije pruge ulaze u mrežu pruga Direkcije u Sarajevu. Šest zajednica železničkih preduzeća čine Zajednicu jugoslovenskih železnica, koja ih objedi-njava u oblasti saobraćajno-tehničkih propisa i ostalih pro-pisa koji regulišu poslovanje na železnicama, obavlja po-slove iz oblasti tarifa, usmerava izgradnju kapaciteta prema potrebama prevoza i pretstavlja železnička preduzeća u međunarodnim organizacijama.

Zajednicama upravljaju upravni odbori i direktori, a preduzećima radnički saveti, upravni odbori i direktori preduzeća. Stanicama, ložionicama i drugim jedinicama železničkog transportnog preduzeća upravljaju radnički saveti, upravni odbori i šefovi jedinica.

Kapaciteti i njihovo korišćenje³

Odlučujuću ulogu u prevozu putnika i robe imaju ka-paciteti: železničke pruge, kola i lokomotive.

Železničke pruge. U 1957 od ukupne dužine železnič-kih pruga normalnog koloseka (1,435 m) bilo je 8.874 km, a koloseka ostalih širina (0,60, 0,75, 0,76 i 1,0 m) 2.886 km.

Pruge uzanog koloseka građene su (osim u zapadnoj Srbiji) u krajevima koje je Austro-Ugarska anektirala.

One su tehnički i eksploataciono zastarele, a po capaci-tetu, naročito u uslovima privrednog razvitka zemlje, sve nepodesnije.⁴

Današnji raspored pruga u zemlji je neravnomeran u odnosu na broj stanovnika i veličinu teritorije pojedinih republika i autonomnih pokrajina. Prosek gustine na 1.000 km² iznosi 46,5 km železničkih pruga, u Vojvodini 87,3 km, a u Crnoj Gori 14,3 km. Ako se dužina železničke mreže u odnosu na broj stanovnika i površinu u km² pon-deriše sa 1, Srbija ima 0,76, Vojvodina 1,76, Kosmet 0,57, Hrvatska 1,12, Slovenija 1,34, Bosna i Hercegovina 0,99, Makedonija 0,68 i Crna Gora 0,46 železničke mreže.

Jugoslovenska železnička mreža ne odgovara potre-bama razvitka privrede. U nekim oblastima nema dovoljno pruga, dok ih u drugim krajevima ima više nego što je po-trebno. Razvitak privrede u nerazvijenim krajevima zahteva izgradnju novih železničkih pruga, a razvitak ostalih grana saobraćaja smanjuje ekonomičnost železničkih pruga u krajevima s gustom mrežom.

Jugoslavija je po gustini mreže u odnosu na stanovni-štvo ispred Belgije, Zapadne Nemačke i Italije (zbog ve-like gustine stanovništva u tim zemljama), a zaostaje za Austrijom i Francuskom. U odnosu na površinu Jugo-slavija ima manju gustinu mreže nego navedene zemlje (tabela 1).

Tabela 1
ŽELEZNIČKA MREŽA JUGOSLAVIJE I NEKIH EVROPSKIH ZEMALJA
(U kilometrima)

	Ukupna dužina	Dužina pruga na 1000 km ² površine	Dužina pruga na 1.000 stanovnika
Jugoslavija	11.760	45,9	0,66
Austrija	6.000	71,4	0,86
Belgija	4.918	158,6	0,55
Francuska	39.861	72,3	0,91
Zapadna Nemačka	30.633	124,0	0,57
Italija	17.005	56,5	0,36

Izgradnja železničke mreže u zemlji zavisila je od raz-nih faktora, naročito od raspoloživih sredstava, konfigu-racije zemljišta, opremljenosti preduzeća i načina izvođenja građenja. Ovi faktori su bili nepovoljni, što je imalo za posledicu odgovarajuća tehnička rešenja. Želj. pruge dostižu uspone i padove do 60% (promila) na prugama uzanog i do 28% na prugama normalnog koloseka.⁵ Većina pruga ima veliki uspon, a to je veoma nepovoljno, naročito zbog toga što je od ukupne vuče 98% parna. Pruge su građene i s niskom nosivošću. Oko 15% pruga sposobno je za nosivost od 18 t po osovini i brzinu od preko 70 km/h. Nosivost od 15 t može izdržati 54% pruga, a oko 30% pruga brzinu do 40 km/h. Svega 15% pruga uglavnom odgovara savremenim potrebama prevoza. Zbog raznih tipova šina, pragova, kolosečnih pribora itd., ovakva no-sivost pruga poskupljuje njihovo održavanje i otežava puno korišćenje vozila.

Kapacitet železnica mnogo zavisi od dužine staničnih koloseka. Na 1 km otvorene pruge u zemlji dolazi oko 360 m staničnih i industriskih koloseka (u Austriji oko 666 m, Belgiji oko 620 m, Francuskoj oko 1.070 m, Zapadnoj Nemačkoj oko 1.300 m, Italiji oko 730 m). Kod ovakve dužine staničnih i industriskih koloseka u odnosu na otvorenu prugu umanjena je mogućnost većeg korišćenja propusne moći pruga i vozila.

¹ Ntkm (netotonski kilometar) — prevoz 1 tone robe na 1 km otstojanja.

² Pkm (putnički kilometar) — prevoz 1 putnika na 1 km otstojanja.

³ Železnička pruga u železničkom transportu određuje maksimalnu granicu kapaciteta jedne železnice. Od toga kakvi su gustina i raspored železničkih pruga u privrednom području zemlje, kakvi su njeni parametri i njena nosivost zavise tehnički i eksploatacioni nivo železnice. Tamo gde nisu usklađena tehnička svojstva kola i lokomotiva i pruge dolazi do nepotpunog korišćenja jednih ili drugih.

⁴ Do koje je mere uzani kolosek zastareo pokazuje činjenica da su ga sve evropske zemlje ukinule u javnom saobraćaju, a zadržale samo u rudnicima i unutrašnjem saobraćaju industriskih preduzeća.

⁵ U izboru trase s većim ili manjim nagibima često presudnu ulogu ima obim investicija i rok građenja, a ponekad i mehanizacija građenja pruga. Jugoslavija ima mogućnosti da sve potrebne elemente uskladi, tako da se dobiju što bolja rešenja. Jugoslovenski projektanti i drugi stručnjaci mogu da obezbede takva rešenja.

Mnoge pruge normalnog i uzanog koloseka već su sasvim iskorišćene: Sarajevo—Mostar sa 100% (a još toliko robe ide obilaznim prugama); Knin—Split 81%, Zagreb—Srpske Moravice — Rijeka 98%, Beograd — Lapovo 80%, Brčko — Banovići 90%, Doboј — Zenica 80% itd. U praksi je usvojen maksimum iskorišćenja od 80%. Za sve pruge preko ili blizu ovog procenta potrebno je izvršiti odgovarajuću rekonstrukciju.⁶

Posle rata izgrađene su i dovršene sledeće železničke pruge normalnog koloseka: Brčko — Binovići (90 km — 1946), Samac — Sarajevo (242 km — 1947), Bihać — Knin (112 km — 1948), započeta pre rata, Sežana — Dutovje (8 km — 1948), Ljubija — Brežičani (16 km — 1948), Kuršumlija — Priština (70 km — 1949), započeta pre rata, Kučevo — Brodice (16 km — 1950), Sabac — Zvornik (78 km — 1950), normalizacija i nova pruga, Sremska Rača — Bijeljina (20 km — 1950), Ovča — Kišava (31 km — 1950), Markovac — Despotovac (35 km — 1951), Modrić — Gradačac (14 km — 1951), Petlovača — Bogatić (14 km — 1951), Grubiško Polje — Bastaji (15 km — 1951), Doboј — Tuzla (62 km — 1951), normalizacija, Skopje — Gostivar (67 km — 1952), Doboј — Banja Luka (87 km — 1953), Podlugovi — Vareš (35 km — 1953), Paraćin — Popovac (15 km — 1953), Kraljevo — Čačak (36 km — 1955), započeta pre rata, Lupoglav — Štalje (52 km — 1955), Savski Marof — Kumrovec (28 km — 1956), Kumanovo — Beljakovac (30 km — 1956), Bakarno Guvno — Sapotnica (30 km — 1957); i uzanog koloseka (s domnjim strojem za normalni kolosek): Nikšić — Titograd (56 km — 1948) i Konjic — Jablanica (16 km — 1954).

U izgradnji su pruge: Beograd — Bar (490 km — izgrađuje se deo Titograd — Bar od 53 km, a deo Resnik — Vreoci od 36 km otvoren samo za teretni saobraćaj), Resnik — Dobanovci (30 km), Metohija — Prizren (49 km), Brodice — Debeli Lug (16 km), Knin — Zadar (97 km), Sarajevo — Ploče (183 km), u izgradnji deo Bradina — Konjic od 27 km, Vražogrnac — Bor (29 km), Despotovac — Resavica (16 km), Kumrovec — Stranje (20 km), Kruševac — Kraljevo (56 km), normalizacija uzane pruge.

Izgradnjom pruga normalnog i uzanog koloseka i normalizacijom pruga uzanog koloseka posle rata povećana je gustina mreže, raspored je popravljen u korist nerazvijenih krajeva, a odnos pruga uzanog i normalnog koloseka poboljšan je u korist normalnih, i povećana nosivost pruga.

U toku je elektrifikacija pruga: Rijeka — Srpske Moravice (90 km), Postojna — Ljubljana (66 km), Ljubljana — Jesenice (65 km), Jesenice — državna granica (6 km). Elektrifikacijom ovih pruga povećaće se mreža električnih pruga jugoslovenskih železnica za oko 190%; time počinje zamena parne vuče električnom.

Izvršene i započete rekonstrukcije na čvorovima i stanicama: Vinkovci, Doboј, Zagreb, Beograd, Sarajevo, Zalog, Celje, Bosanski Novi, Knin, Split, Novi Sad, Jesenice, Rijeka i dr. omogućavaju veće angažovanje vozila za saobraćaj i brže formiranje vozova, popravljaju odnos između staničnih koloseka i otvorene pruge i čine železnički saobraćaj rentabilnim.

Izgradnjom novih pruga, rekonstrukcijom čvorova i stanica, normalizovanjem pruga uzanog koloseka, rekonstrukcijom gornjeg stroja pruga, uvođenjem elektro i dizel-vuče, jugoslovenske železnice povećavaju gustinu i popravljaju raspored mreže, povećavaju nosivost pruga po osovini, kapacitet pruga u broju vozova za 24 časa i brzinu na postojećim prugama i popravljaju odnos između staničnih koloseka i otvorene pruge.

Teretna kola. — Od ukupnog broja teretnih kola krajem 1957 na normalni kolosek dolazi 58.409 ili 86%, a na uzani 9.812 ili 14%. Od ukupne dužine železničke mreže na kola za uzani kolosek dolazi oko 25%, a na kola za normalni oko 75%. Odnos kola za uzani i za normalni kolosek, prema dužini jednih i drugih pruga, nepovoljan je za kola uzanog koloseka. Učešće pruga normalnog koloseka u ukupnoj dužini pruga pre rata iznosilo je 72%, a pruga uzanog koloseka 28%, dok su teretna kola za normalni kolosek učestvovala sa 78% a uzana sa 22%. Posle rata povećana je dužina pruga i broj kola normalnog koloseka, te je smanjen procenat učešća uzanih kola od 22% na 14%.⁷

Promene u korist dužine pruga normalnog koloseka usledile su izgradnjom novih 1.214 km pruga normalnog koloseka, normalizacijom 148 km pruga uzanog koloseka i uključivanjem sa oslobođene teritorije 360 km pruga. Promene u korist kola normalnog koloseka nastale su nabavkom oko 15.000 teretnih kola za normalni kolosek i smanjenjem parka kola za uzani kolosek, bilo uništenjem u toku rata ili kasiranjem posle rata.

Uzani kolosek učestvuje u ukupnom prevozu u tonama sa 13,8%, a u ntkm sa 7,8%. Pre rata uzani kolosek je učestvovao sa 22,1% u tonama i sa 16,3% u ntkm.

Od ukupnog broja teretnih kola, jugoslovenske železnice raspolazu sa 55,2% otvorenih (pre rata 59,9%), 36% zatvorenih (pre rata 36%) i sa 8,8% cisterni, specijalnih i ostalih kola (pre rata 4,1%).

Broj otvorenih teretnih kola povećan je u apsolutnom iznosu prema 1938 za 5.461 kola, ali se smanjilo njihovo učešće u ukupnom parku za 4,7%. Broj zatvorenih teretnih kola povećan je za 5.182, a učešće u ukupnom parku isto je kao i pre rata. Cisterni, specijalnih i ostalih kola danas ima 3.874 više, a njihovo učešće u ukupnom parku poraslo je za 4,7%.

Ovakva struktura u odnosu na otvorena kola i cisterne i specijalna kola još nije povoljna. Porast prevoza posle rata uglavnom je zahtevao sve više tih kola. Obnova, industrijalizacija i elektrifikacija zemlje uticali su na povećavanje proizvodnje onih proizvoda koji zahtevaju više otvorenih kola, cisterni i specijalnih kola. Zatvorena kola stajala su neiskorišćena ili su upotrebljavana za robu namenjenu drugoj vrsti kola.

Nivo i asortiman proizvoda domaće industrije sve više zahtevaju specijalna teretna kola, zbog čega dolazi do izmene strukture kolskog parka.

Prosečna tehnička nosivost jednih teretnih kola na jugoslovenskim železnicama, bez obzira na širinu koloseka i namenu kojoj služe, iznosi 16,92 t. U odnosu na predratnu nosivost povećanje iznosi oko 2 t.

Jugoslovenske železnice zaostaju u nosivosti kola za železnicama nekih zemalja. Ovo zaostajanje jugoslovenskih železnica potiče prvenstveno od kola uzanog koloseka, koja imaju nisku nosivost, i izvesnog broja teretnih kola normalnog koloseka, koja su tehnički zastarela.

U 1957 ostvarena je prosečna nosivost kola od oko 13,5 t što znači u odnosu na prosečnu tehničku nosivost gubitak od 3 t po kolima.

Ostvareni obrt kola (vreme zadržavanja kola od utovara do ponovnog utovara) na jugoslovenskim železnicama u 1957 iznosio je oko 6 dana, računajući sva ispravna i neispravna kola. Pre rata obrt je iznosio 11 dana. Do ovog poboljšanja od 5 dana došlo je primenom raznih mera za bolje korišćenje kola⁸, što je omogućilo mnogo veći prevoz.

Železnice su 1957 uspele da prevezu preko 2,5 puta više robe sa svega 15.000 kola više nego 1938, zahvaljujući velikim naporima železničara koji su povećali ostvarenu nosivost kola od predratnih 11,4 na 13,5 t i smanjili obrt kola za 5 dana.

Takvo korišćenje kola omogućilo je da se poveća prosečan godišnji rad jednog teretnog vagona od 386 t u 1938 na 827 t u 1957, dakle više nego dva puta. Ako se uzme u obzir znatno učešće uzanog koloseka u prevozu i ako se uporedi obrt kola s tehnički najnaprednijim železnicama koje imaju samo normalni kolosek, jugoslovenske železnice su po ovom pokazatelju izašle u prvi red evropskih železnica, čiji se efekti rada po kolima kreću od 600 do 1.000 t (Zapadna Nemačka oko 1.000, Belgija oko 950, sve ostale zemlje manje od Jugoslavije).

Neblagovremeno podmirenje privrede u prevozu, koje se pojavljuje u mesecima maksimalnog prevoza, proističe isključivo iz nedovoljnog broja kola i nepovoljne strukture voznog parka u odnosu na potrebe privrede.

Putnička kola. — Po broju putničkih kola na jedan kilometar eksploatacione dužine pruga i na 1.000 stanovnika jugoslovenske železnice stoje slabije od mnogih drugih železnica (tabela 2).

Tabela 2

PUTNIČKA KOLA PREMA DUŽINI MREŽE I BROJU STANOVNIKA

Broj putničkih kola	Jugoslovanija	Austrija	Belgija	Italija	Francuska	Zapadna Nemačka
na 1 km dužine pruge	0,38	0,64	0,93	0,53	0,42	0,83
na 1.000 stanovnika	0,25	0,55	0,54	0,18	0,39	0,53

⁶ Povećanje prevoza preko gornje granice korišćenja pruge ne mora se ostvariti i ne ostvaruje se građenjem nove paralelne pruge ili drugog koloseka, već se to postiže i povećanjem vuče snage lokomotiva i nosivosti kola, uvođenjem modernih automatskih uređaja za regulisanje kretanja vozova, ojačanjem gornjeg stroja pruga, zgušnjavanjem stanica i t. sl.

⁷ Učešće normalnog koloseka biće veće ako se isključi 616 km uzanog koloseka, koji se pre rata nije evidentirao u mreži JZ.

⁸ Mere koje doprinose smanjenju obrta su: brži utovar kola po preduzećima i stanicama radi smanjenja vremena zadržavanja, brža oprema posle utovara i istovara, priključivanje kola vozovima koji će što manje stajati od utovara do istovarne stanice bilo zbog dorade, prerade ili zakašnjenja vozova; manje zadržavanje kola u tehničkim stanicama i brži istovar. Pored organizacionih mera, od velikog značaja je raspored stanica, sposobnost stanica za rad s vagonima, oprema magacina, pranje, opravke, pretovar i t. sl.

U odnosu na predratno stanje, broj putničkih kola povećan je za svega 10,5%, a prevoz putnika po broju porastao je za više od tri puta⁸.

Putnički park je tehnički zaostao po broju sedišta, nosivosti i brzini te ne može obezbediti dovoljan broj i udobnost putovanja. On zaostaje za tehnički naprednim zemljama i po vrsti vozila za prevoz putnika.

Putnička kola imaju prosečno 50 sedišta, a mogu da izdrže brzinu od 40—100 km/h, prema vrsti i konstrukciji kola. Broj putničkih kola i sedišta u njima omogućuju jugoslovenskim građanima godišnje prosečno po 10 putovanja. Putnička kola stranih železnica imaju prosečno 81 sedište (belgijske železnice), a sposobna su za brzinu do 140 km/h. Prosečni broj putovanja železnicom po stanovniku godišnje iznosi u Austriji oko 21, Belgiji oko 29, Italiji oko 8, Francuskoj oko 12, Zapadnoj Nemačkoj oko 35. U ovim zemljama razvijeniji su i drugi vidovi saobraćaja, te su mogućnosti za putovanje mnogo veće. Prosek kod nas postignut je na štetu komoditeta putnika, jer ukupan broj sedišta ne bi mogao da zadovolji potrebe za sedenjem, dok navedene zemlje raspolažu s više sedišta nego što ih mogu poseti putnici.

Prevoz putnika je u 1957 porastao za više od tri puta a svaka kola korišćena su preko dva puta više nego 1938. To je bilo moguće zbog toga što je svaka osovina kola prevezla prosečno 4,7 putnika više, a svaka kola prelaze dnevno oko 70 km više. Na taj način ostvaren je godišnji efekat po kolima od oko 38.000 prevezenih putnika, a 1938 on je iznosio 15.844. Naše železnice su koristile kola bolje nego u mnogim tehnički razvijenim zemljama.¹⁰

Lokomotive. — Po broju lokomotiva u odnosu na eksploatacione dužine železničkih pruga i na broj stanovnika, Jugoslavija zaostaje za mnogim evropskim zemljama (tabela 3).

Tabela 3

BROJ LOKOMOTIVA PO DUŽINI MREŽE I BROJU STANOVNIKA

Broj lokomotiva	Jugosla- vija	Austrija	Belgija	Italija	Francuska	Zapadna Nemačka
na 1 km dužine pruge	0,19	0,27	0,38	0,29	0,20	0,36
na 1.000 stanovnika	0,13	0,23	0,22	0,10	0,18	0,23

Iz broja lokomotiva ne vidi se jasno odnos vučne snage železnica prema potrebama privrede, jer je tu važna jačina lokomotiva koje se nalaze u saobraćaju. Tehnički razvijene zemlje smanjuju broj lokomotiva, a povećavaju broj konjskih snaga u svom lokomotivskom parku (belgijske železnice smanjile su broj lokomotiva od 3.555 komada u 1938 na 1.879 u 1956, a francuske železnice od 18.223 u 1938 na 7.883 komada u 1956), prevozeći znatno više putnika i robe.

Broj lokomotiva u Jugoslaviji ostao je u 1956 isti kao što je bio u 1938, ali se jačina u ks u proseku povećala iako nije vršena rekonstrukcija lokomotivskog parka. Nabavljene lokomotive koje imaju veću vučnu snagu delimično su poboljšale stanje.

Raspoloživi lokomotivski park nije obezbeđivao tehničke brzine veće od 100 km/h uglavnom zbog stanja pruga i potrebe da lokomotive vuku što više, jer ih je malo, a robe i putnika jma sve više.

Lokomotive su u 1957 prelazile dnevno prosečno više od 50 km nego pre rata, prosečno su bile opterećene, bez obzira na vrstu voza, kod svakog pojedinog voza za 127,6 t više nego pre rata, a broj neispravnih lokomotiva u odnosu na 1946 smanjio se za više od dva puta. Sa istim brojem lokomotiva, koje su železnice imale pre rata, izvršen je dva do tri puta

veći prevoz u odnosu na 1938 i 1946. To je postignuto većim opterećenjem vozova, prelazenjem više kilometara između dve popravke lokomotive i između dva pranja lokomotive i redovnošću vozova. U organizaciji vuče vozova vršeno je usklađivanje vučne snage lokomotiva sa intenzitetom saobraćaja i nosivošću pruga.

Opterećenje teretnih vozova je iznosilo prosečno više od 600 t; lokomotive su između dve opravke prosečno prelazile oko 80.000 km. Pre povećanja broja kilometara između dva pranja, pranje lokomotive se vršilo posle 2.000 — 2.500 km, a danas posle 4.000 km u proseku itd.

Vuča vozova na našim železnicama je skoro isključivo parna. U ukupnom prevozu vozova parne lokomotive učestvuju sa 97,91%, a električna i motorna vuča sa svega 2,9%. Ovakvo nepovoljan odnos vučnih sistema u ukupnom prevozu potencira nedostatke lokomotivskog parka.

Parna vuča se ne može brzo eliminisati, jer to zahteva duže vreme i znatna sredstva; promena sistema vuče zavisi od mogućnosti i razvoja zemlje i od prilagođavanja sistema vuče potrebama saobraćaja.

Za izbor sistema vuče bitni su ekonomija prevoza i energetska baza. Pored parnog, danas su u upotrebi električni sistem i sistem dizel-vuč.¹¹

S obzirom na sve veći intenzitet saobraćaja na jugoslovenskim prugama i znatne elektroenergetske izvore, kao i na prednost upotrebe električnih lokomotiva, sistem električne vuče ima prednost pred drugim. Ali se i sistem dizel-vuč može upotrebiti korisnije od električnog na znatnom delu jugoslovenskih pruga na kojima saobraćaj nije intenzivan, zatim u putničkom saobraćaju i prilikom sastavljanja i rastavljanja vozova.

Obim prevoza

Posleratni obim prevoza jugoslovenskih železnica je u stalnom porastu. Kretanje obima prevoza može se grupisati u tri vremenska perioda: od 1946 do 1949, od 1950 do 1952 i od 1953 do 1957 (tabela 4).

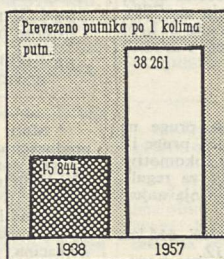
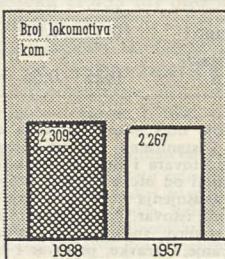
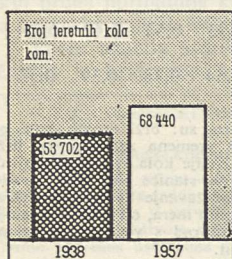
Tabela 4

OBIM PREVOZA

	1938	1946	1949	1950	1952	1953	1957
Prevoz robe u hiljadama tona							
Ukupno	21.133	19.518	48.424	46.072	37.939	39.335	56.595
Normalni kolosek	16.458	15.005	38.148	36.518	30.969	32.748	48.764
Uzani kolosek	4.518	4.518	10.276	9.554	6.970	6.587	7.831
Utovar	18.997	18.358	47.009	44.495	36.368	37.822	52.853
Izvoz	1.684	190	1.432	924	1.419	1.197	2.091
Uvoz	448	1.127	683	681	626	550	1.400
Tranzit	1.688	33	732	896	945	963	2.342
Prevoz robe u ntkm							
U milio- nima	4.242	3.896	9.919	10.203	9.078	9.646	13.197
Prevoz putnika							
U hilja- dama	56.166	78.443	151.286	179.022	104.277	130.978	170.951
U mil. pkm	3.016	3.969	7.194	8.304	4.815	5.981	8.059
Reducirani ntkm*							
U milio- nima	7.258	7.865	17.113	18.507	13.893	15.445	21.256

* Red. ntkm = pkm + ntkm.

¹¹ Prednost električne i dizel-vuč je u većem stepenu korisnog dejstva upotrebljenog goriva, u manjoj težini tereta po jednoj ks lokomotive, u eliminisanju upotrebe vozila za odvlačenje goriva i vode, tj. znatnom smanjenju nekorisnog rada. Stepem korisnijeg dejstva od uglja parna lokomotiva postiže maksimalno 11%, dok od istog goriva električna lokomotiva postiže 15% do 20%, a dizel-lokomotiva oko 27%. Dok parna lokomotiva dostiže težinu do 75 kg po konjskoj snazi, električna lokomotiva ima samo 19 kg.

Ukupan obim prevoza robe u tonama i ntkm raste u periodu od 1946 do 1949, zatim opada do 1952 da bi kasnije ponovo bio u stalnom porastu.

Izvoz je 1948 dostigao nivo od 2,042.000 t (izvezene su znatne količine robe kako bi zemlja prebrodila teškoće nastale iznenadnim gubljenjem tržišta i drugim poremećajima koje je izazvala ekonomska blokada). Zatim je izvoz naglo opao 1949 i 1950, a kasnije nastaje ubrzani porast.

Uvoz od 1949 do 1954 je bez većih promena.

Tranzitni prevoz robe bio je u stalnom porastu do 1951, otada do 1954 stagnira, a kasnije se naglo povećava.

Na smanjenje robnih prevoza od 1950 do 1952, naročito u izvozu i uvozu, pored blokade, uticala je i suša.

Za obim prevoza je karakterističan i visoki prevoz putnika u 1950 i 1951 i nagli pad u 1952, koji je usledio izmenom putničkih tarifa.

Prevoz uzanim kolosekom dostigao je najveći obim 1949, kasnije se smanjivao da bi se za poslednje 4 godine zadržao na istom nivou. Do toga je došlo posle izgradnje pruga normalnog koloseka, koje su preuzele znatne prevoze sa pruga uzanog koloseka (tabela 4).

Za posleratni jugoslovenski železnički saobraćaj karakterističan je porast robnog i putničkog prevoza. Porast prevoza robe je posledica privrednog razvoja zemlje. Porast prevoza putnika posledica je povećanog broja putovanja domaćeg stanovništva i povećanog broja stranih turista.

Porast prevoza putnika i robe omogućen je i stalnim porastom železničkih kapaciteta (bez obzira da li se povećavaju novim nabavkama ili boljim korišćenjem postojećih sredstava). Ali usled nedostatka teretnog i putničkog voznog parka, železnica nije uvek mogla blagovremeno zadovoljiti potrebe privrede i komoditet putnika. Naročito je nedostajalo specijalnih kola za robu, udobnijih vozova s raznovrsnijom i kvalitetnijom uslugom, različitih kompozicija vozova u svako doba dana itd. Postojeća vozila i drugi kapaciteti ne dopuštaju poboljšanje, naročito u pogledu brzine prevoza, jer su zastarela i tehnički zaostala.

Tarife

Putničke tarife. — Železničke tarife imaju veliki značaj zbog uticaja koji vrše na formiranje cena na tržištu, na standard života, na funkciju železničkog transporta u oblasti prometa. Jugoslovenske železnice, kao dominantno transportno sredstvo, imaju monopol u prevozu, pa im zbog toga društvena zajednica propisuje nivo tarifa. Putničke tarife jugoslovenskih železnica sadrže mnoge povlastice za prevoz, koje se kreću od 25% do 88% normalne tarife. U 1957 je prevezeno 171 milion putnika, od kojih 47% po normalnoj voznoj ceni, oko 8% sa povlasticama do 50% i oko 45% sa povlasticama preko 50%.

U ostvarenim prihodima od putničkog saobraćaja u 1957, udeo prihoda po normalnoj tarifi iznosi 79,2%, a po povlašćenim tarifama 20,8%.

Nivo putničkih tarifa određen je na bazi normalne cene 3,938 din. po jednom putničkom kilometru. Međutim, ostvareni prihod po jednom putničkom km iznosio je 1957 prosečno 2,367 din.

Razlika između normalne i ostvarene cene putničkog km nastala je zbog učešća oko 53% prevezenih putnika s povlasticama. Zbog povlastica putnički saobraćaj u 1957 pasivan je za 34% ili ukupno oko 6.970 miliona dinara.

Prihodi od putničkog saobraćaja učestvuju u ukupnim prihodima jugoslovenskih železnica sa svega 16,6%. Gubitak koji železnica trpi u putničkom saobraćaju pokriva se iz prihoda teretnog saobraćaja.

Putničke tarife su iste za sve vrste vozova (samo sa dodatkom za brze i eksresne vozove) i degresatne s povećanjem daljine. Do 600 km cena po 1 put. km se smanjuje postepeno od 4,80 do 2,92 din., a preko 600 km se ne menja, tj. tarife se povećavaju linearno s povećanjem daljine, bez degresije.

Robne tarife. — Nivo tarifa se menjao prema politici cena. Robne tarife jugoslovenskih železnica imaju visok raspon između najniže i najviše cene prevoza robe. Na primer, vozarinski stav na otstojanju od 230 km iznosi za šećer 484, a za lignit 35 din. Vozarina na otstojanju od 230 km iznosi za 100 kg lignita 35 din., šljunka 67, peska 84, veštačkog đubriva 46, voća i povrća 80, šećerne repe 189, slame i sena 74, suvih rezanaca 65 din. (tabela 5).

Tabela 5
IZVRŠEN PREVOZ ROBE

Učešće	Iznad troškova prevoza	Ispod troškova prevoza	Ispod direktnih troškova prevoza
u ukupnom prevozu	36,8%	61,8%	14,5%
u ukupnim prihodima	69,8%	28,7%	3,1%

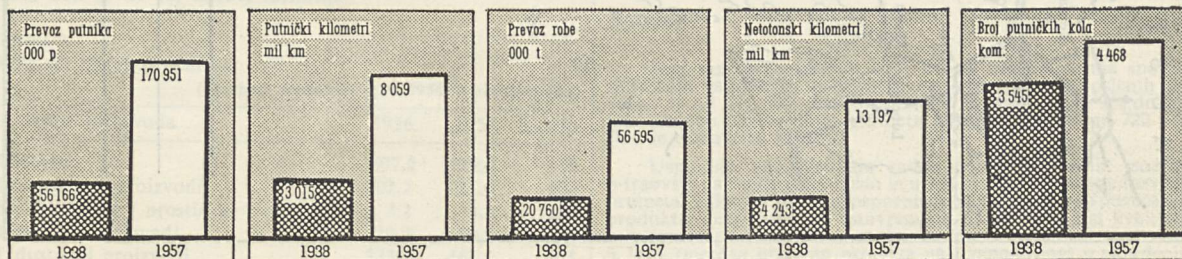
Niske tarife nekih vrsta robe utiču da se one prevoze skupljim saobraćajnim sredstvima. Tako lignit, zbog niskih železničkih tarifa, napušta rečni saobraćaj, iako je ovaj jeftiniji, jer prevoz tone lignita na rastojanju od 278 km staje 390 din. železnicom, a 530 din. rečnim putem. Neke vrste robe napuštaju železnički i prelaze na drumski transport, iako je ovaj mnogo skuplji (prosečni troškovi jednog ntkm iznose u železničkom transportu 6,10, a u drumskom preko 20 din.).

Železničke tarife su u posleratnom periodu zaostajale za cenama industrijskih i poljoprivrednih proizvoda. Ozbiljnije mere da se ovo popravi preduzimane su 1951 i 1955.

Kadrovi

Broj osoblja jugoslovenskih železnica je u stalnom porastu, ali je taj porast sporiji od porasta prevoza. Broj osoblja porastao je u 1956 za 54%, prevoz putnika za 180%, a prevoz robe za 150% u odnosu na 1938. Međutim, broj osoblja raste brže nego sredstva rada u odnosu na 1938. Porastu osoblja, ostvarenom u 1956, odgovara porast sredstava prevoza: putničkih kola za 28,5% (bez teretnih kola za prevoz putnika 10,5%), teretnih kola za 14%, železničkih pruga za 22%. U 1957 bilo je zaposleno oko 125.000 lica.

Porast osoblja je posledica povećanog obima rada, povećanja sredstava prevoza, povoljnijeg radnog vremena i nepovoljnije kvalifikacione strukture nego pre rata.

Krajem 1956 bilo je 67% osoblja sa osnovnom školom, 25,11% sa nepotpunom školom, 7,1% sa srednjom školom i 0,86% sa fakultetskom spremom. Pored kurseva, ispita i sličnih oblika za stručno obrazovanje kadrova, u sastavu jugoslovenskih željeznica rade četiri industrijske škole sa 1.200 učenika, dve škole za mašinovođe sa 370 kandidata, škola za otpornike vozova (saobraćajne tehničare) sa 200 učenika i Viša željeznička saobraćajna škola, otvorena ove godine, sa 30 učenika.

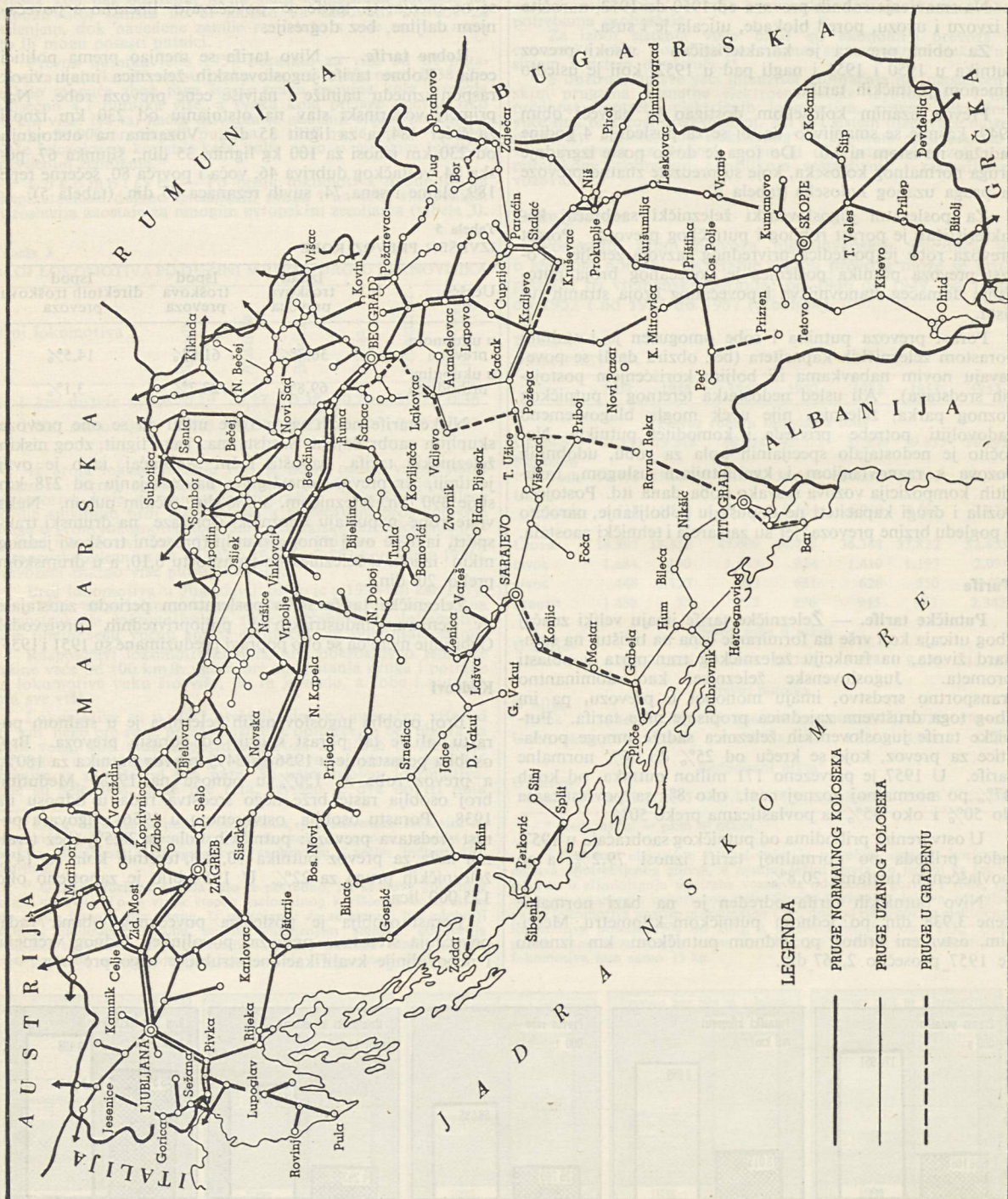
Porastom proizvodnje predviđenim petogodišnjim planom, prevoz željeznicom treba da poraste na oko 70 mili-

ona t robe i oko 212 miliona putnika godišnje. U odnosu na 1956 to je povećanje za 35% u prevozu robe i 33% u prevozu putnika.

Izgradnjom novih i rekonstrukcijom postojećih pruga, proširenjem stanica i čvorova, nabavkom oko 600 putničkih kola, oko 100 motornih garnitura za prevoz putnika, oko 12.000 teretnih kola i oko 140 dizel i električnih lokomotiva obezbediće se, uz postojeći nivo korišćenja, predviđeno povećanje u prevozu.

DJ. S.

(Podaci uzeti ili izvedeni iz statistike jugoslovenskih željeznica i Međunarodne željezničke unije).

Željeznička karta Jugoslavije

TRGOVINA U 1957

U toku 1957 na tržištu su se formirali povoljni uslovi za brzi porast prometa i osetno povećanje aktivnosti skoro svih grana trgovine. Opšta privredna aktivnost i povoljno kretanje robno-novčanih odnosa stvorili su u 1957 uslove za osetan porast lične i opšte potrošnje, a time i uslove za razvoj prometa putem trgovinske mreže (tabela 1).

Tabela 1
UKUPAN PROMET UNUTRAŠNJE TRGOVINE
(Po tekućim cenama u milijardama)

	1956	1957	Indeks
Trgovina na malo	607,2	750,8	123,6
Trgovina na veliko	640,8	834,0	130,1
Ukupno	1.248,0	1.584,8	127,0

U odnosu na prethodnu godinu, promet unutrašnje trgovine u 1957 pokazuje dvaputa veću stopu porasta od prosečne godišnje stope porasta prometa (u stalnim cenama) u vremenu od 1952 do 1956.

Povoljnim tržišnim uslovima doprineo je kontinuirani porast robnih fondova i obrazovanje kupovnih fondova. Na formiranje većih robnih fondova delovao je ne samo snažan porast industrijske proizvodnje, naročito potrošne robe, već i vanredno dobar rod poljoprivrednih proizvoda i osetno veći uvoz reprodukcionog materijala, opreme i robe lične potrošnje. Porast kupovnih fondova je posledica osetnog povećanja svih vidova novčanih prihoda stanovništva uz veoma jako izraženo korišćenje potrošačkih kredita. U prošloj godini porasli su svi novčani fondovi namenjeni investicionoj potrošnji, i to kako sredstva opšteg investicionog fonda tako i sredstva republičkih, lokalnih i budžetskih fondova za kreditiranje investicija. Značajnije su porasla i novčana sredstva budžeta, a uporedo s tim i budžetska potrošnja.

Trgovina na malo

U 1957 ostvaren je dinamičan porast svih vidova prometa trgovine na malo, a naročito prometa virmanom koji se odnosi na prodaju robe preduzećima, ustanovama i nadležnostima (tabela 2).

Tabela 2
PROMET TRGOVINE NA MALO
(Po tekućim cenama u milijardama)

Način prodaje	1956	1957	Indeks
Ukupno*	607,2	750,8	123,6
Prodaja za gotov novac	434,3	524,4	120,8
Prodaja virmanom	116,8	156,2	133,7
Prodaja na kredit koji odobrava trgovinska mreža	11,7	14,4	122,6
Prodaja na kredit koji odobravaju banke	44,4	55,8	125,6

* Bez apoteke.

Opšta karakteristika strukture prometa trgovine na malo u 1957 je brzi porast prometa namenjenog opštoj potrošnji od porasta prometa namenjenog individualnoj potrošnji. U maloprodajnom prometu najjače je porastao promet putem kredita koji potrošačima odobravaju banke, zatim putem kredita koji odobravaju trgovinske organizacije, mada je i porast prometa za gotov novac bio veoma visok (20,8%).

Fizički obim maloprodajnog prometa u 1957 odražava strukturne promene potrošnje (tabela 3). Ona je rezultat uzajamnog dejstva robnih i novčanih fondova, zavisno od nivoa cena koji se na toj osnovi formirao.

Tabela 3
FIZIČKI OBIM PROMETA
(Na bazi prosečnih cena 1956 u milijardama)

Grupe proizvoda	1956	1957	Indeks
Ukupno	607,2	722,4	119
Prehrambeni proizvodi	202,7	221,0	109
Stočna hrana i prostirka	3,2	3,3	101
Duvanski proizvodi	27,7	30,6	111
Industrijski proizvodi	373,6	467,5	125

Kvantitativno trgovina na malo obavila je promet koji nadmašuje promet u 1956 za 19% (prehrambenih proizvoda za 9%, duvanskih za 11%, industrijskih za 25%).

Promet elektrotehničkog materijala porastao je za 46%, građevinskog za 36%, metalnih proizvoda za 32%, hemijskih proizvoda za 31%, papira i proizvoda od papira za 27%, tekstila za 24%, proizvoda kože i gune za 16% itd.

Značajniji rezultati postignuti su i u prometu prehrambenih proizvoda. U prošloj godini prodato je preko maloprodajne mreže više mlečnih proizvoda za oko 4.000 tona ili za 37%, životinjskih jestivih masnoća za 8.000 t ili za 20%, biljnih jestivih masnoća za 4.000 t ili za 15%, svežeg mleka za 10 miliona litara ili za 14%, šećera za 17.000 t ili 13%, svežeg mesa za 8%, soli za 8% itd.

Visoko je porastao promet belog hleba i peciva (40%), dok je promet polubelog i crnog hleba bio manji za oko 8% nego u prethodnoj godini. Najveći porast ostvaren je u prometu alkoholnih pića — oko 18 miliona litara — za 71% više nego 1956.

U poređenju s prethodnom godinom podbacio je promet riba i ribljih preradovina za 2%, pasulja za 10%, jabuka za 25%, ogrevnog drveta za 19%.

Po grupama industrijskih artikala najveći porast prometa u odnosu na 1956 zabeležen je kod veštačkih dubriva — za 106%, radio-aparata za 55%, poljoprivrednog alata za 42%, električnih aparata za domaćinstvo za 34%, motornog benzina za 34%, građevinskog materijala za oko 34%, nameštaja za 34%, svilenih tkanina za 29%, sandala i opanaka za više od 24%, vunjenih tkanina za 18%, pamučnih tkanina za 15%.

Veoma značajni porast prometa u odnosu na 1956 ostvaren je u Srbiji (30%), prvenstveno povećanim prometom industrijskih proizvoda (pamučnih tkanina za 25%, vunjenih za 24%, cipela za 25%, poljoprivrednih alata za 65%, radio-aparata za 63%, veštačkih dubriva za 152%, cementa za 97%, cigli za 89% itd.). Značajan je i promet u Bosni i Hercegovini, Hrvatska i Crna Gora ostvarile su porast prometa od 21%, Slovenija od 18,6%, dok se Makedonija nalazi na poslednjem mestu sa 11%.

Otkup poljoprivrednih proizvoda

U 1957 znatno je povećan otkup poljoprivrednih proizvoda ne samo zbog poraslih tržišnih viškova posle izuzetno rodne godine, već i zbog prenosa najvećeg dela otkupa na zadružne privredne organizacije (tabela 4).

Tabela 4
OTKUP POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA
(U tekućim cenama u milijardama)

Godina	Jugoslavija	Srbija	Hrvatska	Slovenija	BiH	Makedonija	Crna Gora
1956	132,2	55,2	31,0	19,8	10,4	14,0	1,8
1957	179,6	81,6	42,3	23,8	14,0	15,6	2,3
Indeks	135,9	147,9	136,8	120,0	135,0	110,8	128,7

Podaci Narodne banke FNRJ (kaseni plan).

Dobar rod, intenzivniji otkup i porast cena poljoprivrednih proizvoda, što je dovelo do značajnog povećanja novčanih prihoda poljoprivrednih proizvođača, i istovremeno dejstvo novčanih fondova, formiranih i po ostalim osnovama, bili su nesumnjivo važan faktor za realizaciju maloprodajnog prometa na visokom nivou u 1957.

Kadrovi

Brzi razvoj prometa u 1957 bio je praćen veoma sporim porastom zaposlenih u trgovini na malo. Broj zaposlenih povećao se od 112.500 u 1956 na svega 115.931, tj. za 3% dok se istovremeno fizički obim prometa povećao od 607 na 722 milijarde dinara, tj. za 19%.

Usporeno zapošljavanje radne snage poslednjih godina u trgovini na malo nastavljeno je u 1957 i pored snažnog razvoja prometa. Takvo kretanje neosporno doprinosi znatnom povećanju produktivnosti rada, ali istovremeno otvara problem kvaliteta usluživanja potrošača u trgovini na malo. Produktivnost rada u 1957 (merena obimom prometa na 1 zaposlenog) u poređenju s prethodnom godinom porasla je za oko 15–16%.

Poseban problem za razvoj trgovine predstavlja niska kvalifikaciona struktura trgovinskih radnika. Od oko 62.000 radnika, kojima je utvrđena stručna sprema, bilo je (prema podacima Saveza trgovinskih komora) krajem 1957: visokokvalifikovanih 6,6%, kvalifikovanih 58,8% i polukvalifikovanih 34,6%. Broj visokokvalifikovanih radnika u trgovini je ispod proseka jugoslovenske privrede koji iznosi oko 9%, ali je ustvari i mnogo niži ako se posmatra u odnosu na ukupan broj zaposlenih radnika u trgovini, među kojima ima i oko 44.000 nekvalifikovanih trgovinskih radnika i zanatlija. I broj kvalifikovanih radnika nije zadovoljavajući, jer na jednu prodavnicu dolazi samo jedan kvalifikovani radnik.

Trgovinska mreža

Ukupan broj prodavnica u zemlji povećao se od 36.257 u 1956 na 37.651 u 1957 (za nešto više od 3%). Broj prodavnica zaostaje za kretanjem robnog prometa u trgovini na malo i za potrebama snabdevanja stanovništva. Struktura prodavnica po organizacionim oblicima pretrpela je u 1957 značajnije izmene u pravcu smanjivanja broja samostalnih organizacija (tabela 5).

Tabela 5
STRUKTURA PRODAVNICA

Prodavnice	1956	Struktura %	1957	Struktura %
Ukupno prodavnica	36.257	100	37.651	100
Od toga:				
— trgovinska preduzeća na malo	14.447	39,8	14.271	37,9
— samostalne trgovinske radnje	2.038	5,6	1.712	4,5
— prodavnice zemljoradničkih zadruga	11.048	30,4	11.169	29,7
— ostale prodavnice	8.724	24,2	10.499	27,9
među kojima industrijske	2.124	5,0	5.785	15,4

Smanjen je broj samostalnih trgovinskih radnji njihovim ponovnim uključivanjem u sastav trgovinskih preduzeća, ali je znatno povećan broj prodavnica industrijskih preduzeća i zanatskih radnji. Broj prodavnica trgovinskih preduzeća i zemljoradničkih zadruga ostao je na približno istom nivou kao u 1956.

Ni u 1957 ne zapaža se osetnije povećanje broja prodavnica prehrambenih proizvoda. U njima se naročito oskudeva u gradovima i gradskim i industrijskim naseljima (tabela 6).

Tabela 6
BROJ PRODAVNICA

Prodavnice	Jugoslavija		Srbija	Hrvatska	Slovenija	B i H	Makedonija	Crna Gora
	1956	1957						
Ukupno	36.257	37.651	14.601	9.798	4.722	4.822	2.810	898
Od toga:								
— prehrambenih proizvoda	11.857	12.522	4.428	3.360	1.966	1.363	1.171	234
— neprehrambenih proizvoda	5.617	6.064	2.323	1.648	728	730	538	97
— mešovitim robom	18.783	19.065	7.850	4.790	2.028	2.729	1.101	567

Trgovina na veliko

Trgovina na veliko u 1957 imala je još brži porast robnog prometa nego trgovina na malo. To je uglavnom rezultat velikog povećanja prometa s privrednim organizacijama, ustanovama i nadležnostima i, u manjoj meri, porasta prodaje robe trgovinskoj mreži na malo (tabela 7).

Tabela 7
STRUKTURA PROMETA TRGOVINE NA VELIKO
(U tekućim cenama u milijardama)

	1956	1957	Indeks
Ukupan promet	640,8	834,0	130,1
Od toga:			
— prodaja trgovinskoj mreži na malo	374,8	458,3	122,3
— prodaja ugostiteljskoj mreži	40,9	51,2	125,2
— prodaja ostalim korisnicima	225,1	324,5	144,1

Trgovina na veliko u 1957 sve više se uključuje u promet između proizvođača i potrošača sirovina, reprodukcionog i investicionog materijala. To potvrđuju i podaci o porastu prometa s ostalim korisnicima u strukturi ukupnog prometa trgovine na veliko za dve poslednje godine.

U strukturi grosističkog prometa obavljenog s trgovinskom mrežom na malo učestvuju prehrambeni proizvodi sa 29% (u 1956 — 34%), tekstilni proizvodi sa oko 24,5% (23%), metalni proizvodi sa 15,2% (14%). U prometu s ostalim korisnicima prvo mesto zauzimaju, kao u 1956, metalni proizvodi sa oko 40% (1956 — 33%), zatim dolaze poljoprivredne sprave i alati s veštačkim đubrivom i sredstvima za zaštitu bilja, motorna vozila s priborom, građevinski materijal, stočna hrana i semenska roba, hemijski proizvodi itd.

Još izrazitije nego u trgovini na malo, zaostajalo je u 1957 kretanje zaposlenosti u trgovini na veliko za kretanjem robnog prometa. Od 58.184 u 1956 broj zaposlenih se povećava na 61.757 u 1957 ili za 6%.

Prema ostvarenom prometu, po cenama 1956, produktivnost rada u trgovini na veliko porasla je prema 1956 za oko 25%. Prosečna opterećenost robnim prometom po jednom zaposlenom od 11 miliona din. u 1956 porasla je na skoro 13,7 din. u 1957.

U 1957 bilo je 1.607 grosističkih organizacija — za 140 više nego u prethodnoj godini.

Širenje grosističke mreže nastavilo se i u 1957 ne toliko formiranjem novih preduzeća (41), koliko otvaranjem novih stovarišta od strane trgovinskih preduzeća na veliko. Broj preduzeća na malo, koja su u 1957 imala pravo prodaje na veliko, osetno je opao, i to od 429 u 1956 na 305 u 1957. S obzirom na uskost maloprodajne mreže ovakvo ograničavanje je opravdano i korisno.

Povećanje broja grosističkih organizacija izvršeno je u 1957 uporedo s njihovom daljom diferencijacijom po strukama, što je takođe veoma pozitivno (tabela 8).

Tabela 8
GROSISTIČKE ORGANIZACIJE PO STRUKAMA U 1957

	Jugoslavija		Srbija	Hrvatska	Slovenija	B i H	Makedonija	Crna Gora
	1956	1957						
Ukupno	1.467	1.607	529	372	272	269	124	41
Od toga:								
— prehrambene struke	635	751	231	183	137	133	49	18
— neprehrambene struke	453	498	158	120	100	74	38	8
— mešovite struke	379	358	140	69	35	62	37	15

Ukupni prihod i razlike u cenama

Srazmerno porastu prometa povećao se i ukupan prihod trgovine u 1957. Prema privremenim podacima, ukupan prihod u 1957 viši je za oko 20% nego u 1956 a za 38% nego u 1955 godini (tabela 9).

Tabela 9
(Po tekućim cenama u milijardama)

Grana trgovine	1955*	1956*	Ocena 1957	Indeksi	
				1956 1955	1957 1956
Trgovina na malo	56.307	54.364	69.000	96,5	126,9
Trgovina na veliko	62.783	87.559	105.000	139,5	119,9
Ukupno unutrašnja trgovina	119.090	141.923	174.000	119,2	122,6
Izvoz-uvoz i reek-sport	32.180	32.713	35.000	101,6	107,0
Ukupno trgovina FNRJ	151.270	174.636	209.000	115,4	119,7

* Podaci Saveznog zavoda za statistiku

Kretanje prosečne stope razlike u cenama trgovine na malo izražava tendenciju smanjenja, dok ova stopa u trgovini na veliko varira ne samo zavisno od obima prometa već i od uslova tržišta robe lične i opšte potrošnje.

Investicije

Porastom investicionog ulaganja, naročito sredstvima iz Opšteg investicionog fonda, i primenom sistema konkursa, u oblasti trgovine postignuti su u 1956 i 1957 srazmerno povoljniji rezultati nego u prethodnim godinama. Bruto investicije (sa investicionim održavanjem) povećale su se od 17.175 u 1956 na 19.700 miliona u 1957, a bez investicionog održavanja od 15.765 na 18.500 miliona din.

Efekt ulaganja¹ u 1957 bio je izgradnja skladišnog prostora za smeštaj poljoprivrednih proizvoda, kapaciteta oko 1.900 vagona u centrima snabdevanja (Beograd, Novi Sad, Valjevo, Novi Pazar, Zagreb, Slavonski Brod, Šibenik, Benkovac, Sarajevo, Bosanska Gradiška, Skopje, Bitola, Titov Veles, Prilep, Negotin na Vardaru itd.).

Nabavljeno je razne preme za potrebe tržišta poljoprivrednih proizvoda i to: 260 dostavnih kola nosivosti 640 kg, 100 kamiona nosivosti 1,5 t, 208 kamiona nosivosti 3 t, 66

¹ Prema podacima Saveza trgovinskih komora.

kamiona-cisterni za benzin, 787 frižidera od 600 do 1000 l, 243 vitrine za rashlađivanje robe, 1.455 automatskih vaga, 7.397 registarskih kasa, 796 mašina za sečenje mesa, 1.028 mašina za mlevenje kafe, 760 dozatora za ulje i kafu i niz drugih veoma korisnih tehničkih sredstava za modernizaciju usluživanja potrošača.

Struktura ulaganja po granama trgovine pokazuje pozitivne tendencije ulaganja u one grane i struke trgovine koje predstavljaju usko grlo realizacije proizvodnje. To je rezultat brzog rešavanja problema snabdevanja i pojačanih ulaganja društvenih investicionih fondova, na prvom mestu narodnih odbora, a i smišljenijeg ulaganja trgovinskih organizacija u bitne namene investiranja.

Trgovinske organizacije su učestvovala u finansiranju investicija trgovine u 1956 sa gotovo 80%, dok je finansiranje iz svih ostalih izvora iznosilo 20%. U 1957 učešće trgovinskih organizacija se menja i iznosi 70%, dok se učešće društvenih investicionih fondova penje na 30%.

M. Vs.

Vidi: »Trgovina«, »Jug. pregled« 1957, str. 329—334 (91—96).

SPOLJNA TRGOVINA U 1957

U 1957 robna razmena Jugoslavije sa inostranstvom dostigla je najviši nivo u posleratnom periodu. Izvoz je iznosio 118.533 miliona, a uvoz 198.394 miliona din.¹

Jugoslavija je 1957 kupovala i prodavala svoje proizvode na oko 80 stranih tržišta.

Pasivu u trgovinskom bilansu od 79.861 milion din. predstavlja pasiva u redovnoj razmeni od 44.004 miliona (redovan uvoz bio je pokriven redovnim izvozom sa 72,9%), zatim uvoz po osnovi kupovina na kredit poljoprivrednih viškova iz SAD i zaostale isporuke iz tripartitne ekonomske pomoći u ukupnoj vrednosti od 35.857 miliona din.

U ukupnom izvozu industrijski proizvodi su učestvovali sa 71%, a poljoprivredni sa oko 24%.

U strukturi izvoza ispoljava se tendencija porasta izvoza prerađenih proizvoda. Učešće proizvoda obične prerade u ukupnom izvozu iznosilo je 41,5%, a učešće proizvoda visoke prerade 26,9% (prema 20,5% u 1956), dok su neobrađeni proizvodi i sirovine učestvovali u ukupnom izvozu sa 31,6%.

Struktura uvoza odražava napredak industrijalizacije, jer u 1957 uvoz gotove robe opada, a uvoz reprodukcionog materijala i sirovina je u porastu. U ukupnom uvozu 1957 proizvodi za reprodukciju učestvovali su sa 55,1% (prema 51,0% u 1956), proizvodi za investicije sa 18,2% (prema 14,0% u 1956) i proizvodi za široku potrošnju sa 26,7% (prema 35,0% u 1956).

Obim i struktura izvoza

Izvoz je porastao po obimu, a poboljšao po strukturi. Porast obima je, međutim, više izvršen, jer je normalno da u relativno kratkim vremenskim periodima ne nastupaju suviše nagle strukturalne promene. Osnovne stavke izvoza su poljoprivredno-prehrambeni proizvodi, sirovi materijali (uključujući drvo i građu) i proizvodi klasifikovani po materijalu gde dominiraju bazični metali (tabela 1).

Prve tri grupe proizvoda (prehrambeni proizvodi, alkohol i duvan i sirove materije) u apsolutnim iznosima beleže osetno povećanje izvoza, dok je procent njihovog učešća u ukupnom izvozu manji nego u 1956. Proizvodi klasifikovani pretežno po materijalu (činjena koža i krzno, produkti od kaučuka, drveta i plute, hartija i karton, gotov tekstil, izradvine od nemetalnih minerala, plemeniti metali, bazični metali i izradvine od metala) beleže apsolutan porast od 5.620 miliona, dok u strukturalnom učešću stagniraju. Sve ostale grupe proizvoda pokazuju apsolutni i relativni porast izvoza. Značajno povećanje beleže grupa mašine i transportni uređaji i grupa

razni gotovi proizvodi. Iz tih grupa naročito su firmisale brodogradnja, koja je za izvoz dala 8 plovih objekata u vrednosti oko 3.000 miliona din. zatim proizvodi kablovske industrije (izvezeno za 3.240 miliona), nameštaj od drveta (1.904 miliona), odeća (1.748 miliona) i obuća (1.527 miliona).

Pored proizvoda ovih grana jugoslovenske industrije, ostaju i dalje značajni neki tradicionalni izvozni proizvodi: poljoprivredno-prehrambeni (kukuruz, stočna hrana, stoka i meso, živina, jaja, perje, sveže i suvo voće, povrće i alkoholna pića); zatim industrijsko i lekovito bilje, a pre svega duvan, hmelj, kadulja, kudulja, kučina i dr. Ulaganjem u poljoprivrednu proizvodnju stvaraju se uslovi za povećanje prinosa i istovremeno utiče na smanjenje uvoza hrane i povećanje izvoza poljoprivrednih proizvoda.

Važnu ulogu u izvozu ima i grupa hemijskih proizvoda: kaustična i kalcinirana soda, boje i štavila, razni eksplozivi i naftni derivati.

Tabela 1

SKUPNE STAVKE PO ROBNIM GRUPAMA (SMTK)* 1956 I 1957
(U milionima dinara)

	Izvoz 1956		Izvoz 1957	
	Vrednost	Struktura %	Vrednost	Struktura %
Ukupno	97.011	100,0	118.533	100,0
Prehrambeni proizvodi	24.886	25,7	29.236	24,7
Alkohol i duvan	7.896	8,1	8.044	6,8
Sirove materije sem goriva	22.936	23,7	24.613	20,8
Mineralna goriva i maziva	1.287	1,3	1.966	1,6
Životinjska i biljna ulja i masti	14	0,0	20	0,0
Hemiski proizvodi	4.334	4,5	5.818	4,9
Proizvodi klasifikovani pretežno po materijalu	26.773	27,6	32.393	27,3
Mašine i transportni uređaji	4.471	4,6	8.025	6,8
Razni gotovi proizvodi	3.524	3,6	6.501	5,5
Razne transakcije i uopšte nepomenuta roba	890	0,9	1.917	1,6

* Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija.

Obim i struktura uvoza

Obim uvoza u 1957 znatno je veći od ostvarenog izvoza, što se odražava u deficitu trgovinskog bilansa.

Relativno visok obim uvoza delom je izraz jakog porasta industrijske proizvodnje, koja traži dobru snabdevenost sirovinama i reprodukcijom materijalom. U istom pravcu deluje razvoj široke potrošnje u okviru politike podizanja životnog standarda, proces investiranja u poljoprivredu, i dopunsko investiranje u industriju radi potrebnih rekonstrukcija, modernizacije i proširenja kapaciteta.

¹ Obračunato po kursu 1 dolar — 300 din.

Uporedni pregled po grupama SMTK za 1956 i 1957 pokazuje blagu tendenciju strukturalnog pomeranja uvoza u korist sirovira i reprodukcionog materijala. Značajan je porast uvoza mašina i transportnih uređaja (tabela 2).

Tabela 2

PREGLED UVOZA

(U milionima dinara)

	Uvoz 1956		Uvoz 1957	
	Vred- nost	Struk- tura %	Vred- nost	Struk- tura %
Ukupno	142.243	100,0	198.394	100,0
Prehranbeni proizvodi	45.265	31,8	44.043	22,2
Alkohol i duvan	14	0,0	311	0,2
Sirove materije sem goriva	22.574	15,9	29.135	14,7
Mineralna goriva i maziva	14.077	9,9	19.600	9,9
Životinjska i biljna ulja i masti	1.692	1,2	3.885	2,0
Hemiski proizvodi	9.913	7,0	14.505	7,3
Proizvodi klasifikovani pretežno po materijalu	17.317	12,2	31.152	15,7
Mašine i transportni uređaji	28.321	19,9	50.372	25,3
Razni gotovi proizvodi	2.988	2,1	4.376	2,2
Razne transakcije i uopšte nepromenuta roba	82	0,0	1.015	0,5

U grupi sirovih proizvoda izvesno smanjenje se može postići kod uvoza tekstilnih vlakana i otpadaka zbog razvoja domaće proizvodnje veštačkih vlakana. Što se tiče drugih sektora, nema posebnih razloga da uvoz ne ostane na postignutom nivou.

Pored prehranbenih proizvoda (pšenice, šećera, jestive masnoće i kafe), koji su apsorbovali oko 22% ukupnog uvoza, osnovne sirovine koje naša privreda uvozi jesu: uglj za koksiranje, nafta, kaučuk, vuna, pamuk, anilinske boje, veštačka đubriva, manganova ruda, kalaj, kvalitetna azbestna vlakna, staro gvožđe, farmaceutske i hemiske sirovine, sintetička vlakna i prediva, tehničke masnoće itd.

Regionalna raspodela

Jugoslavija održava spoljnotrgovinske veze sa 80 zemalja. Po učešću poljoprivrednih proizvoda pojedinih zemalja u izvozu i uvozu vidi se da izvesne zemlje odnosno regioni imaju važnu ulogu (tabela 3). Za jugoslovensku spoljnu trgovinu je korisno i potrebno da održava veze sa što većim brojem zemalja, bez obzira da li je obim razmene s njima veći ili manji.

Tabela 3

PREGLED IZVOZA I UVOZA PO KONTINENTIMA

(U milionima dinara)

	Izvoz 1957		Uvoz 1957	
	Vred- nost	Struk- tura %	Vred- nost	Struk- tura %
Ukupno	118.533	100,0	198.394	100,0
Evropa	92.734	78,3	125.031	63,0
Azija	8.761	7,4	11.729	5,9
Afrika	6.187	5,2	4.473	2,2
Severna Amerika	10.191	8,6	53.130	26,8
Južna Amerika	649	0,5	2.641	1,4
Okeanija	11	0,0	1.390	0,7

Evropske zemlje predstavljaju najznačajnije partnere. Italija, Zapadna i Istočna Nemačka, Austrija, Švajcarska, Grčka, Čehoslovačka, Poljska i Mađarska po tradiciji, geografskom položaju, komplementarnosti i strukturi privrede predstavljaju prirodna tržišta za naše proizvode, te zemlje su u istoj poziciji i kao isporučioči robe. Trgovina je razvijena i sa Engleskom, Francuskom, Belgijom, Holandijom, Švedskom, SSSR, koji po učešću u izvozu ili uvozu takođe predstavljaju vrlo značajne partnere. Ove zemlje kao kupci ili isporučioči određenih proizvoda zauzimaju odlučujuće mesto po učešću u trgovini tim proizvodima.

U Zapadnu Evropu izvezeno je robe za oko 61,5 milijardi a u Istočnu Evropu oko 31,5 milijardi din. Za poslednje dve godine izvoz u Zapadnu Evropu porastao je za oko 7 milijardi, a u Istočnu Evropu za oko 10 milijardi din. godišnje. Uvoz iz evropskih zemalja takođe je u porastu: u 1957 (u odnosu na 1956) porastao je za nešto manje od 40 milijardi. Obim uvoza iz Zapadne Evrope predstavljala 42% našeg ukupnog uvoza, a iz Istočne Evrope — oko 21%.

Izvoz u Aziju i Afriku porastao je od 9,2 milijarde u 1956 na 14,9 milijardi u 1957, a uvoz od 10,2 milijarde u 1956, na 16,2 milijarde din. u 1957. Zemlje Azije i Afrike sa kojima vršimo razmene su: Kina, Indija, Burma, Pakistan, Sirija, Liban, Izrael, zatim Egipt (s kojim je razmena naglo porasla u poslednje vreme), Etiopija, Tunis, Maroko i Liberijsa.

Razmena sa Severnom Amerikom karakteristična je zbog neskladnosti između izvoza i uvoza. Izvoz u SAD i Kanadu iznosio je u 1957 god. 10,2 milijarde (prema 8,5 milijardi u 1956), dok je uvoz dostigao visok nivo od 52,2 milijarde u 1957 (prema 38,8 milijardi din. u 1956). Realizacija ovako obimnog uvoza postignuta je i pomoću dugoročnih kredita na osnovu kojih su kupovani poljoprivredni viškovi.

Zemlje Južne Amerike zastupljene su u spoljnoj trgovini sa oko 1%. Početkom 1958 zapažena je veća aktivnost u razmeni sa ovim područjem.

U jugoslovenskoj spoljnoj trgovini u 1957 ispoljavala su se dejstva ranijih disproporcija koje su prouzrokovale deficit trgovinskog bilansa — velik uvoz hrane, sirovina i opreme. S druge strane, zapažaju se dejstva novih elemenata — porast izvoza industrijskih proizvoda, a naročito izmenjene strukture razmene (u korist većeg izvoza preradevina odnosno većeg uvoza sirovina) i činjenice da unutrašnja privredna ekspanzija omogućava kretanje ka otklanjanju deficita platnog bilansa na višem nivou razmene sa inostranstvom.

M. A.

Vidi: »Deset godina spoljne trgovine«, »Jugoslovenski pregled« 1957, str. 195—198 (47—50).

PRIVREDA U PRVOM TROMESEČJU 1958

Razvoj privrede u prvom tromesečju ove godine ima u osnovi ista obeležja kao i poslednjih meseci prošle godine. Ukupna proizvodnja, zaposlenost i privredna aktivnost uopšte i dalje su u porastu. Na unutrašnjem tržištu se održava visoka tražnja pod dejstvom porasta prihoda stanovništva i povećanih investicionih ulaganja. Stopa porasta proizvodnje, investicija i potrošnje nešto je blaža nego prošle godine, u kojoj je zabeležen izvanredan uspon privrede. Zato je pri utvrđivanju plana za ovu godinu predviđen dalji ali umereniji razvoj skoro u svim privrednim oblastima i delatnostima.

Iako je ukupna spolnotrgovinska razmena povećana, u prvom tromesečju pojavili su se problemi oko izvršenja programa izvoza industrijskih proizvoda zbog otežanog plasmana i pada cena na stranom tržištu, kao i visoke unutrašnje tražnje.

Proizvodnja i zaposlenost

I n d u s t r i j a. — Povećanje industrijske proizvodnje, karakteristično za celu prošlu godinu, nastavljeno je i u prvom tromesečju ove godine. Tromesečni nivo industrijske proizvodnje je viši za 15% u poređenju sa istim periodom prošle godine, što predstavlja povoljan početak u izvršenju programa predviđenog za ovu godinu. Porast industrijske proizvodnje ostvaren je pod dejstvom istih faktora koji su i u prošloj godini uticali na njen razvoj: proširenje industrijskih kapaciteta, dobra snabdevenost energijom, sirovinama i drugim reprodukcijom materijalom iz domaće proizvodnje i uvoza, kao i povoljni uslovi za plasman proizvedene robe osim nekih proizvoda čija je realizacija otežana na inostranom tržištu.

Indeks industrijske proizvodnje:

	januar — mart 1958	januar — mart 1957
Industrija — ukupno	115	
Elektroenergija	129	
Ugalj	102	
Nafta	115	
Crna metalurgija	114	
Obojena metalurgija	111	
Nemetali	120	
Metalna industrija	116	
Brodogradnja	115	
Elektroindustrija	118	
Hemiska industrija	113	
Industrija građevinskog materijala	114	
Drvena industrija	112	
Industrija papira	106	
Tekstilna industrija	110	
Industrija kože i obuće	112	
Industrija gume	112	
Prehranbena industrija	118	
Grafička industrija	117	
Industrija duvana	188	

Osnovna struktura industrijske proizvodnje po nameni proizvoda ista je kao i prošle godine. Proizvodnja reprodukcijom materijala zaostajala je za ukupnom proizvodnjom. To pokazuje da se porast proizvodnje, kako prošle tako i prvih meseci ove godine, zasniva na većem korišćenju poljoprivrednih sirovina, kao i na većem obimu uvoznog reprodukcijom materijala, što je posledica porasta preradivačkih grana industrije.

Indeks industrijske proizvodnje po nameni:

	januar — mart 1958	januar — mart 1957
Industrija — ukupno	115	
Od toga:		
— sredstva rada	120	
— reprodukcijom materijal	113	
— potrošna roba	119	

Visoka tražnja na unutrašnjem tržištu stvorila je u prvom tromesečju povoljne uslove za realizaciju industrijskih proizvoda. Posle smanjivanja zaliha gotovih industrijskih proizvoda krajem prošle godine, njihovo stanje za prva dva meseca ove godine nije se bitnije promenilo. Tek je u martu došlo do porasta zaliha, i pored toga njihovo stanje nije zadovoljavajuće, a naročito u pogledu nekih važnijih industrijskih proizvoda namenjenih ličnoj potrošnji.

Početkom godine nastavljeno je povećavanje produktivnosti rada u industriji. To potvrđuju podaci o proizvodnji, čiji porast iznosi 15%, dok je zaposlenost porasla za 10%.

P o l j o p r i v r e d a. — Iako je jedno tromesečje nedovoljno za ocenu razvoja poljoprivrede, ipak se mogu istaći neki momenti značajni za njen dalji razvoj. Nastavljeno je sa preduzimanjem daljih mera u poljoprivredi u cilju njenog boljeg obezbeđenja reprodukcijom materijalom, mehanizacijom i investicionim sredstvima uopšte. Zasejane površine u jesenjoj setvi veće su za 8% nego prethodne godine. Obrada zemlje je znatno poboljšana, a upotreba veštačkih đubriva povećana za 44% u odnosu na prethodnu godinu. Za prolećnu setvu obezbeđene su predviđene količine đubriva, a isto tako i količine semena svih kultura. Mehanizacija se bitno poboljšala. U poljoprivrednim organizacijama ove sezone bilo je više od 21.000 traktora, a znatno je poboljšana i situacija sa priključnim mašinama. Prolećna setva je počela krajem februara pod vrlo povoljnim uslovima. Međutim, zbog pogoršanja vremenskih prilika radovi su otežani i setva svih prolećnih kultura je zakašnila. Koliko će to zakašnjenje uticati na ovogodišnje prinose, zasad je teško oceniti.

G r a đ e v i n a r s t v o. — Građevinarstvo je ovu godinu otpočelo visokim nivoom proizvodnje, jer je raspolagalo investicionim sredstvima i povećanom proizvodnjom građevinskog materijala. Ostvarena vrednost građevinske proizvodnje za prva tri meseca ove godine veća je za 21% nego u istom periodu prošle godine, a obim izvršenih efektivnih časova za oko 12%.

Mada je proizvodnja osnovnog građevinskog materijala povećana za 14%, ona ipak nije pokrivala tražnju izvesnih materijala, zbog čega je došlo do neznatnog pomeranja cena. Početak ove godine, kao i cela prošla godina, pokazuju da proizvodnja građevinskog materijala zaostaje za investicijama i građevinskom delatnošću. Ulaganja u ovu privrednu granu su u prošloj godini povećana, ali su još nedovoljna, naročito iz sredstava društvenih investicionih fondova lokalnih organa. Iz tih fondova prošle godine je u proizvodnju građevinskog materijala investirano svega 4,4%.

U prvom tromesečju došlo je do promena u strukturi građevinskih radova u smislu povećanja izgradnje objekata društvenog standarda. Udeo objekata društvenog standarda u ukupnim građevinskim radovima u prvom tromesečju prošle godine iznosio je 40%, dok u ovoj godini iznosi 48%. Istovremeno je udeo izgradnje privrednih objekata od 60% smanjen na 52% u ovoj godini.

S a o b r a ć a j. — Ukupan obim prevoza robe zadržao se u prvom tromesečju ove godine uglavnom na nivou ostvarenom u istom periodu prošle godine. Pojedini vidovi saobraćaja imali su različita kretanja; u pomorskom i javnom autosaoobraćaju povećan je obim prevoza, dok je kod ostalih grana došlo do izvesnog opadanja.

Ostvareni obim prevoza robe po granama saobraćaja:

	januar — mart 1957	januar — mart 1958	Indeks
Železnički saobraćaj	12.827	12.585	97,9
Pomorski saobraćaj	963	1.012	105,1
Rečni saobraćaj	520	457	87,9
Javni autosaoobraćaj	1.123	1.347	119,9
Vazdušni saobraćaj (tona)	221	201	91,0

Posle porasta prevoza robe u železničkom saobraćaju u januaru za 3%, u februaru i martu došlo je do smanjenja za oko 5%, i to pre svega zbog manjeg obima prevoza uglja, proizvoda crne metalurgije, drvnih proizvoda, rude, nemetala i žita. Železnica je raspoloživim kapacitetima zadovoljavala zahteve privrede za prevozom.

U pomorskom saobraćaju porastao je prevoz naše i tranzitne robe domaćom flotom. U prva tri meseca ove godine prevoz je porastao za oko 5%. Na ovaj način došlo je do izvesnih promena u učešću naših brodova u prevozu uvozno-izvozne robe i tranzita preko naših luka. U razdoblju januar — mart 1957 domaći brodovi su u prevozu učestvovali sa 30%, a strani sa 70%, dok u ovoj godini učešće domaće flote iznosi oko 44%.

Prevoz putnika u periodu januar — mart ove godine, prema istom razdoblju u prošloj godini, povećan je kod svih grana saobraćaja, sem rečnog:

	Prevoz putnika	Putničkih km
	januar — mart 1958	januar — mart 1957
	januar — mart 1957	januar — mart 1957
Železnički saobraćaj	109,1	110,8
Pomorski saobraćaj	109,4	118,4
Rečni saobraćaj	95,5	121,0
Javni autosaoobraćaj	127,5	128,4
Vazdušni saobraćaj	110,8	128,2

Najveći porast u prevozu putnika ostvaren je u auto i vazdušnom saobraćaju.

Zaposlenost

Početkom godine zaposlenost je znatno porasla. Ukupan broj zaposlenih, prema podacima o aktivnim osiguranicima, u prvom tromesečju ove godine veći je za 8,43% nego u istom razdoblju prethodne godine. Porast zaposlenosti u privredi iznosi 8,6% i veći je nego u početku prošle godine, kada je iznosio 5,3%.

Broj zaposlenih po privrednim oblastima:

	Indeks	
	januar — mart 1958	januar — mart 1957
Privreda — ukupno	108,6	
Od toga:		
— industrija	109,7	
— poljoprivreda	113,7	
— šumarstvo	82,6	
— građevinarstvo	111,2	
— saobraćaj	106,3	
— trgovina i ugostiteljstvo	104,1	
— zanatstvo i ostalo	116,1	

Porast je najveći u zanatstvu i stanbeno-komunalnoj delatnosti, poljoprivredi i građevinarstvu, dok je u ostalim delatnostima umereniji.

Za prva dva meseca ove godine broj lica van radnog odnosa bio je niži nego u istom periodu prošle godine, dok je u martu zabeležen porast. Broj kvalifikovanih radnika i službenika i omladine koja želi da izučava zanat manji je nego na početku prošle godine, dok je povećan broj nekvalifikovanih radnika van radnog odnosa.

Broj nezaposlenih po kvalifikacijama:

	Mart	
	1957	1958
Radnici:		
— kvalifikovani	20.384	18.957
— nekvalifikovani	112.756	132.338
Službenici:		
— stručni	7.053	7.041
— pomoćni	1.777	1.465
Omladina koja želi da izučava zanat	1.778	1.177

Spoljna trgovina

U prvom tromesečju ove godine obim razmene sa inostranstvom bio je veći za 17% nego u istom periodu prošle godine. U ukupnoj robnoj razmeni izvoz je povećan za 12%, a uvoz za 22%, što je posledica znatnog povećanja uvoza opreme.

Ostvareni izvoz u prvom tromesečju iznosi 28,7 milijardi din. prema 25,6 milijardi u istom periodu prošle godine. Mada je izvoz u ovom periodu povećan, ostvareni obim izvoza zaostaje za programom ove godine, kojim je predviđen porast za 18%.

U ukupnom porastu povećan je izvoz poljoprivrednih proizvoda, dok je izvoz industrijskih proizvoda bio niži nego u prvom tromesečju prošle godine.

Izvoz industrijskih i poljoprivrednih proizvoda:

	(U milionima dinara)		
	januar — mart 1957	januar — mart 1958	Indeks
Industrija	19.484	18.523	95
Poljoprivreda	5.292	9.321	176
Šumarstvo	787	816	104
Ukupno	25.563	28.660	112

Na izvoz početkom ove godine nepovoljno je uticalo opadanje konjunktura i cena na inostranom tržištu, kao i visoki nivo unutrašnje potrošnje, naročito investicione, koja posebno deluje na izvoz industrijskih proizvoda.

Udeo izvoza industrijskih proizvoda u ukupnom izvozu smanjen je na 65% prema 75%, koliko je iznosio u prvom tromesečju prošle godine. Do zaostajanja izvoza došlo je u onim granama koje čine pretežan deo industrijskog izvoza, kao što su: obojena metalurgija, industrija drveta, hemiska industrija, crna metalurgija, proizvodnja uglja, nafte i nemetala. Izvoz ovih grana je manji za oko 30% nego u prvom tromesečju prošle godine, dok se u programu izvoza za ovu godinu računalo s porastom izvoza ovih grana za oko 8%.

Smanjenje izvoza delom je kompenzivano povećanim izvozom metalne industrije, elektroindustrije, industrije kože, duvana, celuloze, a posebno brodogradnje i prehrambene industrije. Izvoz proizvoda ovih grana povećan je za 57%, dok se u programu izvoza predviđao porast od 39%. U narednom periodu ne može se računati s daljim visokim porastom.

Izvoz poljoprivrednih proizvoda razvija se u celini znatno povoljnije, jer je povećan izvoz proizvoda ratarstva (naročito kukuruza) i primarne prerade. Izvoz ratarskih proizvoda povećan je za 3,5 milijarde din., a proizvoda primarne prerade za 1,2 milijarde, dok je izvoz stočnih proizvoda smanjen za 600 miliona din.

Uvoz u periodu januar — mart iznosi 49,1 milijardu din. prema 40,6 milijardi u istom tromesečju prethodne godine:

	(U milijardama dinara)		
	januar — mart 1957	januar — mart 1958	Indeks
Uvoz — ukupno	40,6	49,1	122
Uvoz reprodukcijonog materijala	24,8	26,5	107
Uvoz opreme	4,5	13,1	293
Uvoz osnovnih prehrambenih proizvoda	8,3	5,2	63
Uvoz robe lične potrošnje	2,3	4,3	187
Ostali uvoz	0,5	—	—

Za razvoj uvoza u ovom tromesečju karakteristično je opadanje njegove stope porasta. Mada je uvoz u celini povećan, njegov ukupni nivo je zasid u okvirima planom predviđenim. To je, između ostalog, i rezultat već ranije preduzetih mera efikasnije kontrole uvoza.

Potrošnja

Investicije. — U prvom tromesečju investicije su bile u porastu. Njihov ukupan obim je za 4% veći nego u istom periodu prošle godine. Investicije iz saveznih sredstava su niže nego u prvom tromesečju prošle godine. Investicije iz fondova lokalnih organa i privrednih organizacija porasle su za 12%, zato se može zaključiti da intenzivnost investicija nije oslabila. Investicije iz saveznih sredstava biće u narednim mesecima veće, jer je Društvenim planom za ovu godinu predviđen njihov porast i obezbeđena veća sredstva.

Porast investicija naročito je značajan, jer su one već u prošloj godini ostvarene na visokom nivou — dostigle su iznos od 491 milijarde din., dakle za 29% su veće nego 1956. Krajem prošle godine cene osnovnog građevinskog materijala su porasle, a zalihe znatno opale. Porast cena nastavljen je i početkom ove godine, što pokazuje da su investiciona sredstva značajna.

Da bi se obim investicija zadržao u okvirima koji odgovaraju materijalnim mogućnostima i da bi se otklonilo njihovo eventualno negativno dejstvo na stabilnost tržišta, Savezno izvršno veće je preduzelo mere za regulisanje upotrebe investicionih sredstava.

Investicije prema organima upravljanja:

	januar — mart 1957			Indeks
	januar — mart 1957	januar — mart 1958		
Savezne investicije	25,2	22,3		88
Investicije narodnih republika, odbora i privrednih organizacija	45,3	51,8		112
Od toga:				
— narodnih republika	5,8	3,4		59
— narodnih odbora	14,7	16,4		112
— iz amortizacije	16,4	20,7		126
— iz drugih sredstava privrednih organizacija	8,4	11,3		135
Ostalo	5,8	5,1		88
Ukupno	76,3	79,2		104

Mada period od tri meseca nije dovoljan za ocenu promena u strukturi investicija, ipak podaci o prvom tromesečju pokazuju da se ona menja značajnije nego prošle godine.

Struktura investicija:

(U milijardama)

	januar—mart 1957		januar—mart 1958	
	iznos	udeo	iznos	udeo
Industrija i rudarstvo	29,8	39,0	24,0	30,1
Poljoprivreda	5,5	7,2	7,4	9,3
Šumarstvo	0,8	1,0	0,6	0,8
Građevinarstvo	1,9	2,5	2,2	2,8
Saobraćaj	18,5	24,2	18,8	23,6
Trgovina	3,3	4,3	3,4	4,3
Zanatstvo	1,0	1,3	1,1	1,4
Ukupno privreda	60,8	79,5	57,5	72,3
Neprivredne investicije	15,7	20,5	22,1	27,7
Ukupno	76,5	100	79,6	100

Promene u strukturi investicija u prvom tromesečju otstupaju od predviđanja Društvenog plana za ovu godinu, naročito u pogledu odnosa privrednih i neprivrednih investicija. Društvenim planom se predviđelo da udeo neprivrednih investicija u ukupnim investicijama iznosi oko 21%, dok se njihov udeo u prvim mesecima ostvario sa preko 27%.

Obrtna sredstva privrede povećana su u prva tri meseca za 42 milijarde din., i to pretežno putem kratkoročnih kredita.

Izvori obrtnih sredstava privrede:

Promene krajem marta 1958 prema decembru 1957	
Fondovi obrtnih sredstava	+11,4
Kredit	+29,1
Zajmovi	+ 1,5
Ukupno	+42,0

Do povećanja obrtnih sredstava došlo je u industriji, trgovini i građevinarstvu, dok su u ostalim privrednim granama izvršena neznatnija pomeranja u obrtnim sredstvima.

Stanje i promene obrtnih sredstava po privrednim oblastima:

Promene krajem marta 1958 u odnosu na kraj prethodne godine	
Industrija i rudarstvo	+17,0
Poljoprivreda	— 0,4
Građevinarstvo	+ 2,8
Saobraćaj	— 0,5
Trgovina i ugostiteljstvo	+23,5
Zanatstvo	+ 1,0
Ostale oblasti	— 0,7
Neraspoređeno	— 0,7
Ukupno	+42,0

Povećanje obrtnih sredstava ostvareno u industriji nastalo je pretežno odobravanjem kredita, a manjim delom iz sopstvenih sredstava. Krediti su povećani pre svega preduzećima za proizvodnju i preradu nafte, metala, elektroindustrije, tekstila, kože i gume i duvana.

Od ostalih privrednih oblasti posebnu pažnju zaslužuje trgovina čija su obrtna sredstva najviše porasla. Iako je normalno što trgovina posle znatne realizacije krajem godine i usporenije realizacije do koje redovno dolazi početkom godine, pristupa upotpunjavanju zaliha a time i većem korišćenju obrtnih sredstava, ipak ostvareno povećanje prevazilazi redovna kretanja. Do povećanja obrtnih sredstava došlo je u trgovini na veliko, dok su u trgovini na malo opala, što nije pozitivna tendencija.

Budžeti. — Izvršeni rashodi svih budžeta u periodu januar — mart 1958 veći su za 10,5 milijardi din. ili za oko 16% nego u istom periodu prošle godine. Od ovog povećanja na savezni budžet otpada 8,7 milijardi, a ostatak na budžete ostalih političko-teritorijalnih jedinica.

Ukupni budžetski rashodi:

(U milijardama)

	januar—mart 1957	januar—mart 1958	Indeks
Ukupni rashodi	64,3	74,8	116
Od toga:			
— savezni budžet	30,3	39,0	129
— budžeti narodnih republika i narodnih odbora	34,0	35,8	105

Do povećanih rashoda u saveznom budžetu došlo je zbog promena u načinu finansiranja, jer su izvesni izdaci koji su prošle godine pokriveni iz budžetskih fondova preneti na budžet. Pored toga, rashodi narodne odbrane povećani su zbog uvođenja doprinosa na lične dohotke, kao i zbog promena u deviznim propisima. Kada se ovo izuzme, jer ne predstavlja stvarno povećanje rashoda, onda su rashodi saveznog budžeta na prošlogodišnjem nivou.

Rashodi svih budžeta:

(U milijardama)

	januar—mart 1957	januar—mart 1958	Indeks
Lični rashodi	17,9	21,7	121
Materijalni rashodi	16,4	17,6	107
Neprivredne investicije	6,5	3,9	60
Dotacije ustanovama sa samostalnim finansiranjem i društvenim organizacijama	3,5	3,1	89
Sredstva za posebne namene u privredi	—	3,2	—
Narodna odbrana	20,0	25,3	127
Ukupni budžetski rashodi	64,3	74,8	116

I pored toga što je u ovom periodu vršeno privremeno finansiranje budžeta, jer planovi većine srezova i opština do kraja marta nisu bili doneti i što su u prvom tromesečju 1958 u odnosu na isti period 1957 izvršene izvesne restrikcije i u pogledu obima kreditiranja — izvršeni rashodi po budžetima narodnih republika i narodnih odbora pokazuju porast. Ovo ukazuje na to da se i u 1958 nastavlja porast budžetske potrošnje koji se ispoljio u 1957.

Prihodi i rashodi stanovništva. — Početkom ove godine nastavljena je tendencija visokog formiranja prihoda stanovništva, što je bilo karakteristično za celu prošlu godinu, u kojoj su oni porasli za 25%. Formiranje prihoda stanovništva u prošloj godini, koje je bilo izuzetno visoko, angažovalo je znatne količine robnih fondova. Iako su raspoloživi robni fondovi znatno porasli, zahvaljujući dobrom rodu poljoprivrede, visokom uvozu i povećanoj industrijskoj proizvodnji, oni ipak u izvesnim važnijim proizvodima nisu mogli zadovoljiti tražnju, te je došlo do smanjenja zaliha tih proizvoda.

Saveznim društvenim planom za ovu godinu predviđeno je da prihodi poljoprivrednih proizvođača i radnika u ostaloj privredi rastu u skladu s porastom proizvodnje i produktivnosti rada. Međutim, prvi meseci pokazuju da se prihodi stanovništva, iako imaju blaži porast nego prošle godine, kreću iznad okvira postavljenih planom za ovu godinu. Zbog toga su preduzete mere kojima se reguliše formiranje ličnih dohodaka stanovništva, a posebno poljoprivrednih proizvođača.

Prihodi stanovništva:

(U milijardama)

	januar—mart 1957	januar—mart 1958	Indeks
Ukupni prihodi	167,0	195,1	117
Od toga:			
— fond plata	80,4	97,6	121
— socijalna primanja	29,9	32,0	107
— prihodi od prodaje poljoprivrednih proizvoda	30,2	39,9	132
— Ostali prihodi	26,7	25,6	96

Ukupan fond plata je u prva tri meseca ove godine veći za 21% nego u istom periodu prošle godine. Naročito je značajan porast fonda plata u privredi — 27%, dok fond plata van privrede pokazuje blaži porast, jer za prva tri meseca nije još bilo došlo do povećanja plata službenika na osnovu Zakona o javnim službenicima.

Od naročitog značaja za razvoj prilika na tržištu su prihodi poljoprivrednih proizvođača. Posle veoma visokog porasta prihoda tokom prošle godine oni i dalje rastu, i predstavljaju značajnu kupovnu snagu na tržištu. Normalno je da oni rastu u godini u kojoj je ostvarena visoka poljoprivredna proizvodnja, ali je nepovoljna okolnost što oni nastaju ne samo iz većih tržišnih viškova, već i iz porasta cena poljoprivrednih proizvoda tokom prošle godine, što je nastavljeno i u ovoj godini.

Pozitivan moment u regulisanju kupovne snage sela predstavlja povećanje naplate poreza od poljoprivrednih proizvođača. Ukupan iznos naplaćenog poreza, prireza i taksa za prva dva meseca iznosio je 7,3 milijarde din. prema 4,8 milijardi din. u prošloj godini. Pri oceni naplate poreza treba imati u vidu da je ukupno poresko opterećenje, i pored izvesnog poboljšanja početkom ove godine, u prošloj godini bilo povećano svega za oko 5,7 milijardi din., dok su prihodi od prodaje poljoprivrednih proizvoda porasli za 47 milijardi din. To ukazuje na potrebu izvesnog povećanja prireza i drugih oblika regulisanja kupovne snage sela, o čemu su već doneti propisi.

Rashodi stanovništva za robu i ugostiteljstvo u prva tri meseca ove godine veći su za 8% nego u istom periodu prošle godine. Njihov porast je blaži nego prošle godine. To opadanje je, pored sezonskog uticaja, rezultat preduzetih mera za poštovanje uslova korišćenja potrošačkih kredita.

U proteklom tromesečju realne plate radnika i službenika bile su na višem nivou nego prošle godine — za oko 5%. Značajniji je porast realnih plata radnika i službenika zaposlenih u privredi i iznosi 10%. Realne plate zaposlenih van privrede su manje porasle, jer za prva tri meseca nije došlo do povećanja plata predviđenih novim Zakonom o javnim službenicima.

Za dalje kretanje realnih plata i ostvarenje politike povećanja standarda od bitnog je značaja stabilnost tržišta i cena, a posebno cena poljoprivrednih proizvoda, pošto su one u sadašnjoj situaciji najznačajniji uzrok povećanja troškova života.

Tržište i cene

U početku godine nastavljene su iste tendencije koje su se u razvoju tržišta ispoljile prošle godine, a naročito poslednjih meseci. Tražnja je i dalje na relativno visokom nivou pod dejstvom porasta prihoda stanovništva, značajnog obima raspoloživih sredstava za investicije i budžetskih prihoda. Što se tiče robnih fondova oni se zasnivaju na prenosu zaliha poljoprivrednih proizvoda iz prošle godine, povoljnom početku u industrijskoj proizvodnji i na porastu uvoza kako reprodukcionog materijala i opreme tako i gotovih industrijskih proizvoda i hrane. Međutim, i pored značajnog priliva robnih fondova, stanje raspoloživih robnih zaliha i pomeranja u cenama pokazuju da postoji izvestan nesklad između ponude i tražnje.

Za aktuelnu privrednu situaciju od naročitog je značaja razvoj prilika na tržištu poljoprivrednih proizvoda. Porast cena poljoprivrednih proizvoda nastavljen je i početkom ove godine. Otkupne cene poljoprivrednih proizvoda su za 13% više u martu ove godine nego u decembru 1956, dok su cene namalo u istom periodu porasle takođe za 13%. Do porasta cena došlo je posle vrlo dobre proizvodnje i povećane ponude najvećeg broja poljoprivrednih proizvoda. To ukazuje na delovanje ne samo objektivnih faktora na formiranje ovih cena, nego i na postojanje organizacionih i drugih subjektivnih slabosti u prometu, koje se nepovoljno odražavaju na cene.

Tendencija brzog i nekontrolisanog porasta cena poljoprivrednih proizvoda negativno se odražava u dva pravca. Ona neposredno utiče na porast troškova života gradskog

stanovništva, što je naročito izraženo u velikim gradovima i industrijskim centrima i što dovodi u pitanje politiku stabilnog povećanja standarda u ovim mesecima. S druge strane, ovo dovodi do relativno brzog porasta novčanih prihoda, te se ovim putem znatno pojačava njihov pritisak na robne fondove iz industrije.

Ranijih godina moglo se govoriti o zaostajanju cena poljoprivrednih proizvoda za opštim nivoom cena u zemlji, o njihovom eventualnom stimulativnom dejstvu na proizvodnju i o potrebi njihovog usklađivanja sa industrijskim cenama. Međutim cene poljoprivrednih proizvoda poslednjih godina znatno su porasle i dostigle takav nivo da otpadaju argumenti o potrebi njihovog daljeg povećanja. Naprotiv, to bi moglo samo negativno uticati na tržište, putem proširenja potrošnje preko mogućih okvira.

Kod cena industrijskih proizvoda, koje su u prošloj godini uglavnom bile stabilne, došlo je početkom ove godine do izvesnog pomeranja. Cene proizvođača su u februaru i martu bile za 2% veće nego u decembru prošle godine.

Indeks proizvođačkih cena u industriji:

	Decembar 1957	Januar 1958	Februar 1958	Mart 1958
Opšti indeks	100	101	102	102
Od toga:				
— sredstva rada	100	100	100	102
— reprodukcioni materijal	100	101	102	102
— potrošna roba	100	100	100	100

Do porasta proizvođačkih cena industrijskih proizvoda za prva dva meseca ove godine došlo je delimično zbog izmene nekih plafoniranih cena (ugali i nafta), kao i zbog porasta cena građevinskog materijala.

Nivo maloprodajnih cena industrijskih proizvoda ostao je uglavnom nepromenjen i u ovom periodu. Pored neznatnijih pomeranja cena u pojedinim grupama proizvoda, osetniji porast maloprodajnih cena zabeležen je u martu kod građevinskog materijala.

Cene usluga i dalje rastu. Od početka ove godine do kraja marta njihov se nivo povećao za 3%, a u odnosu na isti mesec prošle godine za oko 7%. Porast opšteg nivoa cena usluga najvećim delom potiče iz poskupljenja zanatskih usluga, čije su cene u stalnom i dinamičnom porastu već duže vremena.

V. C.

1957	1958	1959	1960
100	101	102	102
100	100	100	102
100	101	102	102
100	100	100	100

1957	1958	1959	1960
100	101	102	102
100	100	100	102
100	101	102	102
100	100	100	100

Do porasta proizvođačkih cena industrijskih proizvoda za prva dva meseca ove godine došlo je delimično zbog izmene nekih plafoniranih cena (ugali i nafta), kao i zbog porasta cena građevinskog materijala.

Nivo maloprodajnih cena industrijskih proizvoda ostao je uglavnom nepromenjen i u ovom periodu. Pored neznatnijih pomeranja cena u pojedinim grupama proizvoda, osetniji porast maloprodajnih cena zabeležen je u martu kod građevinskog materijala.

Cene usluga i dalje rastu. Od početka ove godine do kraja marta njihov se nivo povećao za 3%, a u odnosu na isti mesec prošle godine za oko 7%.

Porast opšteg nivoa cena usluga najvećim delom potiče iz poskupljenja zanatskih usluga, čije su cene u stalnom i dinamičnom porastu već duže vremena.

V. C.

Indeks proizvođačkih cena u industriji:

	Decembar 1957	Januar 1958	Februar 1958	Mart 1958
Opšti indeks	100	101	102	102
Od toga:				
— sredstva rada	100	100	100	102
— reprodukcioni materijal	100	101	102	102
— potrošna roba	100	100	100	100

ISPRAVKA

U informaciji »Turizam u 1957 godini«, na str. 43 Privrede, u tabeli 5 iznad prve dve kolone treba da stoji Posetioci, a umesto Posetioci iznad treće i četvrte kolone — Noćivnja.

SUZBIJANJE MALARIJE

Na teritoriji Jugoslavije malarija se širila stolicima, zahvatajući tri pojasa koji su po svojim meteorološkim i hidrološkim osobinama i ekologiji stanovništva predstavljala posebne epidemiološke celine u pogledu malarije. Te zone su bile: panonska, mediteranska (Dalmacija, Dalmatinska Zagora, dolina Neretve, južni deo Crnogorskog Primorja sa okolinom Skadarskog Jezera) i balkanska (Kosovo i Metohija, južni srezovi Srbije i Makedonije). U tim oblastima između dva svetska rata živelo je oko 5 miliona stanovnika. Iz endemskih područja malariju su raznosili vojni obveznici, sezonski radnici i službenici.

Stanje između dva rata

Antimalarična služba u Jugoslaviji organizovana je od 1922 do 1924 osnivanjem ustanova i stvaranjem kadrova koji su se, pored rada na opštoj preventivnoj medicini, bavili i suzbijanjem malarije. Malarija je suzbijana uglavnom oko većih naselja. Zdravstvena služba je u to vreme beležila godišnje prosečno oko 160 hiljada slučajeva malarije. U nekim godinama vladale su epidemije malarije (tabela 1).

Tabela 1

OBOLELI OD MALARIJE PRE RATA*

Godina	Zabeleženi slučajevi
1929	114.989
1930	131.769
1931	152.147
1932	97.836
1933	78.138
1934	89.261
1935	72.373
1936	161.328
1937	246.718
1938	231.506
1939	189.750

* Tabelom su obuhvaćeni samo oboleli od malarije koje su higijenski zavodi pre rata pregledali i lečili. Stvarni broj obolelih bio je znatno veći

Rad se svodio na lečenje bolesnika i ispitivanje lokalnih karakteristika malarije u zemlji. Nedovoljan je bio kadar za obimniji rad na suzbijanju malarije, a medicina nije raspolagala tako moćnim sredstvom protiv prenosioca malarije kao što je DDT. Antimalarična služba je radila na smanjivanju množenja komaraca-vektora. Uništavanje su larve komaraca. Higijenski zavod u Skopju s područnim ustanovama — 11 domova narodnog zdravlja i 34 zdravstvene stanice — razvio je znatnu aktivnost na suzbijanju malarije. Odeljenje za malariju Higijenskog zavoda imalo je 3 stručnjaka za malariju, u 11 domova narodnog zdravlja radilo je 11 lekara malariologa-praktičara, a u više od polovine zdravstvenih stanica medicinske sestre su se uglavnom bavile suzbijanjem malarije.

Malarija je imala veliki ekonomski i medicinski značaj za našu zemlju. Ako se računa da je godišnje bilo prosečno oko 160 hiljada bolesnika i da je svaki bolesnik bolovao samo 7 dana, privreda je godišnje gubila oko 19 miliona dinara (uz prosečnu dnevnicu od 25,06 din.), imajući u vidu samo stanovnike sposobne za rad (67,7% od ukupnog broja obolelih). Toliko su iznosili jednogodišnji budžetski rashodi za sva socijalna davanja. U nekim godinama malarična epidemija se toliko širila da je onemogućavala normalno izvođenje poljoprivrednih radova, a naročito žetvu pirinča u Makedoniji.

Smrtnost novorođenčadi u opasnim malaričnim godinama bila je veoma velika.

Od 1941 do 1945 situacija je bila pogoršana odlaskom kadrova koji su radili na suzbijanju malarije na druge dužnosti, unošenjem novih vrsta parazita koje su prenosile okupacione trupe, opštim padom životnog standarda stanovništva, ratnim teškoćama i razaranjima. Godine 1942 i 1943 bile su izrazite epidemične godine.

¹ Akcija za suzbijanje malarije, vođena posle Drugog svetskog rata, u mnogim delovima sveta bila je naročito efikasna primenom modernog kontaktnog insentida DDT koji se odlikovao vanrednim svojstvom — delovao je više nedelja. Jugoslavija je iz pomoći UNRA-e dobila znatne količine DDT preparata i pribora za vođenje antimalarične kampanje.

Antimalarična služba posle oslobođenja

Odmah posle oslobođenja organizovana je antimalarična služba. Uložena su velika sredstva da se u razorenoj zemlji organizuje služba sposobna da efikasno suzbija malariju. Preduzete su mere za osposobljavanje kadrova. Od 1946 do 1948 na kursevima je osposobljeno više od 50 lekara i oko 400 srednjih i nižih medicinskih radnika za rad na suzbijanju malarije.

U 1947 prvi put je ekstenzivno primenjen DDT. Posebne ekipe rezidualno su prskale naselja DDT emulzijom po tri i više puta godišnje. DDT i naftnim derivatima zaprašivane su močvare radi uništavanja larvi komaraca i njihovih legla, a vršena su zaprašivanja i iz aviona.

Članstvo političkih i društvenih organizacija i pripadnici Jugoslovenske narodne armije dobrovoljnim radom pomogli su akciju na asanaciji i dreniranju manjih vodenih tokova. U zdravstvenim stanicama i antimalaričnim punktovima pregledana je krv bolesnika i besplatno su davani lekovi. Takav rad na suzbijanju malarije imao je uspeha, koji se ogledao u osetnom padu broja oboljenja (tabela 2).

Tabela 2

OBOLELI OD MALARIJE 1947 — 1951

Godina	Zabeleženi slučajevi	Indeks
1947	81.443	100%
1948	40.295	49,6%
1949	8.567	10,5%
1950	1.007	1,27%
1951	908	1,06%

Posle velikih uspeha na suzbijanju malarije od 1947 do 1951 unekoliko je oslabio rad lokalnih organa na daljem suzbijanju ove bolesti. Međutim, parazitska legla nisu bila uništena, naročito u Makedoniji, endemski najjačem području, i na Kosmetu. Zbog toga je u tim krajevima od 1952 do 1955 došlo do porasta broja obolelih od malarije (tabela 3).

Tabela 3

PORAST OBOLELIH OD MALARIJE 1952 — 1955

Narodna republika	1952	1953	1954	1955
Jugoslavija	596	921	1.993	3.346
Makedonija	313	702	1.800	3.258

Dok je u Makedoniji i na Kosmetu bilo novih pojava malarije, u ostalim krajevima bolest je bila u stalnom opadanju.

Početkom 1955 ponovo se prišlo sistematskom radu na suzbijanju malarije, te je ubrzo sprečeno njeno dalje širenje. Već 1956, a naročito 1957, zapaženo je opadanje broja obolelih od malarije (tabela 4).

Tabela 4

OBOLELI OD MALARIJE 1955 — 1957

Narodna republika	1955	1956	1957
Jugoslavija	3.346	2.853	2.314
Makedonija	3.258	2.818	1.591
Kosmet	383	443	646

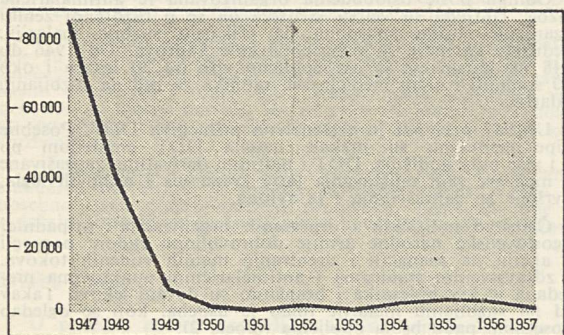
Međutim, na Kosmetu nije došlo do opadanja broja obolelih od malarije, jer antimalaričnom kampanjom nije bila zahvaćena malarična teritorija u ovoj Oblasti zbog materijalnih i kadrovskih teškoća u 1955; ekstenzitet kampanje dostignut je tek u 1956.

Kada se verovalo da će DDT i slična hemiska sredstva potpuno rešiti problem izvesnih zaraznih bolesti, a među njima i malarije, u nekim zemljama je konstatovana otpornost komaraca i drugih insekata prema ovom sredstvu². Stoga se u Jugoslaviji pristupilo ispitivanju osetljivosti komaraca prema DDT, i to u Makedoniji i drugim oblastima gde je primenjivan DDT. U 1955 ispitano je oko 14.300 komaraca, u 1956 oko 2.000 i u 1957 oko 4.300 komaraca.

Ova ispitivanja su pokazala da su komarci u našoj zemlji normalno osetljivi prema DDT, te da se ovo sredstvo može i dalje sa uspehom primenjivati u suzbijanju malarije.

² U Grčkoj je već 1954 utvrđeno da je jedan od osnovnih prenosioca malarije, Anopheles saccharovi, otporan prema DDT, što je umnogome otežalo suzbijanje malarije.

KRETANJE MALARIČNIH OBOLJENJA 1947—1957

Stanje u 1957

U 1957 u celoj zemlji su zabeležena 2.314 slučaja obolelih od malarije (tabela 5).

Tabela 5

OBOLELI OD MALARIJE U 1957

Narodna republika	1957	1947
Hrvatska	6	2.448
Bosna i Hercegovina	5	6.844
Crna Gora	16	4.068
Srbija	50	12.352
Kosmet	646	...
Makedonija	1.591	55.730

U nekadašnjim malaričnim područjima u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji (sem Kosmeta) malarija je praktično iskorenjena. Najviše obolelih od malarije u 1957 bilo je u Makedoniji i na Kosmetu.

Ustanove i kadrovi

S razvojem antimalarične službe proširivana je i mreža antimalaričnih ustanova. Od 1947 do 1957 u suzbijanju malarije bio je angažovan znatan broj medicinskih radnika (tabela 6). Tabela 6

ANTIMALARIČNE USTANOVE I KADROVI

Godina	Ustanove	Lekari		Srednji kadrovi	Niži medicinski radnici (prskači)
		stalni	povremeni		
1939	69	4	8	9	
1947	84	4	50	105	308
1948	97	6	47	141	286
1949	102	4	43	282	240
1957	64	2	51	214	351

Utrošak DDT i drugih sredstava

U antimalaričnoj kampanji od 1947 do 1957 osnovni metod je bio rezidualno prskanje naselja.

Na početku antimalarične kampanje 1947 trebalo je zaštititi oko 5 miliona stanovnika u krajevima ugroženim malarijom. U 1949 troškovi po jednom zaštićenom stanovniku iznosili su 9,2 dinara. U 1957 antimalaričnom kampanjom bilo je zahvaćeno manje područje (tabela 7).

Tabela 7

PRSKANJE DDT EMULZIJOM

Narodna republika	Broj		Prskano m ³ DDT emulzijom	Utrošak DDT u kg
	naselja	domova stanovnika		
Srbija	54	6.310	78.500	1.299.881
Kosmet	136	12.063	98.967	2.452.856
Hrvatska	68	8.104	478.767	1.479.603
Bosna i Hercegovina	138	6.651	61.500	1.203.103
Makedonija	1.531	186.046	1,098.269	36,976.661
Crna Gora	128	13.301	55.000	1,908.650
Ukupno	2.055	232.475	1,871.003	45,320.754

Izdaci po jednom neposredno zaštićenom stanovniku iznosili su u 1957 — 132,52 din.

T. L.

DIPLOMIranJE I TRAJANJE STUDIJA NA VIŠIM I VISOKIM ŠKOLAMA

Diplomirani studenti

Više škole¹

Od 1920 do 1944 na dvema višim pedagoškim školama koje su tada postojale diplomiralo je 1.860 studenata ili prosečno godišnje 78.

Od 1945 do kraja 1957 na svim višim školama diplomiralo je 12.025 studenata (redovni i vanredni) ili prosečno godišnje 925 studenata, tj. skoro 12 puta više od godišnjeg proseka diplomiranih pre rata.

Više škole za obrazovanje nastavnog kadra. — Na višim školama za obrazovanje nastavnog kadra diplomiralo je u posleratnom periodu 11.000 studenata ili 91,4% od ukupnog broja diplomiranih na svim višim školama i to: od 1945 do 1954 — 6.363, 1955 — 1.355, 1956 — 1.641 a 1957 — 1634 studenta (tabela 1).

Tabela 1
DIPLOMIrANI STUDENTI VIŠIH ŠKOLA ZA OBRAZOVANJE NASTAVNOG KADRA

Vrsta škole	Ukupno od 1945 do 1957	O d t o g a			
		od 1945 do 1954	1955	1956	1957
Više pedagoške	10.764	6.363	1.299	1.562	1.540
Više stručne pedagoške	145	—	38	71	36
Više domaćičke škole	54	—	18	7	29
Više škole za ekonomiku domaćinstva	31	—	—	—	31
Više škole za fizičku kulturu	6	—	—	1	5

Broj diplomiranih studenata pokazuje stalan porast. Od 1945 do 1954 prosečno godišnje je diplomiralo 636 studenata, a od 1955 do 1957 prosečno godišnje su diplomirala 1.543 studenta, tj. 2,4 puta više.

Ostale više škole. — Na ostalim višim školama posle rata diplomiralo je ukupno 1.025 studenata, i to od 1945 do 1954 — 641, 1955 — 113, 1956 — 108, a 1957 — 163 studenta (tabela 2).

Tabela 2
DIPLOMIrANI STUDENTI OSTALIH VIŠIH ŠKOLA

Vrsta škole	Ukupno od 1945 do 1957	O d t o g a			
		od 1945 do 1954	1955	1956	1957
Više škole za spoljnu trgovinu*	210	210	—	—	—
Više pomorske škole	131	48	21	26	36
Više novinarske škole*	25	25	—	—	—
Više zubarske škole*	358	358	—	—	—
Više škole za medicinske sestre	157	—	38	38	81
Više škole za rentgenske pomoćnike	39	—	15	—	24
Više škole za fizioterapeute	23	—	—	22	1
Više škole za tehničare zdravstvene struke	15	—	—	—	15
Više škole za socijalne radnike	67	—	39	22	6

* Škola je ukinuta.

Broj diplomiranih i na ovim školama povećava se svake godine, ali nešto sporije nego u višim školama za obrazovanje nastavnog kadra. Dok je od 1945 do 1954 na ovim školama diplomiralo prosečno godišnje 64 studenta, od 1955 do 1957 godišnje je diplomiralo 129, tj. dva puta više.

Fakulteti i visoke škole²

Od 1919 do 1940 na svim fakultetima diplomirala su 30.334 studenta. Od 1945 do 1957 na svim fakultetima

i visokim školama diplomiralo je 49.296 studenata, i to od 1945 do 1954 — 30.375, 1955 — 6.190, 1956 — 6.340, a 1957 — 6.391 student (tabela 3).

Tabela 3
DIPLOMIrANI STUDENTI FAKULTETA I VISOKIH ŠKOLA

Fakulteti i visoke škole	Ukupno			O d t o g a		
	od 1919* do 1940	od 1945 do 1957	od 1945 do 1954	1955	1956	1957
Poljoprivredni	2.075	3.777	2.739	445	297	296
Šumarski**	...	1.427	975	168	159	125
Veterinarski	602	2.089	1.200	311	297	281
Tehnički***	4.259	10.616	6.469	1.424	1.435	1.288
Ekonomski	847	4.905	3.388	563	422	532
Pravni	12.910	5.931	3.390	563	890	1.088
Medicinski	2.752	8.275	5.295	922	1.083	975
Stomatološki	—	252	78	49	49	76
Farmaceutski****	...	1.824	1.311	177	153	183
Filozofski	6.889	6.117	3.192	981	1.031	913
Prirodno-matematički	—	3.957	2.288	574	512	583
Visoke škole za fizičku kulturu	—	126	50	39	42	51

* Ne postoje podaci o diplomiranim studentima na fakultetima za vreme rata.

** Broj diplomiranih pre rata uključen je u broj diplomiranih na poljoprivrednom fakultetu.

*** Obuhvata sve tehničke fakultete u zemlji.

**** Broj diplomiranih pre rata uključen je u broj diplomiranih na filozofskom fakultetu.

Ukupan broj diplomiranih pokazuje stalan porast u odnosu na broj diplomiranih pre rata. Dok je pre rata godišnje diplomiralo prosečno 1.379 studenata, posle rata prosečno godišnje je diplomiralo 3.792, tj. 2,8 puta više. Broj diplomiranih se povećava svake godine (prosek diplomiranih u godinama 1945 — 1954 je iznosio 3.038, a u godinama 1955 — 1957 već 6.307).

Od ukupnog broja diplomiranih pre rata bilo je 5.439 žena ili 21,8%. Najveći broj žena diplomirao je na filozofskom fakultetu (3.517, tj. 64,7% svih diplomiranih žena pre rata), dok je na ostalim fakultetima diplomiralo relativno malo žena. Posle rata diplomiralo je 14.411 žena ili 29,2% svih diplomiranih studenata. Od 1945 do 1957 žene su u sve većem broju diplomirale i na fakultetima koji su nekada smatrani nepogodnim za žene (poljoprivredni, veterinarski, tehnički i dr.).

Diplomirani studenti po fakultetima. — Struktura diplomiranih studenata posle rata po fakultetima u odnosu na stanje pre rata znatno je izmenjena (tabela 4).

Tabela 4
STRUKTURA DIPLOMIrANIH STUDENATA FAKULTETA
(U procentima)

Fakulteti i visoke škole	1919—1940	1945—1957
Poljoprivredni	6,8	7,7
Šumarski*	...	2,9
Veterinarski	2,0	4,2
Tehnički**	14,0	21,6
Ekonomski	2,8	10,0
Pravni	42,6	12,0
Medicinski	9,1	16,8
Stomatološki	—	0,5
Farmaceutski***	...	3,7
Filozofski	22,7	12,4
Prirodno-matematički	—	8,0
Visoke škole za fizičku kulturu	—	0,2

* Broj diplomiranih pre rata uključen je u broj diplomiranih na poljoprivrednom fakultetu.

** Obuhvata sve tehničke fakultete u zemlji.

*** Broj diplomiranih pre rata uključen je u broj diplomiranih na filozofskom fakultetu.

Najviše studenata pre rata diplomiralo je na pravnom i filozofskom fakultetu. Posle rata zapaža se relativni porast broja diplomiranih na fakultetima koji daju kadrove za privredu (tehnički, ekonomski i dr.). Porast broja diplo-

¹ »Više škole«, »Jugoslovenski pregled«, 1958, str. 181—183 (15—17).

² Visoka nastava, »Jugoslovenski pregled«, 1957, str. 139—143 (13—17).

miranih na poljoprivrednom i šumarskom fakultetu je nedovoljan.

Tehnički fakulteti. — Na tehničkim fakultetima od 1945 do 1957 diplomiralo je 10.616 studenata, i to od 1945 do 1954 — 6.469, 1955 — 1.424, 1956 — 1.435, a 1957 — 1.288 studenata (tabela 5).

Tabela 5

DIPLOMIRANI STUDENTI TEHNIČKIH FAKULTETA

Fakulteti	od 1945 do 1957		O d t o g a			
	Ukupno	%	od 1945 do 1954	1955	1956	1957
Arhitektonski	1.673	15,6	1.132	201	185	155
Građevinski	2.360	22,3	1.347	353	346	314
Mašinski*	2.215	20,8	1.186	345	363	321
Elektrotehnički	1.890	17,8	1.235	196	221	238
Geološki	255	2,4	142	50	27	36
Hemisko-tehnološki	1.614	15,2	1.077	189	207	141
Rudarski	623	5,9	364	90	86	83

* Obuhvaćeni su diplomirani na saobraćajnom fakultetu.

Najviše studenata diplomiralo je na građevinskim fakultetima (22,3% svih diplomiranih na tehničkim fakultetima). Zapaža se zaostajanje broja diplomiranih na rudarskim fakultetima.

Umetničke akademije. — Od 1945 do 1957 diplomiralo je 1.607 studenata, i to od 1945 do 1954 — 988, 1955 — 255, 1956 — 167, a 1957 — 197 studenata (tabela 6).

Tabela 6

DIPLOMIRANI STUDENTI UMETNIČKIH AKADEMIJA

Vrsta škole	Ukupno		O d t o g a			
	od 1919 do 1940	od 1945 do 1957	od 1945 do 1954	1955	1956	1957
Akademija likovnih umetnosti	194	618	462	60	44	52
Akademija primenjenih umetnosti	—	260	97	104	25	34
Muzička akademija	196	600	376	67	70	87
Akademija za pozorišnu umetnost	—	129	53	24	28	24

Broj diplomiranih na umetničkim akademijama je u znatnom porastu u odnosu na broj diplomiranih pre rata, kada je diplomiralo prosečno godišnje 18 studenata. Posle rata diplomirala su prosečno godišnje 124 studenta ovih škola, tj. 7 puta više.

Trajanje studija

Više škole

Trajanje studija na višim školama iznosi dve godine (4 semestra). Izuzetno trajanje studija na nekim višim pedagoškim školama (obično za vanredne studente) i na Višoj školi za medicinske sestre iznosi tri godine. Međutim, stvarno vreme za koje studenti završavaju studije je znatno duže (tabela 7).

Tabela 7

DIPLOMIRANI STUDENTI DVOGODIŠNJIH VIŠIH ŠKOLA

Godina diplomiranja	Ukupno diplomiranih	Trajanje studija			
		2 godine	3 godine	4 godine	5 i više godina
Broj studenata					
1952	1.269	682	261	173	153
1953	1.310	624	399	147	140
1954	1.044	569	277	104	94
1955	1.155	511	371	150	123
1956	1.271	541	328	178	224
Struktura u procentima					
1952	100,0	53,7	20,6	13,6	12,1
1953	100,0	47,6	30,5	11,2	10,7
1954	100,0	54,5	26,5	10,0	9,0
1955	100,0	44,3	32,1	13,0	10,6
1956	100,0	42,6	25,8	14,0	17,6

Relativno sve manje studenata završava studije u propisanom roku, tj. za dve godine. Dok je od ukupnog broja diplomiranih u 1952 za dve godine diplomiralo 53,7%, od ukupnog broja diplomiranih u 1956 za dve godine diplomiralo je samo 42,6%. Znatno je porastao broj diplomiranih studenata koji od upisa u prvi semestar studija do diplomiranja provedu 3,4 pa čak i 5 i više godina.

Slično je i na školama na kojima propisano trajanje studija iznosi 3 godine (tabela 8).

Tabela 8

DIPLOMIRANI STUDENTI TROGODIŠNJIH VIŠIH ŠKOLA

Godina diplomiranja	Ukupno diplomiranih	Trajanje studija			
		3 godine	4 godine	5 godina	6 i više godina
Broj studenata					
1954	200	74	55	29	42
1955	313	62	71	106	74
1956	479	127	111	47	194
Struktura u procentima					
1954	100,0	37,0	27,5	14,5	21,0
1955	100,0	19,8	22,7	33,9	23,6
1956	100,0	26,5	23,2	9,8	40,5

Od studenata koji su diplomirali u 1956 samo 26,5% je diplomiralo za tri godine, a 40,5% studiralo je više od šest godina (tj. dva puta više nego što je propisano).

Ako se na osnovu podataka o vremenu za koje studenti završavaju studije izračuna prosečno trajanje studija na svim višim školama, dobija se sledeći pregled (tabela 9).

Tabela 9

PROSEČNO TRAJANJE STUDIJA NA VIŠIM ŠKOLAMA

Za studente koji su diplomirali	Na školama na kojima trajanje studija iznosi dve godine		Na školama na kojima trajanje studija iznosi tri godine	
	stvarno trajanje iznosi godina *	% vremena studiranja više od propisanog	stvarno trajanje iznosi godina**	% vremena studiranja više od propisanog
1952	2,9	45,0	—	—
1953	2,9	45,0	—	—
1954	2,7	35,0	4,2	40,0
1955	2,9	45,0	4,6	53,3
1956	3,1	55,0	4,7	56,7

* Pri izračunavanju prosečnog broja godina trajanja studija uzeto je kao da su studenti koji su studirali 5 i više godina, studirali samo 5 godina, zbog čega je stvarno trajanje studija nešto duže nego što je u tabeli prikazano.

** Važi ista napomena kao uz * samo što je u ovom slučaju pri izračunavanju prosečnog trajanja studija uzeto kao da su studenti koji su studirali 6 i više godina studirali samo 6 godina.

Prosečno trajanje studija je u porastu. Dok su studenti koji su diplomirali 1952 na školama na kojima je trajanje studija dve godine studirali u proseku 2,9 godina, studenti koji su diplomirali 1956 studirali su u proseku 3,1 godinu. Prema tome, studenti koji su diplomirali 1952 — da bi diplomirali — proveli su 45%, a studenti koji su diplomirali 1956 već 55% više vremena od propisanog. Studenti koji su diplomirali 1956 na školama na kojima trajanje studija iznosi tri godine u proseku su studirali 4,7 godina (prema proseku od 4,2 godine za studente koji su diplomirali 1954) i na taj način proveli 56,7% više vremena od propisanog.

Fakulteti, visoke škole i umetničke akademije

Trajanje studija na fakultetima, visokim školama i umetničkim akademijama nije rešeno na jedinstven način. Trajanje studija na ovim školama je četiri (na poljoprivrednom, šumarskom, ekonomskom, pravnom, farmaceutskom, filozofskom i prirodno-matematičkom fakultetu, zatim na Visokoj školi za fizičku kulturu i Akademiji za pozorišnu umetnost) ili pet godina (na veterinarskom, građev-

vinskom, geološkom, saobraćajnom, medicinskom² i stomatološkom fakultetu, zatim na akademiji primenjenih umetnosti), odnosno četiri ili pet godina (na arhitektonskom, mašinskom, elektrotehničkom, hemisko-tehno- loškom i rudarskom fakultetu, zatim na Akademiji likovnih umetnosti i Muzičkoj akademiji), što zavisi od statuta pojedinih fakulteta.

Tabela 10

DIPLOMIrani STUDENTI FAKULTETA, VISOKIH ŠKOLA I UMETNIČKIH AKADEMIJA NA KOJIMA TRAJU STUDIJE ČETIRI GODINE

Godina diplomiranja	Ukupno diplomiranih	Trajanje studija				
		4 god.	5 god.	6 god.	7 god.	8 i više god.
Broj studenata						
1952	2.829	443	979	736	379	292
1953	2.920	312	935	765	411	497
1954	3.544	346	1.026	866	531	775
1955	4.013	287	1.275	899	619	933
1956	3.986	334	937	1.062	626	1.027
Struktura u procentima						
1952	100,0	15,7	34,6	26,0	13,4	10,3
1953	100,0	10,7	32,0	26,2	14,1	17,0
1954	100,0	9,8	28,9	24,4	15,0	21,9
1955	100,0	7,2	31,8	22,4	15,4	23,2
1956	100,0	8,4	23,5	26,7	15,6	25,8

Relativno mali broj studenata diplomira za četiri godine i procent tih studenata je sve manji. Takođe se smanjuje procent studenata koji diplomiraju za 5 godina, a povećava broj studenata koji od upisa u prvi semestar do diplomiranja provedu sedam, osam i više godina. Tako, dok je od studenata koji su 1952 diplomirali diplomiralo za četiri godine 15,7%, od studenata koji su diplomirali 1956 za isto vreme diplomiralo je samo 8,4%. Procent studenata koji završavaju studije za osam i više godina porastao je od 10,3% u 1952 na 25,8% u 1956.

Slično je i na fakultetima odnosno umetničkim akademijama na kojima trajanje studija iznosi pet godina (tabela 11).

Tabela 11

DIPLOMIrani STUDENTI FAKULTETA I UMETNIČKIH AKADEMIJA NA KOJIMA TRAJANJE STUDIJA IZNOSI PET GODINA

Godina diplomiranja	Ukupno diplomiranih	Trajanje studija			
		5 godina	6 godina	7 godina	8 i više godina
Broj studenata					
1952	2.766	132	1.031	1.217	386
1953	2.713	82	752	1.044	835
1954	2.454	122	467	839	1.026
1955	2.458	195	413	688	1.162
1956	2.550	87	415	644	1.404
Struktura u procentima					
1952	100,0	4,8	37,3	44,0	13,9
1953	100,0	3,0	27,7	38,5	30,8
1954	100,0	5,0	19,0	34,2	41,8
1955	100,0	7,9	16,8	28,0	47,3
1956	100,0	3,4	16,3	25,2	55,1

Na školama na kojima studije traju pet godina relativno je još manji broj studenata koji završavaju studije na vreme (od studenata koji su diplomirali 1956 samo 3,4% je diplomiralo za pet godina). Broj studenata koji diplomiraju posle osam i više godina je znatan (od studenata koji su diplomirali u 1956 takvih je bilo 55,1%, tj. više od polovine).

Prosečno trajanje studija na fakultetima i umetničkim akademijama je u postepenom ali stalnom porastu (tabela 12).

² Na nekim medicinskim fakultetima trajanje studija iznosi danas šest godina. Međutim, od studenata koji studiraju po novom nastavnom planu još nema diplomiranih.

Tabela 12

PROSEČNO TRAJANJE STUDIJA NA FAKULTETIMA I UMETNIČKIM AKADEMIJAMA

Za studente koji su diplomirali	Na školama na kojima trajanje studija iznosi četiri godine		Na školama na kojima trajanje studija iznosi pet godina	
	stvarno trajanje iznosi godina*	% vremena studiranja više od propisanog	stvarno trajanje iznosi godina*	% vremena studiranja više od propisanog
1952	5,7	42,5	6,7	34,0
1953	5,9	47,5	7,0	40,0
1954	6,1	52,5	7,1	42,0
1955	6,2	55,0	7,1	42,0
1956	6,3	57,5	7,3	46,0

* Pri izračunavanju prosečnog trajanja studija, uzeto je kao da su studenti koji su studirali 8 i više godina studirali samo 8 godina. Prema tome, i tu je stvarno trajanje studija nešto duže nego što tabela pokazuje.

Studenti koji su diplomirali 1952 na školama na kojima trajanje studija iznosi četiri godine u proseku su studirali 5,7 godina, a diplomirani studenti u 1956 u proseku su studirali 6,3 godine. Isto tako su studenti koji su u 1956 diplomirali na školama na kojima trajanje studija iznosi pet godina u proseku studirali 7,3 godine, tj. 46,0% više vremena nego što je propisano.

Redovni studenti studiraju isto toliko dugo koliko i vanredni. Dok je ukupnom broju diplomiranih (redovnim i vanrednim) studenata u 1955 na školama na kojima trajanje studija iznosi četiri godine bilo u proseku potrebno 6,2 godine da bi diplomirali, samo redovnim studentima je bilo potrebno 6,4 godine. Slično je stanje i u 1956 g. (redovni studenti koji su diplomirali te godine, studirali su u proseku 6,2 godine, dok je ukupan broj studenata — redovni i vanredni zajedno — u proseku studirao 6,3 godine). Prema tome, način studiranja nije od bitnog uticaja na trajanje studija, iako bi se normalno moglo očekivati da redovni studenti završavaju studije u kraćem roku od vanrednih.

Tendencija produžavanja trajanja studija zapaža se na svim fakultetima — sem na pravnom, na kome se počev od 1953 godine vreme za koje studenti završavaju studije nešto smanjuje.

Starosna struktura diplomiranih studenata fakulteta

Dugo trajanje studija neposredno utiče na starosnu strukturu diplomiranih studenata. Tendencija da se vreme potrebno za završavanje studija stalno produžuje čini starosnu strukturu diplomiranih studenata sve nepovoljnijom (tabela 13).

Tabela 13

REDOVNI STUDENTI KOJI SU DIPLOMIRALI NA FAKULTETIMA U 1956 PREMA GODINAMA STAROSTI

	Ukupno diplomiranih	Godine starosti diplomiranih studenata				
		do 25	26—29	30—34	35—39	40 i više
Diplomirani studenti	5.866	1.519	3.012	1.037	214	84
Struktura u procentima	100,0	25,9	51,4	17,5	3,7	1,5

Samo 25,9% svih redovnih studenata koji su diplomirali u 1956 završilo je studije o roku koji bi se mogao smatrati normalnim, tj. do 25 godina starosti. Najveći broj studenata diplomirao je u drugoj polovini treće decenije svoga života (51,4%), a nije mali broj studenata koji su diplomirali tek u četvrtju pa čak i petoj deceniji života. Prema tome, najveći broj studenata stupa u aktivnu privrednu i drugu delatnost relativno kasno.

M. E.

IZVORI:

Statistički godišnjak Kraljevine Jugoslavije 1930; Statistički godišnjak Kraljevine Jugoslavije 1940; Statistički bilteni Saveznog zavoda za statistiku, br. 27, 39, 50, 59, 94; Neobjavljeni materijal SZS.

DOKTORAT NAUKA

Doktorat nauka kao najviši stepen naučnog usavršavanja priprema kadrove koji će se samostalno baviti naučnim radom.

Iako institucija doktorata nauka u našoj zemlji ima dugu tradiciju, doktorat nauka sticao se dosad na različiti način.

Od 1918 do 1941 bilo je više sistema po kojima su sticani doktorati na jugoslovenskim univerzitetima. Na Zagrebačkom i Ljubljanskom univerzitetu doktorat se polagao na osnovu rigorozna bez disertacije na pravnim fakultetima ili sa disertacijom bez obaveznog štampanja na ostalim fakultetima (sistem nemačkih i austrijskih univerziteta), a na Beogradskom univerzitetu na osnovu usmenog ispita uz disertaciju i obavezu da se ona štampa (sistem francuskih univerziteta).

12 oktobra 1948 donet je Zakon o sticanju naučnog stepena doktora nauka, kojim je usvojen postupak izrade i odbrane disertacije bez usmenog ispita. Na osnovu ovog zakona doneti su Pravilnik o sastavu i radu komisija za ocenu i odbranu doktorske disertacije, Uredba o naučnim oblastima iz kojih se dodeljuje stepen doktora nauka i Opšte uputstvo za izvršenje Zakona o sticanju naučnog stepena doktora nauka.

Donošenjem Opšteg zakona o univerzitetima, 1954, postavljeni su novi osnovni principi za sticanje doktorata nauka. 20 juna 1955 donet je, na osnovu tih principa, novi Zakon o doktoratu nauka, s ciljem da se obezbedi visok kvalitet doktorata nauka i ubrza uzdizanje novih naučnih radnika.

Novi zakon regulisao je na isti način osnovna pitanja na svim univerzitetima i fakultetima u zemlji, dok je razrada pojedinosti i specifičnosti prepuštena univerzitetskim i fakultetskim statutima i odlukama univerzitetskih i fakultetskih organa.

Lica koja su stekla doktorat nauka imaju pravo da nose titulu doktora nauka i da ispred imena stavljaju oznaku »dr«.

Na većini fakulteta i u naučnim ustanovama doktorat nauka je uslov za sticanje zvanja naučnih radnika.

Na teološkim fakultetima (bogoslovskom u Beogradu i rimokatoličkom u Zagrebu i Ljubljani) doktorat nauka se polaže po posebnim propisima koje su donela rukovodstva odgovarajućih verskih zajednica a koji se razlikuju od Zakona o doktoratu nauka.

Uslovi za sticanje doktorata nauka

Svaki naš građanin i strani državljanin ima pravo da pod jednakim uslovima stekne doktorat nauka.

Stepen doktora nauka daje samo univerzitet, na osnovu odluke fakulteta, a ne i akademije nauka, što je predviđao Zakon o sticanju naučnog stepena doktora nauka iz 1948¹.

Doktorat nauka se stiče na osnovu položenog usmenog doktorskog ispita i povoljno ocenjenog i odbranjenog pismenog doktorskog rada (disertacije, teze), dok se po ranijem zakonu doktorat nauka sticao na osnovu disertacije i njene odbrane, a bez usmenog ispita. Doktorskim ispitom kandidat treba da dokaže da vlada celokupnom naučnom disciplinom iz oblasti disertacije.

Kandidat za doktora nauka mora imati završen fakultet ili školu koja odgovara fakultetu (visoku školu ili umetničku akademiju). Ne traže se nikakvi drugi uslovi. Po propisima ranijeg zakona, kandidat se mogao prijaviti za doktorat samo ako je od njegovog diplomskog ispita na fakultetu proteklo bar dve godine, ako je imao izvesnu naučnu praksu i izradio naučne radove.

Doktorat se stiče na fakultetu na kome je kandidat diplomirao a i na svim istorodnim fakultetima u zemlji. Postoji mogućnost doktoriranja i na fakultetu druge vrste (naprimen, pravnik može da doktorira na ekonomskom fakultetu ili obratno) ukoliko to dozvoljava statut fakulteta na kome se želi steći doktorat nauka.

Prema Uredbi o naučnim oblastima iz kojih se dodeljuje stepen doktora nauka, donetoj na osnovu ranijeg zakona, fakulteti i akademije nauka mogli su da dodele doktorat nauka iz 21 naučne oblasti. Novi zakon, koji je predvideo dodeljivanje doktorata iz naučnih disciplina (a ne iz naučnih

oblasti), prepustio je fakultetskim statutima određivanje naučnih disciplina iz kojih pojedini fakulteti daju doktorat. Stoga svi fakulteti daju doktorat iz svih naučnih disciplina koje se obrađuju odnosno predaju na fakultetu.

Doktorska disertacija mora biti samostalan naučni rad i prethoditi prilogu nauci. Doktorskodisertacijomkandidat treba da dokaže opšte teorisko znanje iz određene oblasti jedne naučne discipline, vladanje naučnim metodima i sposobnost za samostalan naučni rad.

Da bi se disertacijama dao publicitet, zakon je odredio da se po jedan primerak određene disertacije dostavi svakoj univerzitetskoj biblioteci u zemlji i da se rezime disertacije, zajedno sa imenima članova komisije pred kojima je ona odbranjena, mora objaviti.

Doktorat stečen na stranim univerzitetima nostrifikuje se prema propisima koje donosi Savezno izvršno veće.

Pored doktorata kao naučnog stepena, na medicinskim i stomatološkim fakultetima postoji i doktorat medicine odnosno stomatologije kao akademski stepen, koji ne daje ista prava kao i stepen doktora nauka. Novi zakon o doktoratu nauka priznao je licima, koja su prema ranijim propisima na pravnim fakultetima u Zagrebu i Ljubljani stekla doktorat na osnovu rigorozna (tj. strogih ispita) a bez disertacije, sva prava koja pripadaju i licima s doktoratom nauka, iako se takav doktorat ne smatra doktoratom nauka. Takav doktorat položilo je na Zagrebačkom i Ljubljanskom pravnom fakultetu od 1919 do 1944 — 2.063 lica.

Postupak za sticanje doktorata

Lice koje želi da stekne doktorat nauka podnosi prijavu fakultetu sa dokazom da je završilo fakultet, visoku školu ili umetničku akademiju. U prijavi se predlaže predmet doktorske disertacije i daje kratak opis problema koje bi ona obuhvatila. Na osnovu prijave fakultetska uprava bira dva referenta koji treba da ocene da li kandidat ispunjava zakonske uslove i da daju mišljenje o predloženoj temi. Izveštaj i mišljenje referenata razmatra fakultetska uprava i donosi odluku o prihvatanju odnosno neprihvatanju ili traženju dopune teme predložene za disertaciju. U slučaju pozitivne odluke, fakultetska uprava određuje referenta koji će rukovoditi disertacijom i kandidatu, na njegov zahtev, pružiti potrebnu naučnu pomoć i davati mu uputstva pri izradi disertacije. Na nekim fakultetima kandidatu se daje i rok za izradu doktorske disertacije (dve godine).

Izradu doktorske disertacije kandidat podnosi fakultetskoj upravi u 10 primeraka. Kad fakultetska uprava primi disertaciju, određuje komisiju koja treba da je oceni. Komisija se sastoji od tri člana, među kojima se redovno nalazi i referent koga je fakultetska uprava odredila za rukovodioca disertacije. Svoj pismeni referat o oceni disertacije komisija podnosi fakultetskoj upravi u roku od tri meseca (u ovaj rok se ne uračunava školski raspust).

Komisiju za ocenu i odbranu disertacije od tri člana i komisiju za usmeni doktorski ispit od tri do pet članova sastavljaju naučni radnici odgovarajuće naučne discipline.

Fakultetska uprava može disertaciju prihvatiti ili vratiti kandidatu da je izmeni odnosno dopuni u određenom roku (obično godinu dana). Ako kandidat u određenom roku ne podnese izmenjenu odnosno dopunjenu disertaciju, smatra se da je odustao.

Na pojedinim fakultetima (prvenstveno pravnim) postoji tečaj za pripremu doktorata koji traje uglavnom jednu školsku godinu. Nastava na tečaju obavlja se u vidu predavanja i sen. Inara sa grupom slušalaca ili u vidu posebnih sastanaka nastavnika sa slušaocima. Na sastancima i seminarima slušaoci se upućuju na literaturu, raspravljaju se o naučnim i stručnim problemima, čitaju se radovi slušalaca i diskutuje o njima.

Po prijemu disertacije fakultetska uprava rešava o polaganju usmenog doktorskog ispita. Fakultetska uprava, saglasno odredbama statuta, može osloboditi polaganja usmenog doktorskog ispita kandidata koji se niz godina bavi naučnim radom i ističe svojim radovima. Ako kandidat polaže usmeni doktorski ispit, fakultetska uprava ga zakazuje pre odbrane disertacije. Usmeni doktorski ispit polaže se pred komisijom od tri do pet članova koju određuje fakultetska uprava.

Usmeni doktorski ispit se polaže iz one naučne discipline ili onih naučnih disciplina na koje se odnosi disertacija. On se može ponoviti jedanput, u roku koji odredi fakultetska uprava.

Ako kandidat položi usmeni ispit odnosno bude oslobođen polaganja ispita i fakultetska uprava prihvati njegovu disertaciju, onda određuje komisiju od tri člana pred kojom će kandidat braniti disertaciju.

Odrbana disertacije je javna. Pre odbrane sekretarijat fakulteta putem dnevne štampe objavljuje ime kandidata, naziv disertacije, vreme i mesto odbrane disertacije. Na odbrani disertacije komisija proverava samostalnost kandidatovog naučnog rada i osnovanost njegovih izlaganja. Kandidat treba da dokaže da potpuno vlada materijom koju je obradio i da obrazloži i odbrani naučne zaključke do kojih je u svom radu došao. Komisija donosi odluku na osnovu uspeha na usmenom doktorskome ispitu, ocene disertacije, izlaganja kandidata i njegovih odgovora prilikom odbrane disertacije. Da bi doktorska

¹ U daljem tekstu: raniji zakon.

disertacija bila odbranjena, potrebna je povoljna ocena većine članova komisije. Disertacija koja nije odbranjena ne može se ponovo podneti. Na većini fakulteta kandidatu koji nije odbranio disertaciju omogućava se da prijavi disertaciju s novom temom iz istog ili drugog predmeta iste grupe. On nije dužan da ponovo polaže usmeni ispit. Ukoliko kandidat i po drugi put ne odbrani disertaciju, gubi pravo da radi disertaciju iz te grupe odnosno oblasti.

Odluku komisije o položenom doktoratu dekan fakulteta dostavlja rektoru univerziteta radi promocije za doktora nauka. Promociju doktora nauka u ime univerziteta obavlja rektor univerziteta u prisustvu dekana fakulteta i članova ispitne komisije pred kojom je kandidat odbranio disertaciju. Promocija se obavlja javno i na svečan način. U diplomu se označuje naučna disciplina iz koje je stečen doktorat.

Gubljenje doktorata

Doktorat nauka se gubi ako se utvrdi da podnesena disertacija nije samostalan naučni rad. Odluku o tome donosi fakultetska uprava. Postupak je propisan fakultetskim statutima. Kad fakultetska uprava primi obrazložen predlog za oduzimanje doktorata ili ako postoji osnovana sumnja da disertacija nije samostalan nastavni rad, ona iz svoje sredine određuje dva referenta koji joj podnose mišljenje o ozbiljnosti i obrazloženosti predloga. Ako fakultetska uprava nađe da ima osnova za ispitivanje predloga o poništenju doktorata, ona određuje komisiju od tri člana da ispita slučaj i podnese izveštaj. Na nekim fakultetima postupak odmah vodi komisija od tri člana bez prethodnog postupka. Ako fakultetska uprava, na osnovu mišljenja komisije od tri člana, nađe da ima razloga za javnu raspravu o predlogu za poništenje doktorata, ona određuje dan javne rasprave, omogućujući pritom licu o čijem se doktoratu radi uvid u referat i najmanje mesec dana da se za raspravu pripremi. Javna rasprava se održava na fakultetu pred komisijom od pet članova koje bira fakultetska uprava. Po završenoj raspravi komisija jednoglasno ili većinom glasova daje predlog fakultetskoj upravi koja donosi odluku. Na nekim fakultetima javnu raspravu neposredno vodi fakultetska uprava.

Počasni doktorat

Na univerzitetima može se dodeliti i počasni doktorat. On se dodeljuje istaknutim naučnim radnicima koji su svojim delima obogatili nauku, javnim radnicima koji su svojim delima unapredili naučnu misao i licima koja su za nauku ili za društveni napredak naročito zaslužna. Počasni doktorat daje se za sve naučne discipline iz kojih se može steći i doktorat nauka, a isto tako i kao počasni doktorat pojedinog univerziteta bez određene naučne disertacije. Počasni doktorat daje se i stranim državljanima.

Predlog za dodeljivanje počasnog doktorata može dati fakultetska uprava na osnovu mišljenja komisije od tri univerzitetska nastavnika. Odluku o dodeljivanju donosi univerzitetska uprava na osnovu obrazloženog predloga fakultetske uprave. Promocija se obavlja na svečanom skupu pod predsedništvom rektora, koji proglašava sticanje počasnog doktorata i počasnom doktoru predaje naročitu diplomu.

Od 1945 do 1957 na svim univerzitetima dodeljeno je 10 počasnih doktorata.

Pregled doktorata

Od školske 1919/20 do školske 1944/45, doktorat nauka u Jugoslaviji steklo je 1.019 lica, tj. prosečno 39 lica godišnje. Od 1945 do 1957 doktoriralo su 934 lica, tj. prosečno 72 lica godišnje. Od 1920 do 1957 doktoriralo su ukupno 1.953 lica (ne računajući 2.069 doktora sa Zagrebačkog i Ljubljanskog pravnog fakulteta, koji su doktorirali na osnovu rigoroza, kao ni doktore medicine), što znači da godišnji prosek iznosi 51 (tabela 1).

Poslednjih godina broj doktora nauka je porastao, a i dalje ima tendenciju stalnog porasta. Tome je doprineo i novi Zakon o doktoratu nauka, koji je ublažio uslove za sticanje doktorata, te je time i mlađim naučnim radnicima van fakulteta omogućio da doktoriraju. Na povećanje broja doktora uticala je i odredba novog Zakona prema kojoj se doktorat mogao steći po ranijim propisima (bez usmenog ispita), ako je doktorska disertacija predata do 15. jula 1956.

Među doktorima iz posleratnog perioda ima 112 žena (12%). Poslednjih godina broj žena-doktora raste: u 1955 iznosio je 12,6%, u 1956 — 15%, u 1957 — 16,4%.

Tabela 1
STEČENI DOKTORATI NAUKA*

(prema naučnim oblastima i godini doktoriranja)

Naučna oblast	Svega		O d t o g a						
	od 1919 do 1944	od 1945 do 1957	od 1945 do 1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957
Ukupno	1.019	944	150	50	88	85	142	217	212
Filozofija	414	22	4	2	4	1	5	4	2
Pedagogija	—	8	2	1	—	2	—	1	2
Istor. i teor. umetnosti	—	19	4	1	1	1	1	5	6
Istorija	—	44	9	5	1	3	6	11	6
Filologija	—	29	4	2	1	4	11	3	4
Književnost	3	30	4	3	—	3	2	9	9
Biologija	—	46	3	—	3	7	13	12	8
Geografija	—	93	1	—	2	—	3	4	3
Meteorologija	—	1	1	—	—	—	—	—	—
Matematika	—	35	1	3	4	4	6	9	5
Fizika	—	19	1	1	—	—	6	8	3
Hemija	—	44	13	4	—	2	4	9	12
Geologija	—	21	—	—	1	1	3	10	6
Poljoprivreda**	45	94	8	2	13	6	13	28	24
Šumarstvo	—	29	5	1	3	5	3	7	5
Pravo***	95	106	5	9	8	9	20	14	41
Veterina	254	139	63	10	18	13	11	12	12
Ekonomija	54	68	2	2	5	6	10	18	25
Medicina	—	21	—	—	6	1	2	6	6
Farmacija	—	23	2	—	—	1	3	8	9
Tehnika	55	89	4	3	13	8	8	34	19
Hemija na tehnič	—	16	—	—	2	4	10	—	—
Fizika na tehnič	—	4	—	—	1	3	—	—	—
Teologija	102	30	14	1	2	1	2	5	5

* Podaci za godine 1919/20 do 1944 i 1957 uzeti su iz tabele Saveznog zavoda za statistiku i smatraju se kao privremeni sve dok ih Savezni zavod za statistiku zvanično ne objavi, a podaci za godine 1945 do 1956 iz Statističkog godišnjaka FNRJ za 1957 godinu.

** Za predratne godine poljoprivrede i šumarstvo iskazani su zajedno. Isto tako iskazani su zajedno filozofija, pedagogija, istorija i teorija umetnosti, istorija, filologija, književnost, biologija, geografija, meteorologija, matematika, fizika, hemija i geologija.

*** Podaci se odnose samo na Beogradske i Subotičke pravni fakultet a ne i na Zagrebački i Ljubljanski, gde je doktorat stican na osnovu rigoroza.

Od ukupnog broja doktora posle oslobođenja na univerzitetima je doktoriralo 824, na akademijama nauka 80 i na teološkim fakultetima 30 lica. Od doktora koji su ovaj naučni stepen stekli na akademijama nauka (od 1950 do 1956), na Srpskoj akademiji nauka doktoriralo je 65, na Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti 1 i na Slovenskoj akademiji znanosti i umjetnosti 14 lica.

Prema naučnim oblastima, kao što se iz tabele vidi, raspored doktorata je vrlo neravnomeran. Naprimera, posle oslobođenja najviše doktorata položeno je iz veterinarskih nauka (139), prava (106), poljoprivrede (94), medicine (21), pedagogije (8). Prvi doktorati nauka iz medicine položeni su 1953.

U poređenju sa brojem diplomiranih studenata posle rata, broj doktora nauka je neznan. Od 1945 do 1957 na svim fakultetima, visokim školama i umetničkim akademijama diplomiralo je 50.915 studenata², dok su u istom periodu doktorirala svega 904 studenta². Doktorat nauka je steklo svega 1,8% diplomiranih studenata. Ovaj koeficijent ima samo orijentacioni karakter, jer doktorat mogu steći svi oni koji su diplomirali, bez obzira na godinu diplomiranja (među posleratnim doktorima nauka znatan broj je diplomirao pre rata).

M. F.

IZVORI:

Zakon o sticanju naučnog stepena doktora nauka (»Službeni list FNRJ«, br. 89/48); Pravilnik o sastavu i radu komisija za ocenu i odbranu doktorske disertacije (»Službeni list FNRJ«, br. 16/49); Uredba o naučnim oblastima iz kojih se dodeljuje stepen doktora nauka (»Službeni list FNRJ«, br. 36/49 i 27/50); Opšte uputstvo za izvršenje Zakona o sticanju naučnog stepena doktora nauka (»Službeni list FNRJ«, broj 60/50); Opšti zakon o univerzitetima (»Službeni list FNRJ«, br. 27/54); Zakon o doktoratu nauka (»Službeni list FNRJ«, br. 29/55); statuti fakulteta.

² Bez medicinskih i teoloških fakulteta.

TREĆE JUGOSLOVENSKE POZORIŠNE IGRE »STERIJINO POZORJE«

Od 11 do 25 maja 1958 u Novom Sadu su održane Treće jugoslovenske pozorišne igre »Sterijino pozorje«, posvećeno savremenoj domaćoj drami i proslavi stogodišnjice rođenja Iva Vojnovića.

Sva profesionalna pozorišta u zemlji mogla su da prijave po jedan scenski prikaz nekog savremenog jugoslovenskog dramskog teksta da bi se prethodno izabrali najbolji. Sem toga Odbor »Sterijinog pozorja« pozvao je na Igre i pozorišta koja su u jubilarnoj sezoni 1957/58 imala najbolje prikaze Vojnovićevih tekstova.

Na Trećim jugoslovenskim pozorišnim igrama prikazana su dela: »Dubrovačka trilogija« od Iva Vojnovića u izvođenju Jugoslovenskog dramskog pozorišta iz Beograda;

»Vašar snova« od Marijana Matkovića u izvođenju Zagrebačkog dramskog kazališta;

»Večer v čitavnici« sa tri komada Miroslava Vilhara — adaptacija Mirka Mahnića — u izvođenju Mesnog gledališta iz Ljubljane;

»Vejka na vetrot« od Koleta Čašule u izvođenju Narodnog teatra iz Skopja;

»Heraklo« od Marijana Matkovića u izvođenju Hrvatskog narodnog kazališta iz Zagreba;

»Bližnji svoj« od Melvi Albaharija u izvođenju Kameron scene »Ateljea 212« iz Beograda;

»Na slepem tiru« od Jura Kislina u izvođenju Slovenskog ljudskog gledališta iz Celja;

»Djelidba« od Skendera Kulenovića u izvođenju Narodnog pozorišta iz Mostara.

»V pristanu so orehove lupine« od Janeza Žmavca u izvođenju Slovenskog narodnog gledališta iz Ljubljane;

»Doživljaji Nikolettine Bursaća« od Branka Čopića — dramatisacija Minje Dedića — u izvođenju Beogradskog dramskog pozorišta;

»Put u izvesnost« od Miodraga Pavlovića u izvođenju Narodnog pozorišta iz Beograda;

»Maškarate ispod kuplja« od Iva Vojnovića u izvođenju Srpskog narodnog pozorišta iz Novog Sada.

Sem toga, na poziv Odbora, ali van konkurencije, Dečje pozorište »Boško Buha« iz Beograda prikazalo je »Bajku o caru i pastiru« od Boška Trifunovića u čast »Sterijinog pozorja«, Akademsko pozorište »Branko Krstanović« iz Beograda (izabrano na ovogodišnjem Festivalu amaterskih pozorišta Srbije) prikazalo je »Varijacije« od Aleksandra Obrenovića (u organizaciji Saveza amaterskih pozorišta).

Na kraju Igara, 27 maja, svečano su podeljene nagrade koje su dobili:

Marijan Matković za najbolji dramski tekst (»Vašar snova«) — diploma, zlatna značka »Sterijinog pozorja« i novčana nagrada od 350.000 din.; Mirko Mahnić za najbolju scensku adaptaciju (»Večer v čitavnici«) — diploma, zlatna značka i novčana nagrada od 250.000 din.; Slovensko narodno gledalište iz Ljubljane za najbolju predstavu u celini (»V pristanu so orehove lupine«) — diploma i zlatna plaketa; Slavko Jan za najbolju režiju (»V pristanu so orehove lupine«) — diploma, zlatna značka i novčana nagrada od 250.000 din.; Viktor Bek za ulogu Antuna Berića u »Vašaru snova«, Blaženka Katalinić za ulogu Mare Nikšine Beneše u »Dubrovačkoj trilogiji«, Rade Marković za ulogu Nikolettine Bursaća u »Doživljajima Nikolettine Bursaća«, Neva Rošić za ulogu Nine u »Vašaru snova« i Marko Todorović za ulogu Vuka u »Dubrovačkoj trilogiji« — diplome, zlatne značke i pojedinačne nagrade od 200.000 din.; Stevan Maksimović za scenografsko rešenje drugog čina u predstavama »Maškarata ispod kuplja« — diploma, zlatna značka i nagrada od 120.000 din.; Vanda Pavelić—Rajnert za nacrt kostima u predstavama »Herakla« — diploma, zlatna značka i nagrada od 120.000 din.

Sem toga, Umetnička komisija je specijalno pohvalila kolektiv Srpskog narodnog pozorišta iz Novog Sada za uspele realizaciju moderne koncepcije »Maškarata ispod kuplja« i dodelila specijalnu nagradu od 150.000 din. Josipu Kulundžiću, reditelju te predstave.

Sem »Sterijinog pozorja«, bilo je i drugih nagrada koje su dobili:

Todorica Kondova za najbolju epizodnu ulogu (sobarica Mejbl u »Vejka na vetrot«) — 50.000 din. od beogradskog lista »Večernje novosti«, Bogdan Dević za najbolju epizodnu ulogu (Joza u »Djelidbi«) — sliku Nikole Graovca »Motiv iz Srema« od novosadskog »Dnevnika«, Zoran Ristanović za govorno najbolje interpretiranu ulogu (Boban u drami »Bližnji svoj«) — zlatan prsten i diplomu od »Naše scene«, Iva Zupancićeva kao najbolja mlada glumica (za učešće u predstavama »Večer v čitavnici«) — grafiku Zlatka Price od Tribine mladih u Novom Sadu.

Za vreme Trećih jugoslovenskih pozorišnih igara održan je niz raznih kulturnih manifestacija. Otvorena je izložba »Život i delo Iva Vojnovića« u foajeu Srpskog narodnog pozorišta. Na slobodnoj tribini »Sterijinog pozorja« dr Branko Gavella održao je referat »O pedagogici glume« i govorio o problemima dekorne estetike, a dr Bratoljub Klaić je govorio o problemima scenskog jezika; umetnička komisija »Sterijinog pozorja« imala je slobodnu diskusiju i razgovore s publikom; na Narodnom univerzitetu govorili su: dr Branko Gavella o »Dubrovačkoj trilogiji« i Mladen Škiljan o »Vašaru snova«, održana je diskusija o avangardnoj drami u »Ateljeu 212«. Na Tribini mladih govorili su: Aleksandar Vučo, Dušan Matić, Milan Dedinac, Milo Milunović, Gustav Krklec i Marko Ristić o Rastku Petroviću; Branko Čopić o satiri u savremenom društvu. 19 i 20 maja održano je savetovanje pozorišnih arhivista i muzeologa na kome je donet niz značajnih zaključaka.

U toku Igara bilo je i drugih raznih kulturnih manifestacija i priredaba (izložbi, večeri poezije i sl.) koje nisu bile predviđene programom ovogodišnjeg »Sterijinog pozorja«, a koje su još više obogatile festivalske dane.

Trećim jugoslovenskim pozorišnim igrama, pored novosadske publike i gostiju iz raznih gradova Jugoslavije (naročito iz Beograda), prisustvovalo je i nekoliko gostiju iz inostranstva (SSSR, Poljske, Rumunije i Italije).

S. B.

Druge jugoslovenske pozorišne igre »Sterijino pozorje«, Jugoslovenski pregled 1957, str. 254 (38).

STAV JUGOSLAVIJE U VEZI SA PROBLEMOM NUKLEARNOG NAORUŽANJA

Jugoslovenska vlada se aktivno zalaže za zabranu upotrebe atomske energije u ratne svrhe, za uništenje postojećih zaliha nuklearnog oružja i za obustavu eksperimenata nuklearnim oružjem.

Obustava eksperimentalnih eksplozija nuklearnog oružja i njegova zabrana¹

Pretsednik Republike Josip Broz Tito istakao je u govoru u Mavrovu 27 maja 1957 g. potrebu stvaranja uslova za pregovore o obustavljanju eksperimenata nuklearnog oružja i uspostavljanju trajnog mira, i tom prilikom rekao:

»U pogledu zabrane upotrebe atomskih ratnih sredstava za uništavanje ljudskih života, i ne samo ljudskih života nego svega živog na zemlji, smatramo da težnja za oslobođenjem od takve opasnosti predstavlja životni cilj svih naroda u svijetu, svih onih koji smatraju da se upotreba takvih sredstava ne može ograničiti na jedan teren i na pojedine zemlje, već može donijeti katastrofu čitavom čovječanstvu. Mi ćemo se i ubuduće boriti da se zabrani upotreba tih sredstava. Mi u tome idemo ne samo u korak s drugima, već i apeliramo na sve ljude, sve narode svijeta da se objedine u jedinstvenoj borbi da se ratovi, a naročito takvi ratovi kakvi bi danas bili kad bi se upotrebila nuklearna sredstva za masovno uništavanje i ne samo ratovi već i eksperimenti atomskim i hidrogenskim oružjem zabrane.«

O ovom pitanju predsednik Tito je dao izjavu redakciji lista »Dejli Herald« u kojoj se kaže: »Napori za efikasno razoružanje moraju imati za cilj i zabranu atomskog i termonuklearnog naoružanja, koje je po svojoj suštini, kao sredstvo za masovno uništavanje, prije svega oružje agresivnog karaktera. Vjerujem u mogućnost takve zabrane, naročito zato što će svijet o uništavajućem dejstvu toga oružja natjerati ljude da odustanu od njegove primjene kao što je u prošlosti bio slučaj s hemijskim i bakteriološkim oružjem. Smatram da je to i neophodno ako čovječanstvo hoće da se sačuva od opasnosti svoga uništenja. Koliko je ta bojazan opravdana, može se vidjeti i iz činjenice da je danas čitav svijet veoma uznemiren i zbog uočених posljedica koje su nastale kao rezultat već i samih eksperimenata s tim uništavajućim oružjem. Prema tome, cilj svih nas mora da bude ne samo da se umanjí opasnost od atomskog rata, već i da se u potpunosti spriječi.«

Šef jugoslovenske delegacije Koča Popović govorio je u generalnoj debati na XII Zasedanju Generalne skupštine UN 25 septembra 1957 o stavu Jugoslavije prema pitanju nuklearnog oružja u sklopu opštih problema razoružanja:

»Ja mislim da nema više nikog ko bi još uvek tvrdio — rekao je Koča Popović — da užasna rušilačka moć modernog oružja pruža garancije protiv njegove upotrebe... Postoji jedno pitanje koje, po mom mišljenju, treba da bude pomenuto, pitanje obustave nuklearnih eksperimenata u vojne svrhe. Nije naročito potrebno naglašavati veliki uticaj ovog pitanja na opštu međunarodnu atmosferu i na problem razoružanja u celini. Njegova dramatična hitnost ogleda se u njegovom neposrednom uticaju na bezbednost čovječanstva. Isto tako, nikakvim razlozima ne može se pravdati ma kakvo vezivanje ovog problema s drugim pitanjima, uključujući tu i druge mere na polju razoružanja. To što neki još uvek tvrde da obustava eksperimenata ne čini deo razoružanja zaista nije razlog zbog koga bi trebalo da se ona dalje odlaže.«

U daljim diskusijama o razoružanju Koča Popović je izneo stav Jugoslavije u Političkom komitetu Generalne skupštine UN 15 oktobra 1957, istakavši da je Jugoslavija »za potpunu zabranu i likvidaciju nuklearnog i termonuklearnog oružja«. On je detaljnije obrazložio jugoslovenski stav: »Mi smatramo da je radi postizanja ovog cilja potrebno da se ostvari sporazum o merama koje bi doprinele zaustavljanju trke u naoružanju na polju nuklearnog oružja, kao što su: obaveza zemalja koje proizvode nuklearno oružje da takvo oružje ili fisioni materijal namenjen u vojne svrhe neće izvoziti u druge zemlje; obustava proizvodnje fisionih materijala za vojne svrhe, kao i aranžmani o postepenim alokacijama za mirnodopsku upotrebu onih fisionih materijala koji se sada nalaze kao zalihe namenjene vojnim ciljevima. Isto tako, smatramo da bi odricanje od upotrebe nuklearnog oružja za jedan određen rok... moglo takođe da koristi naporima za ostvarenje pomenutog cilja.« Ističući da »svaki plan o razoružanju mora obuhvatiti i konvencionalno i nuklearno oružje uz odgovarajuću kontrolu«, Koča Popović je produžio: »Posebna pažnja koja se poklanja razoružanju u oblasti nuklearnog i termonuklearnog oružja kao osnovnog nosioca daljeg zaostavanja ne treba da znači da se u međuvremenu legalizuje rat konvencionalnim

oružjem. Ne radi se o tome da prednost damo ovoj ili onoj vrsti rata. Pre svega, treba da onemogućimo svaki rat, a zato je potrebno odlučno ograničiti odnosno ukinuti njegov najstrašnji vid, tim pre što upravo trka u proizvodnji ovog najrazornijeg oružja najviše uznemirava i zaostava međunarodne odnose i najviše potencira opasnost rata.«

Stav Jugoslavije prema teorijama koje žele da opravdaju trku u nuklearnom naoružavanju sadržan je u izlaganju Koče Popovića koji je, između ostalog, rekao: »U oblasti onoga što je jasno... spada, po mom mišljenju, i to da se teorija o ograničenom ratu ili o ratu nuklearnim i termonuklearnim oružjem ograničenog dejstva nije mogla održati, kao ni ona druga teorija, koja je nekad bila u modi — da bi užasna destruktivnost novog oružja predstavljala sama po sebi najbolju garantiju protiv mogućnosti rata.«

U isto vreme Koča Popović se osvrnuo na teoriju nužnosti usavršavanja nuklearnih oružja u cilju obezbeđenja mira i zastrašivanja eventualnog agresora i tim povodom je rekao: »To je, ustvari, nov oblik stare formule.² Zastupati tezu da se treba sistematski sve više naoružavati, radi bezbednosti ovakvog ili onakvog sveta, ovog ili onog načina života, ne znači ništa drugo nego trku u naoružanju definisati kao legalni postupak.«

U istom govoru Koča Popović je izložio da je Jugoslavija za »neodložne zabrane eksperimentalnih eksplozija nuklearnog oružja«. Pritom je istakao da su ovi eksperimenti već po svom negativnom materijalnom dejstvu na živa bića štetni, i kao takvi nezakoniti i nedozvoljeni, čak i s gledišta opšteprihvaćenih načela današnjeg međunarodnog prava.

Pošto XII Zasedanje Generalne skupštine UN nije dovelo do saglasnosti čak ni u pitanju sastava Komisije UN za razoružanje, to se u međuvremenu nastavila trka u nuklearnom naoružavanju, uprkos pripremama i težnjama da se nadu pozitivna rešenja na konferenciji najvišeg nivoa. Koča Popović je o tome u predizbornom govoru u Valjevu, 9 marta 1958, rekao, između ostalog, sledeće:

»Mi tražimo i predlažemo, odnosno smatramo potrebnim i mogućim u skladu s mnogim sličnim zahtevima postavljenim u mnogim drugim zemljama, da se vlade koje su najodgovornije za održanje mira, uzdrže do završetka sastanka na najvišem nivou od najgrubljih praktičnih mera koje bi, pogoršavanjem faktičkog materijalnog stanja, negativno delovale na postojeću situaciju, dalje komplikovale međunarodne odnose i otežale prestojeće, toliko značajne pregovore. Pod tim podrazumevamo, ne prejudicirajući ni u čemu razmatranje ili rešavanje drugih pitanja — da se do tada obustave sve eksperimentalne eksplozije.«

Ukazujući na korisnost takvih mera smirivanja, Koča Popović je nastavio: »Moram reći da, bez obzira na prigovore koji se protiv toga iznose, mi ne razumemo zašto se ne može ići i na, recimo, jednostrano obustavljanje eksplozija bar za određeno vreme ili pod određenim uslovima. Teško je verovati da bi se neka druga sila suočena sa ovakvom jednostranom odlukom usudila da nastavi eksplozije, čime bi se pred celim svetskim javnim mnenjem sama stavila na optuženičku klupu kao potencijalni agresor. Razume se, međutim, da je bolje ako do obustave, ma najpre i privremeno, dode sporazumno.«

U svom predizbornom govoru u Beogradu, 16 marta 1958, Predsednik Republike ponovo je ukazao na potrebu obustave eksperimentalnih eksplozija: »Do danas su u svijetu bile 174 atomske i hidrogenske eksplozije. Od toga bilo je samo hidrogenskih 28, a samo prošle godine izvršene su 43 eksplozije. I sami američki naučnici su utvrdili da je već prije dvije godine udvostručena radijacija poslije eksplozija hidrogenskih bombi koje je izvršila Amerika. Zar to nije strašna opasnost za cio biološki svijet, zar to nije opasnost za ljude? Danas se prosto igraju tim eksperimentima, koji predstavljaju element učenjivanja, umjesto da se s tim stane, da se dogovore i obustave te eksplozije. Neka se o tome sporazumiju, a poslije se može postepeno pristupiti i drugim pitanjima.« Povodom značaja ovog pitanja na prethodjećem eventualnom sastanku na najvišem nivou, predsednik Tito je rekao: »Ako na tom sastanku ne bi bilo pretresano nego pitanje obustave atomskih eksperimenata u ratne svrhe — i to bi bio snažan korak naprijed.«

Pored toga, pitanje obustave eksperimenata nuklearnim oružjem i njegove zabrane istaknuto je u novogodišnjoj poruci predsednika Tita, gde je ukazano na opasnosti koje sadrži sadašnji razvitak naoružanja uopšte, a naročito nuklearnog. Stav Jugoslavije iznet je i u članku Koče Popovića »Da bi se učvrstio mir, mora se pregovarati«, u govoru predsednika Tita u Narodnoj skupštini od 19 aprila 1958 i u Prvomajskom proglasu CK SKJ, Saveznog odbora SSRNJ, Centralnog veća SSJ i CK NOJ.

VII Kongres SKJ zauzeo je stav prema ovom značajnom pitanju. U referatu na Kongresu generalni sekretar SKJ Josip Broz Tito rekao je o tome:

»Mi, razumije se, nismo neki veliki optimisti u pogledu rezultata koji bi se mogli postići na toj konferenciji na najvišem nivou, ali mislimo da bi sporazum makar i u jednom pitanju koje danas tišti i zabrinjava svijet, kao što je, naprimjer, obustava atomskih i hidrogenskih eksperimenata u ratne svrhe imao ogroman značaj i za smirivanje u svijetu i za poboljšavanje mogućnosti za dalje razgovore o razoružanju i rješavanju drugih međunarodnih problema... Razvitak nauke i tehnike doveo

¹ »Stav Jugoslavije u vezi sa problemom eksperimentalnih eksplozija nuklearnog oružja« (»JP« — 1957, str. 309—312 39—42) »Stav i inicijativa Jugoslavije po pitanju razoružanja 1955—57« (»JP« — 1957, str. 211—214 (29—32) i Stavovi FNRJ po važnijim pitanjima na XII Zasedanju Generalne skupštine UN — Obustava eksperimenata nuklearnim oružjem (»JP« — 1958, str. 140—16).

² Aluzija na formulu: »Ako hoćeš mir, spremaj rat.«

je u društvenim odnosima do apsurdne situacije, kada pojedinci ili pojedine grupe mogu da odluče o upotrebi nuklearne energije u ratne svrhe, a to znači da donesu odluku o sudbini čovječanstva. Ako se među tim ljudima nađu sadisti, ludaci, egoisti ili pojedinci kojima su život u izobilju i ogromna bogatstva dosadili, oni mogu biti vođeni logikom: poslije mene neka sunce ne grije. Očigledno je da živimo u takvo vreme kada o upotrebi nuklearne energije ne bi smjeli da odlučuju pojedinci i pojedine grupe. To je stvar svih naroda, čitavog čovječanstva!»

U rezoluciji VII Kongresa SKJ ističe se da »Kongres smatra da borba za mir danas naročito zahteva pojačane napore svih naroda za obustavljanje trke u naoružanju, pristupanje postepenom razoružanju, za najhitniju opštu obustavu eksperimenata s nuklearnim oružjem, obustavu i zabranu proizvodnje i upotrebu nuklearnog oružja, a za upotrebu atomske energije isključivo u mirnodopske svrhe«.

Vlada SSSR rešila je da 31. marta 1958. jednostrano obustavi vršenje eksperimenata svih vrsta atomskog i hidrogenskog oružja. Tim povodom predsjednik Saveta ministara SSSR N. S. Hruščov uputio je predsjedniku Titu pismo u kome se objašnjava pomenuta odluka sovjetske vlade i njen poziv SAD i Velikoj Britaniji da se pridruže ovoj odluci SSSR. Na kraju se izražava nada da će predložiti sovjetske vlade u tom pogledu naići na pozitivan stav vlade FNRJ.

U odgovoru na pismo sovjetskog premijera predsjednik Tito je naglasio da je »pitanje obustave eksperimenata nuklearnim oružjem... od ogromnog značaja za čovječanstvo, za napredak i mirni razvitak svih naroda sveta«. U pismu se dalje kaže da su »vanredna uznemirenost i zabrinutost koje vladaju zbog eksperimenata nuklearnim oružjem kod širokih slojeva stanovništva u celom svijetu, kod velike većine političkih i javnih radnika potpuno opravdane. Ti eksperimenti ne samo što truju međunarodnu atmosferu i povećavaju trku u naoružanju, već neposredno ugrožavaju i zdravlje i živote miliona ljudi, kao i zdravlje budućih generacija.«

Predsjednik Tito je istakao dosadašnji stav Jugoslavije prema potrebi »neodložnog obustavljanja svih eksperimenata nuklearnim oružjem« kao i da je Jugoslavija već ranije preduzimala u tom pravcu određene akcije. U pismu se dalje kaže da je sovjetska vlada u odsustvu opšteg sporazuma o obustavljanju nuklearnih eksperimenata učinila važan korak naprijed u pravcu opšteg sporazumovanja i rešavanja ovog problema i da će jugoslovenska vlada i dalje pružati podršku svim pozitivnim i konstruktivnim inicijativama na tom polju.

Ovaj stav Jugoslavije prema odluci SSSR o jednostranoj obustavi eksperimentalnih eksplozija nuklearnih oružja došao je do izražaja i u ekspoziciji Predsjednika Republike u Narodnoj skupštini FNRJ 19. aprila 1958.

U referatu generalnog sekretara SKJ Josipa Broza Tita održanom na Kongresu o odluci Vrhovnog sovjeta SSSR se kaže: »Mi iskreno pozdravljamo odluku Sovjetskog Saveza da obustavi dalje eksperimente sa atomskim i hidrogenskim bombama i smatramo taj akt krupnim doprinosom dobre volje da dođe do sporazuma ne samo u pogledu svake dalje obustave tih eksperimenata, već i do zabrane upotrebe tog užasno razarajućeg ratnog sredstva... Krajnje je vrijeme da sve države obustave probe sa nuklearnim sredstvima za uništavanje, da se ozbiljno pristupi razgovorima za rješavanje spornih problema i razgovorima o razoružanju i drugom. Nagovještavanje sastanka šefova država na najvišem nivou ponovo je vratilo nadu narodima svijeta da će ipak postepeno doći do izvjesnog sporazumijevanja i da će mir biti spasen.«

Bezatomska zona u Evropi

Ministar inostranih poslova NR Poljske Rapacki izneo je na XII Zasedanju Generalne skupštine UN predlog o stvaranju bezatomske zone koja bi obuhvatala Zapadnu i Istočnu Nemačku, Poljsku i Čehoslovačku. Jugoslavija je podržala ovu konstruktivnu inicijativu Poljske.

U odgovoru na pitanja dopisnika »Agencije robitnjica« i »Tribune ludu« državni sekretar za inostrane poslove Koča Popović je izjavio da »jugoslovenska vlada u potpunosti podržava inicijativu i plan poljske vlade«. »Ako bi se taj plan prihvatio i sproveo«, rekao je dalje Koča Popović, »to bi predstavljalo krupan korak u pravcu smirivanja u Evropi i u svetu. Njegovo prihvatanje posebno bi poboljšalo uslove za postizanje sporazuma o razoružanju.«

Predsjednik Tito u odgovoru na pitanja komentatora »Njujork Tajmsa« Sulzbergera — februara 1958. g. dao je podršku »Planu Rapackog«. Međutim s obzirom na nameru Italije da se na njenoj teritoriji instaliraju raketne baze, predsjednik Tito je izneo interes Jugoslavije da ta zona bude šira nego što je to predloženo. On je naglasio da smatra kako »postoje realne mogućnosti za stvaranje jedne bezatomske zone«.

Na predizbornom mitingu u Beogradu, 16. marta 1958. predsjednik Tito je ponovo istakao saglasnost s predlogom poljske vlade i rekao da je njen plan »realan ako se polazi sa stanovišta da treba doći do nekog sporazuma, da se bar parcijalno riješi to najneuralgičnije pitanje u Evropi, gde se sukobljavaju Istok i Zapad. Zato bi bilo dobro da dođe do ostvarenja tog prijedloga, i mi ćemo uvijek davati punu podršku tome.«

14. marta 1958. predstavnik Državnog sekretarijata za inostrane poslove rekao je na redovnoj konferenciji za štampu

da »ideja o stvaranju bezatomske zone u ovom delu Evrope nije alternativna »Planu Rapackog«, koji mi podržavamo Onako kako ga je predložila poljska vlada. Time što bi se sprečilo proširenje atomskog naoružanja na sve šire oblasti bilo bi olakšano ne samo međunarodno sporazumovanje nego bi to bilo i značajan korak u pravcu atomskog razoružanja velikih sila. Jugoslavija je neposredno zainteresovana da se ne nađe usred atomski naoružane oblasti, što odgovara i interesima svih naroda ove oblasti.«

Što se tiče tvrdjenja nekih stranih agencija da Jugoslavija radi na zaključenju pakta sedam zemalja u cilju stvaranja bezatomske zone u koju bi ušle Italija, Grčka, Bugarska, Albanija, Mađarska, Rumunija i FNRJ predstavnik DSIP je na konferenciji za štampu od 21. marta 1958. g. rekao: »Želeći da se obustavi trka u naoružanju i da se održe što povoljniji uslovi za opšti sporazum o razoružanju, a posebno imajući u vidu interese mira i bezbednosti naroda u ovom delu sveta, Jugoslavija smatra da ni u jednoj zemlji ovog područja ne treba da dođe do naoružavanja atomskim oružjem bilo koje vrste.«

Uspostavljanje raketnih baza u Italiji

Na zasedanju Saveta Atlantskog pakta održanom decembra 1957. g. donesena je odluka da se članice ovog pakta naoružaju nuklearnim oružjem i da se na njihovim teritorijama uspostave rampe za lansiranje raketa s nuklearnim punjenjem. Ova odluka je, s obzirom na već izraženu spremnost Italije da prihvati instaliranje raketnih baza, bila od naročitog značaja za Jugoslaviju kao neposrednog suseda Italije. Predstavnik DSIP je na konferenciji za štampu od 24. januara 1958. g. izjavio:

»Negativno gledamo na mogućnost proširenja broja zemalja s raketnim bazama i uopšte na postojanje takvih baza. Mi smo već u više navrata izneli naše gledište da osnovni problem nije u tome da li će nuklearno, termonuklearno oružje i rakete posedovati samo dve do tri zemlje, nego o tome da se one sporazumno odreknu proizvodnje i upotrebe takvog oružja. Neproširivanje broja zemalja koje bi raspolagale njima može znatno doprineti da dođe i do toga, a regionalni dogovori mogu biti pogodan način za rešavanje ovakvih i sličnih pitanja.«

U intervjuu komentatora lista »Njujork Tajms« Sulzbergeru predsjednik Tito je rekao:

»Italija je već dala svoj pristanak za instaliranje raketnih baza na svojoj teritoriji i meni se čini da se u ovoj zemlji već radi na stvaranju rampi za rakete. Jugoslavija se zbog stvaranja ovih baza smatra indirektno ugroženom. Te rakete pokrivaju malo dalji prostor nego što je Jugoslavija, a rampe su okrenute prema Jugoslaviji. Uopće uzeto jedna neutralna zemlja koja se teritorijalno nalazi između dvije suprotne strane mora se u takvom slučaju smatrati ugroženom jer bi u budućnosti, ako bi došlo do sukoba, i samo preletanje lansiranih projektila preko nje značilo povredu njenog integriteta. To je stvar koja tangira i Jugoslaviju i o kojoj ona razmišlja kao o činjenici o kojoj treba voditi računa. Jugoslavija će morati da zauzme stav po ovom pitanju i da preduzme konkretne mjere, koje neće imati formu aranžmana bilo s kim, već će imati karakter pokretanja ovog pitanja na odgovarajućim mjestima.«

U govoru na predizbornom mitingu u Beogradu, 16. marta 1958. predsjednik Tito je ponovo istakao važnost ovog pitanja za Jugoslaviju: »Nama nije svejedno šta se radi u Italiji, koja nema nikakvih granica sa Sovjetskim Savezom ili nekom drugom zemljom na Istoku, a ipak stvara te rampe koje su uperene prema Jugoslaviji... Mi smo protiv toga i mi ćemo u vezi s tim vjerovatno još poduzeti korake i reći šta o tome mislimo. Jugoslavija ima sa Italijom dobre odnose... Nama teško pada što talijanska vlada sada, na pritisak Atlantskog pakta, pristaje da stvara te rampe koje ugrožavaju Jugoslaviju. Mislim da to ne bi smjelo da bude svejedno talijanskoj vladi, jer vjerujem da talijanski narod nije za to da se te rampe postavljaju, pa zato ne bi trebalo da bude svejedno ni kako mislimo mi. kako naš narod misli o tome. Tu je jedna nova opasnost, jedno novo žarište i mi smo zato pokrenuli ovo pitanje.«

U izveštaju SIV za 1957. godinu, kaže se između ostalog sledeće:

»Marta 1958. god. naša vlada je bila prisiljena da skrene pažnju italijanskoj vladi na ugrožavanje integriteta i bezbednosti Jugoslavije, koje je nastalo usled pristanka talijanske vlade, na osnovu odluke decembarskog zasedanja Saveta NATO, da se na teritoriji Italije instaliraju rampe za lansiranje raketa sa atomskim punjenjem. Rukovodeći se željom da postojeće dobre odnose sa Italijom i dalje razvijamo, mi smo uvereni da će italijanska vlada pokloniti dužnu pažnju ovom koraku.«

Sličan stav izneo je predsjednik Tito u govoru pred Saveznom narodnom skupštinom 19. aprila 1958. i u referatu održanom na VII Kongresu SKJ. U njima se konstatuje poboljšanje odnosa između Jugoslavije i Italije, a zatim dodaje: »U posljednje vrijeme naše odnose jedino zamaćuje stvaranje raketnih rampi u Italiji, koje objektivno mogu da ugroze nezavisnost i bezbednost Jugoslavije. U našim odnosima stvara se time jedan nov element o kome mi moramo voditi računa.«

Jugoslavija je na međunarodnom planu preduzela korake kod talijanske vlade u vezi s postavljanjem raketnih rampi u Italiji. Tim povodom, i u vezi sa izjavom predstavnika talijanskog Ministarstva inostranih poslova da su odbranbeni aranžmani Italije njena unutrašnja stvar i da Italija ne može dozvoliti mešanje trećih zemalja u to pitanje, predstavnik DSIP-a Jugoslavije izjavio je na konferenciji za štampu od 21. marta 1958.:

»Ne mogu se u današnjem svetu smatrati unutrašnjim problemima mere koje neposredno tangiraju bezbednost i suverenost trećih zemalja — u ovom slučaju naše. A očigledno je da bi sprovođenje ovih aranžmana faktično pogoršalo situaciju u ovom delu sveta.«

Nuklearno naoružanje Savezne Republike Nemačke

Jugoslavija se već ranije izjašnjavala protiv nuklearnog naoružanja Savezne Republike Nemačke. O tome je predstavnik DSIP-a na konferenciji za štampu od 10 maja 1957 rekao sledeće:

»Što se tiče atomskog naoružanja Zapadne Nemačke, sigurno je... da bi to, kao i odgovarajuće naoružanje drugih zemalja-pripadnica blokova, nanelo vrlo ozbiljnu štetu naporima za popuštanje međunarodne zategnutosti. Pokretanje takve mogućnosti naročito je štetno danas kad se vode razgovori o razoružanju u Londonu, koji su stvorili neke nade na uspeh.«

Jugoslovensko gledište o tome izneo je državni sekretar za inostrane poslove Koča Popović u intervjuu poljskoj novinskoj agenciji i listu »Tribuna ludu«:

»Jugoslavija je, kao i mnoge druge zemlje, — izjavio je Koča Popović — za potpunu zabranu proizvodnje i upotrebe, znači i držanja nuklearnog i termionuklearnog oružja. U sklopu takvog opšteg stava, mi smo, posebno odlučno protiv naoružanja Nemačke, u centru Evrope, podeljene ovim oružjem. Naoružanje Bundesvera njime samo bi povećalo međunarodnu zategnutost, znatno otežalo rešavanje problema razoružanja i ujedinjenja njena dva dela.«

Na zasedanju Saveta Atlantskog pakta decembra 1957 u Parizu doneta je odluka da se Zapadnoj Nemačkoj dozvoli da svoje snage naoruža atomskim oružjem kao i da pojedine članice tog pakta ovo oružje stave na raspoloženje vladi Savezne Republike Nemačke. 25 marta 1958 Bundestag Savezne Republike Nemačke usvojio je i formalnu odluku o naoružanju zapadnonemačkih snaga nuklearnim oružjem. Istovremeno je najavljena namera vlade Savezne Republike Nemačke da se traži revizija Pariskih ugovora, kako bi joj se dozvolila proizvodnja nekih vidova naoružanja.

U vezi s pomenutom odlukom zapadnonemačke vlade, predstavnik DSIP je na konferenciji za štampu izjavio:

»Ova odluka izazvala je opravdanu zabrinutost u Jugoslaviji, koja je u nedavnoj prošlosti bila dvaput žrtva nemačke agresije, kao što izaziva zabrinutost kod svih ljudi uopšte kojima na srcu leže interesi mira. I to utoliko pre što mirovni

ugovor s Nemačkom još nije potpisan. Odluka o naoružavanju zapadnonemačke armije atomskim oružjem bitno zaostavlja i pogoršava međunarodnu situaciju i ozbiljno zamračuje perspektive daljeg popuštanja međunarodne zategnutosti, i to baš u momentu kad se čine realni napori da se uspostave uslovi za sporazumevanje među narodima. Jednom reči, ona predstavlja težak udarac naporima za učvršćenje mira i novu krupnu prepreku u međunarodnom sporazumevanju.

Na kraju izjave se dodaje da iz pomenutih razloga vlada FNRJ razmatra mogućnost da pitanje nuklearnog naoružavanja zapadnonemačke armije, u odgovarajućoj formi, postavi i pred Organizaciju ujedinjenih nacija.

Odluka o naoružanju zapadnonemačke armije nuklearnim oružjem izazvala je ogorčenje u Jugoslaviji. Prošireni plenum Saveza boraca usvojio je Rezoluciju 31 marta 1958. u kojoj se kaže da ova odluka znači dalje opasno proširivanje trke u naoružanju i podvlači činjenica da se njome nuklearno oružje predaje u ruke zemlji koja je izvršila agresiju u Drugom svetskom ratu.

U ekspozeu Savezne narodne skupštine 18 aprila 1958 predsednik Tito je između ostalog rekao:

»Pored lokalnih žarišta, koja predstavljaju stalnu opasnost za svjetski mir, pojavila su se i nova... Usled odluke zapadnonemačkog Parlamenta da se u nemačkoj armiji uvede atomsko i raketno naoružanje došlo je poslednjih nedelja do ozbiljnog zaostavanja situacije i na najosjetljivijem području Evrope.«

A. B.

IZVORI:

»Borba« 22 decembra 1957 g. — Intervju državnog sekretara za inostrane poslove Koče Popovića »Tribuna Ludu«; »Borba« 22 decembra 1957 g. — Intervju državnog sekretara za inostrane poslove Koče Popovića poljskoj novinskoj agenciji i listu »Tribuna Ludu«; »Borba« 1 januara 1958 g. — Novogodišnja poruka predsednika Tita; »Komunist« 1 januara 1958 g. — Članak Koče Popovića »Da bi se učvrstio mir, treba pregovarati«; »Borba« 6 marta 1958 g. — Intervju predsednika Tita dopisniku lista »Njujork Tajms«; »Borba« 10 marta 1958 g. — govor državnog sekretara za inostrane poslove Koče Popovića u Valjevu; »Borba« 17 marta 1958 g. — Govor predsednika Tita u predizbornoj kampanji; »Borba« 11 aprila 1958 g. — Pismo premijera N. S. Hruščova predsedniku Titu od 4 aprila 1958 g. — Odgovor predsednika Tita premijeru Hruščovu od 9 aprila 1958 g.; »Borba« 20 aprila 1958 g. — Govor predsednika Tita u Narodnoj skupštini FNRJ 19 aprila 1958; »Borba« 23 aprila 1958 g. — referat generalnog sekretara SKJ J. B. Tita na VII kongresu SKJ; »Borba« 1, 2, 3 i 4 maja 1958 g. — Prvomajski proglas CK SKJ, Saveznog odbora SSRNJ, Centralnog veća SSJ i CK NOJ; »Borba« 28 maja 1957 g. — Govor predsednika Tita u Mavrovu.

POSETA PARLAMENTARNE DELEGACIJE VELIKE BRITANIJE

Parlamentarna delegacija Velike Britanije kao gost Savezne narodne skupštine boravila je u Jugoslaviji od 16 do 27 maja 1958. Na čelu delegacije bio je poslanik Konzervativne stranke ser Hju Lukas Tus. Ovom posetom britanska parlamentarna delegacija vratila je posetu koju je Velikoj Britaniji učinila delegacija Savezne narodne skupštine marta 1957 na čelu s pokojnim predsednikom Savezne narodne skupštine Mošom Pijade.¹

Članovi britanske parlamentarne delegacije posetili su: Beograd, Zagreb, Opatiju, Rijeku, Ljubljanu, Kragujevac, Svetozarevo, Novi Sad itd. Za vreme boravka u Jugoslaviji članovi delegacije su imali više kontakta s predstavnicima Savezne narodne skupštine i javnog života.

Britanska parlamentarna delegacija vodila je razgovore s predstavnicima Sreza na Rijeci o funkcionisanju komunalnog sistema, a naročito o materijalnim sredstvima lokalne samouprave, u Narodnoj skupštini AP Vojvodine o problemima poljoprivrede, s predstavnicima Opšte zemljoradničke zadruge u Staroj Pazovi o zadržarstvu, a naročito o pitanjima kooperacije, i s predstavnicima radničkog saveta fabrike mašina alatlička »Ivo Lola Ribar« u Železniku o radničkom samoupravljanju.

¹ »Parlamentarna delegacija u Velikoj Britaniji«, »Jugoslovenski pregled«, 1957, str. 116 (34).

Potpredsednik Savezne narodne skupštine dr Pavle Gregorić priredio je 16 maja večeru u čast britanske parlamentarne delegacije. 17 maja delegaciju je primio predsednik Narodnog odbora Beograda Đurica Jojkić.

Predsednik Savezne narodne skupštine Petar Stambolić priredio je 17 maja svečani ručak u čast britanske parlamentarne delegacije i održao zdravicu u kojoj je, između ostalog, rekao: »Princip aktivne i miroljubive koegzistencije došao je do izražaja u međusobnim odnosima naših zemalja. Zbog toga nije ni čudno što smo tako često, i pored razlika u društvenom uređenju naših zemalja, uspevali da postignemo znatan stepen međusobnog razumevanja. Zbog toga su naši odnosi stalno jačali, stalno se povećavala ekonomska saradnja između naših zemalja i povoljno se razvijala saradnja na polju nauke, kulture, sporta itd. ... Uvereni smo da će i naponi parlamenata naših zemalja, učinjeni u pravcu popuštanja međunarodne zategnutosti miroljubivog rešavanja svih otvorenih međunarodnih problema i obezbeđenja svetskog mira — uroditi plodom.«

Šef britanske parlamentarne delegacije ser Hju Lukas Tus odgovorio je na zdravicu i istakao da visoko ceni razgovore koji su vođeni u Jugoslaviji. »Želeo bih, — rekao je ser Lukas, — da se s vama složim u pogledu važnosti poštovanja suvereniteta i nemešanja u unutrašnje poslove nezavisnih država.«

18 maja britanska parlamentarna delegacija posetila je Sabor NR Hrvatske i vodila razgovore o odnosu Federacije i republika, kao i o ulozu i mestu veća proizvođača u našem sistemu vlasti.

Predsednik Sabora NR Hrvatske dr Vladimir Bakarić priredio je ručak u čast britanske parlamentarne delegacije.

Predsednik Republike Josip Broz Tito primio je 23 maja, u prisustvu predsednika spoljnostičkog odbora Savezne narodne skupštine Aleša Beblera, delegaciju britanskog Parlamenta.

R. — T. P.

STAVOVI JUGOSLAVIJE NA MEĐUNARODNOJ KONFERENCIJI ZA POMORSKO PRAVO

Od 24 februara do 29 aprila 1958 g. održana je u Ženevi Međunarodna konferencija za pomorsko pravo pod pokroviteljstvom Ujedinjenih nacija. Jugoslovensku delegaciju predvodio je ambasador u Državnom sekretarijatu za inostrane poslove dr Milan Bartoš. Konferenciji su prisustvovali predstavnici 85 država.

Na dnevnom redu konferencije bila su sledeća pitanja: Teritorija no more i zone contigue, otvoreno more; pravo ribolova i pravo preduzimanja potrebnih mera konzervacije živih izvora otvorenog mora; kontinentalni šelf i slobodan pristup moru zemalja bez morske obale.

Po svim pitanjima koja su bila na dnevnom redu Konferencije zaključene su posebne konvencije, osim po pitanju slobodnog pristupa moru država bez morske obale. Pitanja iz ove oblasti obuhvaćena su čl. 14 Konvencije o teritorijalnom moru i zone contigue i čl. 2 i 3 Konvencije o otvorenom moru.

Teritorijalno more definisano je kao morski pojas koji prileži obali neke države. Obalna država ima suverenost nad teritorijalnim morem, uz poštovanje neškodljivog prolaza stranih brodova. Jugoslovenska delegacija bila je jedna od predlagača ovih definicija, imajući u vidu interese obalne države. Pitanje širine teritorijalnog mora nije rešeno, kao ni pitanje isključivog prava ribolova obalne države u zone contigue.

Postojala su dva predloga za širinu teritorijalnog mora: jedan da širina iznosi 6 milja i drugi da svaka država ima prava da sama odredi širinu teritorijalnog mora, ali najviše do 12 milja. Jugoslovenska delegacija bila je za drugi predlog, koji je dobio 39:38:8 glasova.

Jugoslovenska delegacija je podržala predlog za isključivo pravo ribolova obalne države i zone contigue. Taj predlog je izglasan sa 35:30:20 glasova.

Jedno od najvažnijih pitanja, bilo je kako odrediti početnu granicu teritorijalnog mora kad se pred obalom nalaze ostrva. Usvojen je metod povlačenja pravih linija koje spajaju najisturenije tačke na obali sa najisturenijim spoljnim tačkama na

tim ostrvima. Na taj način vode između glavnog kopna i ostrva predstavljaju unutrašnje morske vode a ne teritorijalno more. Jugoslovenska delegacija zauzimala se za usvajanje ovakvog metoda određivanja teritorijalnog mora.

Definicija otvorenog mora podrazumeva sve delove mora koji nisu uključeni u teritorijalno more ili unutrašnje morske vode neke države. Konvencija o otvorenom moru reguliše slobodnu plovidbu brodova svih država; pravo polaganja podmorskih kablova i cevi; slobodan let iznad otvorenog mora; pružanje pomoći u slučaju brodoloma ili sudara brodova; sprečavanje prevoza robova; sprečavanje piratstva; pravo progona stranih trgovačkih brodova na otvorenom moru i drugo.

Usvojene odredbe predstavljaju ili ugovorno pravo ili već usvojena običajna pravna pravila.

Jugoslavija, SSSR, Poljska i Čehoslovačka predložile su unošenje jedne odredbe u Konvenciju, po kojoj bi sve države bile obavezne da se odreknu ispitivanja »nuklearnog oružja na otvorenom moru«. O ovom predlogu nije se glasalo pošto je usvojena indiska rezolucija kojom se Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija skreće pažnja na ovaj problem. Jugoslovenska delegacija se uzdržala od glasanja po ovoj rezoluciji. Inače je u Konvenciju ušla odredba da je svaka država dužna da preduzme potrebne mere zaštite protiv zagađivanja otvorenog mora bacanjem radioaktivnih otpadaka. Jugoslovenska delegacija se zalagala za sve odredbe koje su usvojene.

Konvencijom o ribolovu i konzervaciji živih izvora otvorenog mora ribarima svih država priznaje se pravo ribolova na otvorenom moru, ali se državama nameće i obaveza da same ili u zajednici sa drugim državama propišu mere za zaštitu živih izvora mora kad je to potrebno. Konvencijom se priznaju specijalni interesi obalne države za zaštitu živih izvora mora u onom delu otvorenog mora koji prileži njenom teritorijalnom moru. Jugoslovenska delegacija se zalagala za usvajanje ovih odredaba.

Pod Kontinentalnim šelfom prema Konvenciji, podrazumeva se morsko dno i podzemlje izvan teritorijalnog mora do 200 metara dubine mora ili, iznad te granice, do dubine mora koja omogućava eksploataciju prirodnih izvora morskog dna i podzemlja.

Obalna država ima nad kontinentalnim šelfom samo suverena prava za istraživanje i eksploataciju proizvodnih izvora. Ona ne može sprečavati slobodnu plovidbu, ribolov i polaganja podmorskih kablova i cevi. Jugoslovenska delegacija se zalagala za usvajanje ovih odredaba.

V. P.

SADRŽAJ IZDATIH BROJEVA U 1958 g.

STANOVNIŠTVO

Pismenost i školska sprema stanovništva	1—4
---	-----

DRUŠTVENO I DRŽAVNO UREĐENJE

Radni odnosi	5—9
Službenički sistem	10—13
Republičke narodne skupštine (1953—1958 g.)	49—52
Zakonodavni rad Savezne narodne skupštine (1953—1957 g.) ..	53—58
Odbornici narodnih odbora	59—60
Izbori za Saveznu narodnu skupštinu	97—99
Odlikovanja	100—101
Sednice Saveznog izvršnog veća	14; 52; 101—102; 152; 195—196
Izbori za narodne skupštine narodnih republika i autonomnih jedinica	145—148
Savezna narodna skupština	149
Republičke narodne skupštine ..	149—150; 196
Savezno izvršno veće	151—152
Sastav Savezne narodne skupštine ..	153—156
Mesni odbori	191—192
Narodna milicija	193—194
Stalna konferencija gradova	197—198
Sastav republičkih narodnih skupština	198—208

POLITIČKE I DRUŠTVENE ORGANIZACIJE

Omladinske radne akcije	61—65
Savez lekarskih društava FNRJ ..	103—104
Dečje organizacije	105—107
Šesti kongres Narodne omladine Jugoslavije	17—20
Proširena sednica Izvršnog komiteta CK SKJ	65
Plenumi republičkih CK SKJ	20; 65; 107
Plenumi Saveznog i glavnih odbora SSRNJ	15—16; 20;
Prošireni plenum Centralnog odbora Saveza boraca Jugoslavije ..	108
Međunarodni kontakti SKJ i SSRNJ	66; 107
VII Kongres Saveza komunista Jugoslavije	157—162
IV Plenum Centralnog veća Saveza sindikata Jugoslavije	162—164
Sednica predsedništva Saveznog odbora SSRNJ	164
Drugi kongres pravnika Jugoslavije ..	209
Redovna skupština Saveza udruženja pravnika Jugoslavije	209

Treći kongres ekonomista Jugoslavije	210
Treći kongres inženjera šumarstva i drvne industrije Jugoslavije	210

PRIVREDA

Savezni društveni plan za 1958 godinu	21—26
Kretanje i struktura zaposlenosti ..	26—30
Drvena industrija	30—34
Peta godišnja skupština Glavnog zadružnog saveza Jugoslavije ..	34
Privreda u 1957 godini	67—71
Proizvodnja i prerada nafte	72—74
Proizvodnja šećerne repe i šećera ..	74—76
Narodni dohodak 1952—1956 g.	109—110
Olovo i cink	111—114
Proizvodnja kukuruza	114—118
Pčelarstvo	118—119
Sistem i organizacija spoljne trgovine	119—122
Brodogradnja	165—167
Radioindustrija	168
Turizam u 1957	169—170
Prehranbena industrija	211—213
Železnički transport	214—218
Trgovina u 1957	219—221
Spoljna trgovina u 1957	221—222
Privreda u prvom tromesečju 1958 ..	223—226

SOCIJALNA POLITIKA I NARODNO ZDRAVLJE

Penzisko osiguranje	39—42
Invalidsko osiguranje	131—133
Apotekarska služba	133—135
Letovanje i odmor dece u 1957 g. Jugoslaviji	135—137
Služba posredovanja rada i zaštita lica van radnog odnosa ..	137—138
Socijalne pomoći	171—172
Služba posredovanja rada i zaštita lica van radnog odnosa ..	173—175
Vaspitna zapuštenost i kriminalitet kod dece i omladine	176—178
Banjska lečilišta	178—180
Suzbijanje malarije	227—228

KULTURA

Niže i srednje umetničke škole ..	77—79
Arhivi	80—82
Međunarodni festival naučno-tehničkih filmova	82

Narodni univerziteti	123—125
Filmovi proizvedeni u 1957 g.	126—127
Dela jugoslovenskih pisaca u periodima	127
Časopisi	128—130
Više škole	181—183
Jugoslovensko dramsko pozorište	184
Diplomiranje i trajanje studija na višim i visokim školama ..	229—231
Doktorat nauka	232—233
Treće jugoslovenske pozorišne igre »Sterijino pozorište«	234

FIZIČKA KULTURA I NARODNA TEHNIKA

Međunarodna takmičenja jugoslovenskih sportista u 1957 godini	35—38
Državna prvenstva u 1957 godini ..	83—88

SPOLJNA POLITIKA

Jugoslavija u specijalizovanim agencijama OUN	43—44
Međunarodni ugovori zaključeni u toku 1957 godine	45—48
Poseta predsednika Republike Indonezije Sukarna	48
Jugoslavija i Grčka	89—90
Diplomatsko-konzularna predstavnstva	91—94
Poseta potpredsednika SIV-a Svetozara Vukmanovića NR Poljskoj	95
Poseta izvršnog sekretara Evropske ekonomske komisije	95
Poseta predsednika grčke Narodne skupštine Konstantina Rodopulosa	95—96
Stavovi FNRJ po važnijim pitanjima na Dvanaestom zasjedanju Generalne skupštine UN	139—144
Opšta spoljnopoliitička aktivnost Jugoslavije u 1957	185
Jugoslavija i Burma	186—188
Jugoslavija na Trinaestom zasjedanju Evropske ekonomske komisije	188
Jugoslavija i Evropska ekonomska komisija	189—190
Stav Jugoslavije u vezi s problemom nuklearnog naoružanja ..	235—237
Poseta parlamentarne delegacije Velike Britanije	237
Stavovi Jugoslavije na Međunarodnoj konferenciji za pomorsko pravo	238

